

Ҷалолуддини Румӣ

**МУНТАХАБИ
ҒАЗАЛИЁТ**

Таҳияи
Асрори Раҳмонфар
ва
Мубашшир Акбарзод

Душанбе
«Адиб»
2013

ББК 84 Тоҷик 7-4
Р-48

Таҳияи
Асрори Раҳмонфар
ва
Мубашир Акбарзод

Муҳаррир *Асрор Раҳмонфар*

Р-48 **Ҷалолуддини Румӣ. Мунтахаби ғазалиёт.**
– Душанбе, «Адиб», 2013, 640 саҳ.

Китобе, ки дар даст доред, мунтахабе аз ғазалиёти ҷаззобу дилошӯби «Девони Шамс»-и шоири шаҳир ва мутафаккири мутабахҳири тоҷик Мавлоно Ҷалолуддини Румӣ (1207-1273)-ро дар бар гирифтааст.

ISBN 978-99947-2-309-6

© Нашриёти «Адиб», 2013

ТАРОНАҲОИ ТУҒЁННАФИРИ ЧАКОМАСАРОИ ТЎФОНЗАМИР

*Як рӯз ғазалгӯён в-Аллоҳ, супорам ҷон,
Зеро ки чу мӯ шуд ҷон, азбаски ҳамемӯям.*

Мавлоно Ҷалолуддини Румӣ

Мавлоношиноси маъруфи ҳиндӣ Халифа Абдулҳаким дар мавриде навиштааст, ки «таҳқиқ дар бораи (рӯзгору осори) Мавлавӣ (Ҷалолуддини Румӣ) на танҳо аз ин ҷиҳат ҷолиб аст, ки ӯ бузургтарин шоири ирфонии исломист, балки аз ин ҷиҳат, ки ҳеч масъалае аз масоили ҳаёти фалсафиву динӣ нест, ки вай бад-он напардохта бошад. Таҳқиқ дар бораи Мавлавӣ таҳқиқ дар бораи беҳтарин дастовардҳои ҳаёти фалсафиву динӣ дар ислом аст».

Бемуҳобо, **Мавлоно Ҷалолуддин Муҳаммади Румӣ** (1207 – 1273) аз абармардони фарҳанги бостони тамоми форсизабону ориёнаҷодони ҷаҳон ва ҳамтабору ҳамқатори сазовори нобиғагони шеърӣ волобиёри форсии дарии тоҷикӣ буда, ба ҳайси бузургтарин суҳанвари мутасаввифи адабиёти деринасоли мардумамон, дар радифи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ, Абулқосими Фирдавсӣ, Абӯалии Сино, Умари Хайём, Низомии Ганҷавӣ, Саъдии Шерозӣ, Камоли Хуҷандӣ, Ҳофизии Шерозӣ, Абдурраҳмони Ҷомӣ, Абдулқодири Бедил, Саййидои Насафӣ, Аҳмади Дониш, Садриддин Айний, Мирзо Турсунзода, Иқболи Лоҳурӣ ва дигарон шухрати фарҳангу адаби моро беназиру оламгир гардонидааст.

Мутобиқи маълумоти сарчашмаҳои хаттӣ ва нигоштаи муҳаққиқини баъдӣ, овони туфуллийати тоҷикписари некӯсияр, ки дар хонадони марди маърифатпарвари макон ва фақеҳи шарифатгустари замон Султонулъуламо Баҳоуддин Валади балхӣ – писари Ҷалолуддини Хатиб валодат ёфтааст, ба даврони ҳамлаи муғулони беимони кишварситон – «бузургтарин садамае, ки то он вақт (садаи XIII – А.Р.) ба мусулмонон ворид омада буд» (Халифа Абдулҳаким), рост омада, рӯзгори нобасомон ўро пеш аз маҳаллу марҳалаҳои табиӣ синнусолӣ ба манзилату зинаҳои

камолоту балоғати инсонӣ расонидааст.

Аёнтараш, аҳли хонадони Ҷалолуддини хурдсол аз бими хуручи маргосори чингизӣни девкирдор аввали солҳои бистуми асри XIII аз Балхи Шоҳҷон раҳти иқомат барчида, дар фарҷоми чанде саргардониҳо ба шаҳри Нишопур мерасад. Баъдан аз Нишопур ҷониби Шому Бағдоду Ҳалабу Маккаву Димишқу Арзинҷону Лоранда раҳти сафар барбаста, охирулуамр дар Қуния ном шаҳри Мулки Рум – Туркияи кунунӣ, ки пойтахти Кайқубоди Салҷуқӣ буд, бисоти иқомат мегузастарад.

Дар давоми ин ҳама сафару ҳазарҳо ва шарару хатарҳо навиҳоли навиҳеле, ки аз боғистони Осиёи Кабир ҷониби роғистони Осиёи Сағир бурда мешуд, аз тарафи боғдорони парастору роғдорони таҷрибадоре ҳамора шодоби навозишу парвариш гардонида мешавад, то дарахте борвар гардаду ҳолати заминро аз чархи барин мавриди наззора қарор бидиҳад:

**На донотар он кас, ки волотар аст,
Ки волотар аст он, ки донотар аст!**

Хушбахтона, алорағми ҳама гуна парешониву нобасомониву саргардониҳо, Ҷалолуддин Муҳаммад дар авони ҷавлони ҷавонӣ умуми улуми маъмули замонаро фаро гирифта, дар Ҳалабу Димишқу Қуния солиёне таҳсилу тақмили дониш менамояд ва дар таълимоту назарийёти файласуфони Юнони Қадиму донишмандони Фаранги Навин вуқуфи комил пайдо карда, зуд мақоми устодиву мароми мударрисиро соҳиб мегад.

Ҳамзамон, аз таълимоти сӯфиёни варзидаву орифони писандаи гузаштаву ҳозира, матлабу мақсади фирқаву шоҳаҳои гуногуни сӯфия, муҳтавои навиштаҷоти мутасаввифини варзида ва, умуман, афкори пайравони тасаввуфу ирфон ва асрори замону андешамандони он баҳраҳо бардошта, баъди вафоти падараш **Баҳоуддини Валад** ва устодаш **Бурҳонуддини Табрешӣ** умури сарварию мударрисон, саробонии шогирдону пайравони падар ва тадриси улуму фунуни мадрасиро комилан бар уҳдаи хеш мегирад.

Айёме, ки Баҳоуддину пайвандонаш ихтиёри сукунати Қуния карданд, зиндагӣ дар Осиёи Сағиру Мулки Рум хеле мураккабу печида буд. Ҷомиа фароҳам аз турку юнонӣ, курду эронӣ, арманиву ибронӣ, гурчиву сурёнӣ... омада, ҳар яке шуғлу пеша ва дину андешаи худро меварзиду мепарвариду мегустарид.

Мардуми сарзаминро мановиҳои ҳамагонии иқтисодиву иҷтимоӣ муттаҳиду муттасил созанд ҳам, мазҳабу дину расму ойини гуногун андаке ночаспону парешон медошт.

Албатта, чунин вазъу ҳолат ашхосу афродеро тақозо ме-намуд, ки тӯдакаши мардум бошанду Симурғвор сӣ мурғи ҷамъи парешонро ба ҳам оваранд, то ваҳдату васлати ҳамагон аз наҳси хунрезихои чингизӣну харобкориҳои золимон, қасди кишварситонону ҷудойихоҳон ва ҷабри миллатгароён мутаас-сибони замон, ки дар ҳамаи давра замонҳо ва мулку маконҳо кам набудаанд, осебу зиёне набинад.

Дар ҳамин шаройити қачдорумареzi мазҳабиву мафкуравӣ орифи доно ва олими тавоное дар сурати Мавлоно Ҷалолудди-ни Румӣ ба майдони рафтору гуфтору пайкор омад, ки садҳо равшанравону ҷонфишони кишварро дар атрофи худ ҷамъ оварда, **назарияи «Сулҳи Кул»**-ро дар маҳзари мувоқабат ан-дохт, ки филфавр аз ҷониби ҳамагон мавриди эътиқоду эъти-рофи гарму ҷӯшоне қарор гирифта, минбаъда дар эҷодиёту офаридаҳои мутафаккирону донишмандони бузурги ҷаҳон ва васлату ваҳдати тамаддуни дигар миллату мардумон нақшу таъсири вофуре бигзошт, ки ҷавҳарашро хитобаи зерини мута-факкири ваҳдатгаро ва мутасаввифи сулҳошно метавонад ба дурахш оварад, ки ҳамгунаҳояш дар осори шоёр фаровону фурузонанд:

**Чӣ тадбир, ай мусалмонон, ки ман худро намедонам,
На тарсову яҳудиям, на габру на мусулмонам!**

**На шарқиям, на ғарбиям, на барриям, на баҳриям,
На аз хоки табиъиям, на аз афлоки гардонам!**

На танҳо дар даврони рӯзгору пайкор, балки баъди сари Мавлоно, аз асри XIII то имрӯз, назарияи «Сулҳи Кул»-и бе-

собиқа борҳо дар амалия ба кор омада, муттасил, дар мавориду лаҳазоти ҳассоси пархошу парешонкориҳо, дар мамолики гуно-гунмиллату мухталифмазҳабе, чун Туркияву Юнон, Ҳиндустону Покистон, Эрону Афғонистон, мамолики араб, Шӯравияю Русия, Тоҷикистону Озарбойҷон... оммаву тӯдаҳоро ба ваҳдату васлат овардааст, ки нидои шодиёнаву фохиронаи суханвари бузурги тоҷик Лоиқ Шералӣ дар рӯзҳои фарорасии сулҳи кулли миёни тоҷикон охирину гӯшрастарин акси садои он аст:

**Раҳми Парвардгори мо омад,
Нури ҳақ бар диёри мо омад...
Ҷанги девонавори мо бигашт,
Сулҳи деринтизори мо омад!**

Ҳамин тавр, андешаманди ҷомиъасозу ваҳдатписанди васлатфароз аҳли кулли мазҳабу мактабҳои замонаро ба дарёфту шинохти ҳақиқати дину ойнашон равонаву талқин месозад, на зоҳирбиниву худнамоӣ ва дурӯғбофиву ёфахойӣ, зеро нақӯ дониставу таҳаммул карда буд, ки **«ҳақиқат моҳияти ҳамаи дину ойнҳоро ташкил медиҳад ва кӯшиданҳо барои тоза кардани динҳо аз ҳар чизе, ки ҳақиқатро тира месозад, аз ҷумлаи наҷибтарин фаъолияти инсонҳост»** (Лев Толстой).

Баъди дарёфти дараҷаи кофии камолоти инсониву ирфонӣ, варосати ҳақиқии мероси маънавии падару устодон ва дарки зарурати ҳамонлаҳзаӣ таърихӣ Мавлоно шогирдону муридони сершумори худро ҷамъ оварда, мактаби маъруфи тасаввуфӣ худро таъсис медиҳад, ки **«Мавлавия»** номида шуда, минтақаи фароҳи ҷуғрофӣ – Мулки Руму Эрону Афғонистон, Арабистону Осиёи Марказӣ, Шому Мисру Қафқоз ва Ҳинду Синду Чину Мочинро фаро гирифта, то ҳол идомаву ирода дорад.

«Мавлавия» тариқати тасаввуфӣ бародариву ҷавонмардиест, ки тақрибан соли 1240 аз ҷониби Мавлоно Ҷалолуддини Румӣ дар Қуния поягузорӣ шуда, заминаи мафкуравии онро ғояи «хатти савум»-и ўву пирону ҳаммаслақонаш ташкил медиҳад. Ва мавлавиён иътиқоду итминони комил бар он доштанд, ки поягузори пуштибони муқаддаси солиқони ҷодаи футуввату аҳават шахсе мебошад, ки дар вучодаш нури маърифати маънавии Паямбар таҷаллӣ ёфтааст.

Аҳли мавлавия дар ҷараёни симои сӯфиёна ва зикри орифона ба ширкати мусиқиву суруд рақс аҳамияти фавқульода меоданд, ки чунин иқтисо дар дигар аҳавот ба мушоҳада намерасид ва аз талаботу муқаррароти урфиву одатии шарияти анъанавӣ ба кулӣ фарқ мекард.

Аъзои фирқа чунин меҳисобиданд, ки зарраи Рӯҳи мутлақ, ки барои идроку ишроқ дар дили инсон ҷойгузин шудааст, беҳтар аз ҳама дар давоми рақсу танини мусиқӣ поку муҷалло мегардад – яъне, барои якшавӣ бо нахустасоси худ мекушад; ҳамчунин, мусиқӣ бештар аз ҳама барои ифшои ишқу алоқа ба Худо мадад мерасонад:

**Оташи ишқ аз навоҳо гашт тез,
Ончунон ки оташи он ҷавзи рез!**

«**Мавлавия**» дар баъзе мавориду матолиби назарӣ–фалсафӣ бо мактабу фирқа ва ҷараёну тариқаҳои дигари пешину ҳозир тасаввуфӣ қаробату умумияте дошта бошад ҳам, дар масоили ҷаҳонбиниву ҳастишиносӣ, шарияту тариқат, маърифату ҳақиқат, одобу ахлоқ, ғояву моя бинишу фаҳмиши хосу беқиёсе дорад.

Яке аз аркони таълимоту муқаррароти мавлавиён эътирофи баробарии тамоми дину мазҳабҳо ва эҳтироми кулли расму одатҳо мебошад, ки на танҳо дар сухан, балки дар амал – дар муносибату мушошират бо мардуми ғайримусулмони ҳамзамони Мулки Рум муддати тӯлоние ба кораш андохтаанду судҳо бардоштаанд.

Ҳамин тариқ, «таълимоти мавлавия бо мақсаду хосияту табиъати башардӯстии худ дар байни мактабҳои дигари фалсафа ва тасаввуф (-и Машриқзамин – А.Р.) мавқеи намоён ишғол мекунад. Инсон (дар тасаввури пайравони ин тариқат – А.Р.) ба ҳайси маркази доираи фалак қарор дошта, ҳалли ин ё он масъалаи фалсафӣ мавлавиёнро ҳатман ба андеша дар бораи инсон меоварад» (Хуршед Зиёев).

Бидуни шакку тардид, ҳамин офариниши таълимоти орифонаи дӯстиву бародариву ҳамдилӣ, тарғибу ташвиқи самимонаи «Сулҳи Кулл», оройишу ситойиши содиқонаи «Инсони Ко-

мил», парастишу густариши рақсу суруду мусиқӣ, эътирофу эҳтироми мусовоти дину ойини мухталифнукот, шинохту бузургдошти озодии тоҷулмаҳлуқот, ҷустору истиқрори ҳақиқати ҳаёту зарурати мамот, ифшои рози номакшуфи ҳастиву Ҳастифарин ўро – солики тариқати футуввату маърифату ҷустуҷўро – ҷовидонӣ маҳбуби тамоми халқу маконҳо ва мақбули ҳамаи давру замонҳо гардонидааст.

Беҳуда нест, ки аз асри XIII то имрӯз **Мавлавихониву Маснавихонӣ** расму суннати дилписанду побарҷойи адабӣ – фарҳангии мардуми турку тоҷик гардида, дар саросари Туркия, махсусан дар Қуния, ки оромгоҳи орифи беназиру муршиди бебадил аст, ҳамасола, аз 10-ум то 17-уми моҳи декабр, – ҳафтаи пеш аз ғавти Мавлоно, – **Ҷашнвораи «Мавлоно»** баргузор мешавад, ки анъанаи рақсидану суруданҳои даврони Мавлавиро зиндаву поянда ниғаҳ медорад.

«Мавлавиёт»-у «Румӣ»-хонӣ дар аксари мамлакатҳои олам, дар он кишварҳое, ки Мавлоноро ба ҳубӣ медонанду меҳонанду мешиносанд, интишор ёфта буданд, ки номи навову сурудаҳои суханвари бузурги таронасарову ҷақомапиру ва шогирдону муридону пайравону ҳаммаслакони ўстанд.

«Мавлавиёт» системаи оҳангу навои маросимӣ: таронаҳои ахлоқӣ-тасаввуфӣ ва маърифатӣ-ирфонӣ буда, дар ин сабку равия даставвал худи Мавлоно ва, баъдан, шуъарои мутасаввиф оҳанг эҷод мекардаанд, ки мамлуви аносири рақсӣ будаанд.

Дар асрҳои баъдина низ дар ин мизону қолаб аҳли ҳунари осори сершуморе таснифу таълиф намудаанд, ки **Мавлоно Абдурраҳмони Ҷомӣ** (1414 – 1492) дар он шумул буда, **суруди «Мавлавия»-и ҳосе нигошта будааст**, ки дар ҳаёти мусиқӣ чун **«Нақши Мавлавӣ»** машҳуру маъруф гардида, ҳислату фазилатҳои неку ҳасанаи инсониро тарғибу тавсиф мекардааст (Аскаралӣ Раҷабов).

Дар аксари ҷамъомаду ҷаласа, дарбору хиргоҳ, масҷиду мадраса ва мазору хонақоҳи Осиёи Миёна, аз ҷумла, хонақоҳи Хоҷа-Аҳрори Валӣ (рӯхонӣ ва заминдори маъруфи асри XV), мусикидону сарояндагони касбиву ҳаваскори бисёре бар ашъори нотақрори Ҳофизу Камолу Саъдӣ, Мавлонову Ҷомиву Қосими Анвор ва дигар устодони шеърӣ ғановатманди форсии

тоҷикӣ оҳангу навоӣ дилнавозу борик офарида, дар хидмати ҳамагон мегузориданд, ки «**Нақши Румӣ**»-ву «**Нақш**»-у «**Румӣ**»-ву «**Мавлавия**»-ву «**Мавлавийёт**»-у «**Шамъ**»-у «**Лаълӣ**»-ву «**Пешрав**»-у ғайраҳо номида шуда, бахше муттасил ба системаи «**Шашмақому**»-у «**Фалак**»-и тоҷикӣ ворид омадаанд.

«**Нақши Румӣ**» дар асл оҳанг (суруд)-и махсусе будааст, ки Мавлоно барои аҳли тасаввуф (ҳаммаҷлису ҳаммаҳфилонаш) офарида, дар миёни дарвешону мардумон таҳти унвони «**Нақши Мулло**» маъруфияту маҳбубияти тамоме пайдо кардааст.

Суруди мазкур дар ҷамъомадҳои сӯфиёну дарвешон мавриди иҷроӣшӯ саройишӣ доимӣ қарор гирифта, маъмулан фароғири маъниву мазмунҳои ахлоқӣ – фалсафӣ будааст ва дар Фарорӯду Хуросон то асрҳои XVI – XVII, то даврони дигари тоҷику орифу дарвешкушиҳои туркони навҳези бадавӣ, иштиҳору интишори васеъе доштааст.

Муттасилан, дарвешу қаландарони ҳарҷоғарде, ки атрофу акнофи мусулмонтабори Осиёву Аврупоу Африқоро тай зада, таронаҳои «**Нақши Мавлавӣ**»-ю назираҳои онро ба самъи ҳаводорон мерасониданд, дар миёни мардуми форсизабон ба номи «**Ҳофиз**»-у дар байни туркизабонон ба исми «**Ошиқ**»-у «**Оқин**»-у «**Бахшӣ**» машҳуру маъруф гардидаанд.

Рақсе, ки таҳти навову ғанойи мазкур эҷоду эродаш мекарданд, «**Дарвешони печон**» ном дошта, то ҳол дар байни пайравони Мавлоно, махсусан, дар Қунияву Туркия, дар мавориду маросими муҳиму суннатӣ, монанди Ҷашнвораи «**Мавлоно**», мақому маҳбубияти ҳоса дорад ва иҷрояш аз ҷониби ҳунарварони дарвешсимову қаландарнамо, ки чакману кулоҳи пашминаи замони Мавлоноро дар бардоранд, то се соҳат идома меёбад, ки банда (моҳи майи соли 2005, дар вокзали роҳи оҳани Техрон) шӯҳиди иҷрои гунаи ҳозираи он будааст.

Имрӯз ҳам дар борғоҳи «**Қуббаи Хазро**» («**Гунбади Кабуд**» ё «**Кабудгунбад**»), ки оромгоҳи абадии Мавлоно мебошад, ихлосмандони сершумору дунболагирони устувори пири равшанзамин ҳамора маросиму маърақаҳои «**Қуръон**»-хониву «**Маснавӣ**»-ронӣ меороянд, ки далели дигари зиндаёдиву равшаншодии қутби кайҳони тасаввуфу тафаккури илмӣ мостанд.

Оре, муддате, аниқтараш, нимаи аввали рӯзгори Мавлоно – пири тариқати Мавлавия ва орифи бузурги Қуния ба ҳамин минвол – дар роҳи тадрису таълими шогирдон, маҳфили маҷлиси ҳаммаслакони, рақсу симоӣ сӯфиёну дарвешон ва тарғибу ташвиқи таълимоти мусалсалу муфассали навсохту навбофти мутасаввифа сипарӣ мегардад.

Мавлоно дар ҳамин давра, ба хоҳири интишору истиқрори бештару густардатарии таълимоту таъкиротӣ ҳештан, осори мансури фалсафӣ-ахлоқӣ «**Фйҳи мо фйҳи**» (маҷмаи панду ҳикмат ва дастури насиҳатгуфтаҳо), «**Мавоъизӣ маҷолиси сабъа**» (ҷамъи ҳикмату мавъазате, ки дар ҳафт маҷлис эрод гардидаанд) ва «**Мактубот**» (ибора аз 145 номаи мақолавор)-ашро меофарад, ки ҳамагӣ музаққиро муфассири пиндору ангорҳои оламу одамшиносии ҳамонвақтаи марди ҳамӯши гӯё буда, ҳавсалаву ҳадафмандона аз ҷониби шогирдону пайравон ва фарзанди заковатмандаш Султон Валад гирдовариву қаламӣ гардидаанд ва дар давоми садсолаҳо дар рушду таҳаввули насри фаннии фалсафӣ-ахлоқӣ ва таҳкиму татаввури ахлоқӣ ҳамидаи инсонии мардуми Ховарзамин ва берун аз он ҳиссаи сазовор гузоштаанду мегузоранд.

Ба ҳамин минвол мегузаштанд айёми камолу ҷамол ва ҳамвориву ҳушёрӣи Мавлоно, вале...

... рӯзе аз рӯзҳои зимистони Миёназамин, дар авоне, ки Чалолуддин Муҳаммад 36-умин солгарди умрашро ба сар мебард, оромишу осойиши урфиву муқаррарияшро ҳодисае аз миён бурда, дар рӯзгори пасинаи ӯ **даврони «инқилобу ошуфтагӣ»** (Бадеъуззамони Фурӯзонфар)-и рӯҳиеро мустақар мегардонад.

Аёнтараш, моҳи ноябри соли 1243 дар Қуния, ғайри чашмдошт, дар маҳфиле бо **Шамси Табрешӣ** ном дарवेशи оворагарди шастсолае дучор омада, чунон моту мабхӯти ҳашамати рӯҳониву азамати ирфонияш мегардад, ки муддати кӯтоҳи ҳамнишинӣ бо ӯ фақеҳи ботамкину орифи ботаскинеро ба ошиқи шайдову дарवेशи ҳувайдое мубаддал сохта, дар тамоми рӯзгору осори баъдинаи Мавлоно нақши муассиру носутурдание гузоштааст:

**Шамси Табрeзӣ, аз он рӯзе, ки дидам рӯйи ту,
Дини ман шуд ишқи рӯят, мафҳари дин, ёд дор!**

Мувофиқи маълумоти сарчашмаву навиштаҳои дастрас, Мавлоно то зуҳури **Шамси раҳнамо**, ки «**жӯлидапире аз пирони сӯфия буда, нафаси гармеву ҷозибани бузургеву баёни муассире дошта**» (Ризозода Шафак) – аст, ба шеърӯ шоъирӣ камтар иштиғол варзида, ғолибан дар тадрисгоҳи мадрасаву хиргоҳи сӯфиён саргарми таълиму тазаккури ғояҳои мавлавияву сӯфия будааст.

Ошноиву ҳамсухбатӣ бо чунин марди соҳибиродаву муҳкамақида, ки расмийети маъмулии дину мазҳабро наменписандиду рӯшод ҷазабаи ишқу алоқаро ҷавҳари зиндагиву бунёди ҳастӣ мешуморид, дар воқеъ, омили табаддулоти кулӣ дар аъмолу афкор ва инқилоби ҷиддӣ дар ботину зоҳири Мавлоно мегардад, ўро ба чунбишу гардишу ташвиш меандозад:

**Чун висоли дилбараш маълум гашт,
Фонии мутлақ шуду маъдум гашт.
Соликон донанд: дар дарёи дард
То фанои ишқ бо мардон чӣ кард!**

Аз гуфтаи Мавлоношиноси эронӣ Атоуллоҳи Тадайн, «бо тавсияву роҳнамоии Шамси Табрeзӣ, Мавлавӣ мебойист бо хиради нозою фартут, ҳамчунин, шеаву равиши «истидлолиёни пойчӯбин» (таъбири Мавлоно – А.Р.) падруд гӯяд, аз чанбари фазлу тартибу одоби қурун (гузаштазамон, қуҳангардида – А.Р.) раҳой ёбад, агар хешро ҳамгоми вай (Шамси Табрeзӣ – А.Р.) мебинад! То ба сӯйи мукошафаи порсӯ роҳ ёбаду бидонад: роҳ на он аст, ки Султонулъуламои падараш ба ў (Мавлоно – А.Р.) нишон додаву на тариқест, ки «Саййиди Сирдон» (лақаби Бурҳонуддини Тирмизӣ – А.Р.) ба вай талқин кардааст; сипас гӯш ба сурӯшу мунодии дунёи дарун (ҷаҳони ботин – А.Р.) диҳаду ҳаҷ чӣ «ҷони ҷонон» (Шамси Табрeзӣ – А.Р.) мегӯяд, он роҳро интиҳоб наояд, ки тариқи фалоҳу салоҳу наҷот аст».

Чӯяндаи пӯёву пӯяндаи чӯё, ки дер боз мекӯшид парда аз

рухсори асрори койинот бардошта, рози хилқату бақову фанои ҳастиро дарёбад ва аз хатти тақдире, ки котибони қазо барои халойиқ навиштаанд, фарогиртар огоҳ гардад, ҳешро комилан таслиму тасхири Шамси Табрэзӣ – омӯзгори маънавӣ ва раҳбари мазҳабӣ мегардонад, ки худро «хатти савум» муъаррифӣ карда буд.

Мавлоно, ки рози абадийати койинотро дар ҷазбу кашиши зарроти табиъат, ки «дар дили ҳар Хуршеде ниҳон аст», мушоҳада мекунад, назарияи муъаллими соҳибдилашро, ки дидагони ҷаззобаш лабрэз аз ламаъоти ҳаёт буданд, битамом мепи-сандаду мепазирад; ўро – муъаллиму раҳбару раҳнамоашро – ҳунарофарине меёбад, ки дар фанни балоғат муқтадир асту дар силки фасоҳат беназир ва ҳамсону ҳамсангашро пеш аз ин дар ҷое надидаву нашнидааст!

Аз нигоҳи Мавлоно, Шамси Табрэзӣ «авлиёест, ки дар ола-ми инсоният ба сони ситораи роҳнамоии қутбе зуҳур кардаву ҳамон аст, ки Ҷалолуддин аз дер боз барои дидораш «бо чароғ ҳамегашт гирди шаҳр»:

**Шамси дин нуқлу шаробу Шамси дин чангу рубоб,
Шамси дин ҳамру хумору Шамси дин ҳам нуру нор!**

Нигорандагони таърихи илм овардаанд, ки бар фарози дарвозаи бузурги донишгоҳе, ки Арасту бунёдаш ниҳодааст, чунин талабот ҳақ шуда буд: «Ҳар касе, ки ҳандасаро намедонад, наметавонад дар ин Академия дохил шавад».

Агар амиқ андеши, чунин мутасаввир мешавад, ки бар пештоқи мадрасае, ки Шамсулҳақи Табрэзӣ шогирдонашро таълим меод, гӯё, навишта буданд, ки «ҳар кас аз майхонаи ишқу ваҳдат машомашро муъаттар насохтааст, наметавонад бад-ин ҷо ворид гардад»:

**Ишқ асту ошиқ аст, ки боқист то абад,
Дил бар ҷуз ин маниҳ, ки ба ҷуз мустаъор нест!**

Ҷалолуддин Муҳаммад аз ҳамин дидгоҳу равзана ба ҳарими тафаккуроти волову пуарарзиши пири беназираш назар андохтаву шефтаву ошиқи шайдоаш гашта, дар ҳамин замина ри-

солати инсонияшро муқаррару муайянтар менамуд ва мақсаду матлаби маърифатро на дар фалсафа, балки дар соҳати ишқу раҳ ёфтан ба ҳарими лоҳут мепиндошт.

Китоби «Мақолот»-и Шамси Табрeзӣ маҷмӯъаи гуфтору мавоъизи ўст, ки муридонаш фароҳам оварда, дар дастраси умум қарораш додаанд. Ин асари беҳамто яке аз муассиртари-ну муфидтарин рисолати ирфонист, ки мададгору илҳомбахши Мавлоно дар эҷоди шаш дафтари «Маснавӣ»-ву таронаҳои «Девони Кабир» буда, барои шинохти ҳар чи бештари симои Шамсуддини «Султоналмаъшуқин», дарёфти беҳтари паҳнои ишқу алоқаи Мавлоно нисбат ба ў ва дарунсӯтар ворид омадан ба олами фикру андешаҳои волеяш раҳнамои беминнату шойистае метавонад бошад.

Дар воқеъ, «вақоийиғнигорону пажӯҳишгароне, ки перомуни дидори Шамсу Мавлоно таҳқиқ кардаанд, аксаран муътақиданд, ки «Маснавӣ»-ро таҳти таъсири андешаҳои Шамсу ташвиқи вай поягузори кардаву Ҳусомуддини Чалабӣ (яке аз шогирдону пайравони Шамсу Мавлоно – А.Р.) низ маъмур буда, ки дар нигориши ашъор бо Мавлоно ҳамкорӣ кунад. Нигоранда низ, – менависад Атоуллоҳи Тадайнун, – муътақид аст: ин китоб («Мақолот»-и Шамси Табрeзӣ – А.Р.) маҳсули ҷаласоти ваъзи Шамс дар Қуния буда, мазомини орифонаву дostonҳои ибратангезаш, ки дар «Мақолот» ағлаби онҳо нақл шудааст, қарнҳост соҳибдилону адабдӯстонро ба худ машғул доштааст, то ҷое, ки аллома Иқболи Лоҳурӣ – суҳанвари орифу шоъири номдори Покистон аз андешаҳои сӯфиёнаву дониши васеъу тадбири ў дар осораш мадад гирифтаасту бештари суҳансароёни номдори Эрону ҷаҳон бо арҷу ихтиром аз ў ёд кардаву аз хирмани ирфонии вай баҳра гирифтаанд».

Барҳақ,

**Шамси Табрeзӣ ба рӯҳам чанг зад,
Лоҷарам дар ишқ гаштам арғанун!**

Ва ин «арғанун» («боданбон»-и форсии тоҷикӣ) андар истилоҳи ирфону фаҳмиши орифон фарти таъаллуқу муҳаббат, яъне дилбастагиву дӯстдорӣ буда, аз ҷамеъи таъаллуқоту суvari касарот мунқатиъ гардидан аст, ки дар вазъу ҳолати ҳафӣ (пӯши-

да, ниҳонӣ) даст медиҳад.

Ишқу алоқаи шадидаи Мавлоно ба Шамси тавоно, чунон ки **Султон Валад – писари Мавлоно дар «Валаднома» ҳикоя мекунад**, монанди ҷустуҷӯи Мӯсо (ъ) аз Хизр (ъ) аст, ки бо мақоми нубуввату рисолату рутбаи калимуллоҳӣ боз ҳам мардони Худоро талаб мекарду Мавлоно низ бо ҳама камолу ҷалолат дар талаби акмале (раҳнаме, пире, муршиде, муъаллиме) рӯз мегузаронд, то ба дидори Шамс расид:

**Хизираш буд Шамси Табрешӣ,
Он ки бо ӯ агар даромезӣ,
Ҳеч касро ба як ҷаве нахарӣ,
Пардаҳои зуломро бидарӣ!
Он ки аз махфиён ниҳон буд ӯ,
Хусрави ҷумла восилон буд ӯ!
Авлиё гар зи халқ пинҳонанд,
Халқ ҷисманду авлиё ҷонанд!
Ҷисм ҷонро кучо тавонад дид?!
Роҳи ҷонро ба ҷон тавон бибрид!
Шамси Табрешро намедиданд,
Дар талаб гарчи бас бигардиданд...**

Бад-ин маънӣ, Мавлоно «баъди мулоқоту суҳбати Шамс аз машғулиятҳои илмиву мутолиа даст мекашад, тадрису таълими шогирдонашро дар мадраса ғуру мегузорад ва тамоми вақташро дар суҳбату ҳамдамии Шамс мегузаронад. Ӯ дар симои ин сӯфии қаландармашрабу дарвешифат таҷассуми ишқи оламгирро медид, ки ба воситаи он ба асрори малакут, ки ба он ақли одамиро роҳи идрок нест, расидан мумкин аст. Дигар аз фақеҳону мутакаллимон дурӣ ҷуста, бештари авқоти худро дар суҳбату самоъу рақси сӯфиён ба сар мебурд, ки дар он ҷо ғазалу шеърҳои пуршӯбу ҷозибадор сомиёнро ба вачду ҳаяҷони рӯҳӣ меоварданд. Инак, дигар ба ҷойи тоъату ибодати Худованд Ҷалолуддини Румиву шогирдону пайравонаш ба оҳанги суруду мусиқӣ беҳудона рақс мекарданд ва дар ин ошуфтагиву эҳсосоти рӯҳонӣ, гӯё, ба ҷамоли Ҳақ мерасиданд. Хуллас, аз ин баъд Ҷалолуддини Румӣ худро комилан вақфи тасаввуф ва таб-

лиғи маслаку мароми орифона мекунад» (Расул Ҳодизода).

Мутаассифона, дар асари таҳдиду бадгӯйиҳои мутаашаддиди мухосимину мутаассибин, баъди шонздаҳ моҳи қариниву ҳамнишинии сӯфиёна ва омӯзишу пажӯҳиши орифона, ногаҳону ноъаён Шамси Табрэй нопадид мегардад ва ҷӯйишу пӯйишҳои бардавоми Мавлавӣ самаре намедиҳанд.

Барои Мавлоно ғами фироқу андӯҳи дурӣ аз Шамсулҳақи Табрэй, ки барояш «Худованди Худовандони асрори Ҳаққу Ҳақиқат» буд, аз шодиву фараҳи дидораш хеле гарону шадидтар омад. Аз гуфтаи писараш Султон Валад,

**Бонгу афғони ӯ ба арш расид,
Нолаашро бузургу хурд шанид!**

Ҳамин гуна, Мавлавии ранҷидаву шӯрида ва сукуту узлатгумкарда дигар авзои тӯфониву тугъниро бар дӯши хештан гузошта, андешаҳои ҷудойиву ифодаҳои шайдойиро дар қолаби манзуму манзури шеър суруд мусиқӣ мегунҷонида мепароканид ва ба гирдоби печони дилу селоби хурӯшони рӯҳи худ орому сукуте мебахшид. Пештар агар, мегӯяд Мавлоно,

**Дар даст ҳамеша мусҳафам буд,
Дар ишқ гирифтаам ҷағона!
Андар даҳане, ки буд тасбиҳ,
Шеър асту дубайтиву тарона!**

Баъди ғавти устои зиндаёдаш Бурҳонуддини Тирмизӣ ва тарки идеали инсониву ирфонияш Шамсуддини Табрэй бахти ҳамдамову ҳамқадामी дӯстону шогирдони ғамхору вафодоре чун Салоҳуддини Заркӯб ва Ҳусомуддини Чалабӣ насибаш гардида, Мавлоно ҳузуру вучудашонро сидқан писандидаву ситуда бошад ҳам, дар гулбунӣ ҷони эшон ҳамон бӯйи дармону армони Шамсуддини яқтову беҳамторо меҷусту шамидан меҳост:

**То нақши ҳаёли дӯст бо мост,
Моро ҳама умр худ тамошост!**

**Он чо, ки висоли дӯстон аст,
Валлах, ки миёни хона сахрост!
Он чо, ки муроди дил барояд,
Як хор биҳ аз ҳазор хурмост!**

Аммо, бадбахтона, тири шарорати тақдир ин дафъа ҳам бе-хатову ҳадафгир омад: ҳар қадар мекофт, аз Шамсуддин ни-шоне намеёфт...

Лоёилоҷ ҷисмашро гум кардаву ёдашро тӯшаи якҷумрии худ гардонид...

Боз ҳамон шогирдону муридону ёрони тариқат, «шеърӯ ду-байтиву тарона», ҳамон «рубобӣ»-ву «мурғи обӣ»-ву «мири соқӣ»-ву «умри боқӣ»-ву «мири ғавғо»-ву «шӯру савдо», ҳамон андешаву истеъдоду аҳдофи воло, сӯзи тафсони дили гирён, парвози рӯҳу ҷони малакутӣ, ғами одаму одамсароро хӯрданҳо ва худафсориву худафшориҳо таскину тамкинаш мебахшиданд.

Ӯ ба вачд омада мегуфту дигарон менавиштанду мехонданду месуруданд.

Ӯ меафшонду атрофиён мечиданду ба ришта мекашиданд.

Аз ӯ мехостанду ӯ месуруд...

Боре, соли 1259 буд, ҳамин гуна, муриди дилсӯзу мададго-раш Ҳусомуддини Чалабӣ аз устодаш иқтизо намуд, ки дар партави афқору пайравии анғори Шамси Табретӣ, дар тафсиру табири масоъили нозуку печидаи ирфону сӯфия, нукоти ду-шворфаҳми дину фалсафаи ислом, тарғибу таншири ғояҳои ба-ланди мавлавия, ташреҳу тавзеҳи сӯраву ояҳои раббонӣ ва талқину тазйини сифатҳои Инсони Комил асари манзуми хон-даниву мондание ба дафтар оварад.

Мавлавии ҷаҳондидаву донишандӯхта, гарму сарди зинда-гиро омӯхта, дар пайи Аттору Санойӣ «хафт шаҳри ишқро гар-дида» ва неку бади оламо санҷида, бадоҳатан, худи ҳамон сол, эҷоди «Маснавии маънавӣ»-ро сар карда, дар баробари навиштани дигар ашъору таронаҳои дилошӯб, то дами маргаш, дар миёни солҳои 1259 – 1273, яъне аз синни камолоти 52-солагӣ то дами реҳлаташ дар 66-солагӣ, дар давоми 14 соли бартамом, бо каме таваққуфу танаффуси иҷборӣ дар давоми эҷод, ин амалу саргармии бебадалро давом медиҳад, ки дафта-

ри шашумаш нотаом мондааст.

«**Маснавии маънавӣ**» рисолаи мусалсали манзуми фалсафӣ – ирфонӣ ва мазҳабӣ–ахлоқӣ буда, дар пайравиву дастгирии осори пешвоёну афкори донишмандони бузурги сӯфия, аз ҷумла, «Ҳақиқат–ул–ҳадиқа»-и Ҳаким Абулмачди Санойӣ (1080 – 1140) ва «Мантиқ–ут–тайр»-и Шайх Аттори Нишопурӣ (1145 – 1221) гуфтаву навишта шудааст.

Баҳраш рамали мусаддаси маҳзуф, мураккаб аз шаш дафтар (боб)-у камобеш иборат аз 25 700 байт буда, дар нусхаҳои гуногуни қаламиву сангӣ маҳфузу гиромӣ доштаандаш ва барои варасаи миллату Мавлоно ёдгорӣ бигзоштаандаш.

Ба таъбири дигар, асари рӯйилавҳии ҳар толибӣлими мактабу мадраси тоҷикиву форсиву туркизабонон будан, идеалҳои олии инсониву ирфониро ифода намудан, китоби сардастии ҳар босаводу хонадон будан, ин офаридаи заминнишони қудсошёнро ази-зу ҷалиси милёнҳо гардонида, то замони мо беэҳну бегазанд овардаву дар ихтиёрамон гузоштааст.

«Маснавӣ», ба хоҳири осонии кори тарғибу ташвиқи андешаҳои ирфонӣ, фаҳмишу омӯзиши пайравону муридони пири тариқат ва дарку маърифати асрори ҳақиқат, ҷунон равшану возеҳ ва хотирнишину муассиру гӯё нигошта шудааст, ки ҳар касе метавонад ба қадри тавону имкони худ аз ҳар байту тамсилу ҳикояту ривояти он суду баҳрае бардорад.

Ҷунон ки донишманди эронӣ Фаридун ибни Аҳмади Сипаҳсолор овардааст, беҳудаву бечизе нест, ки Мавлоно «ба забони муборак мефармуд: «Баъд аз мо «Маснавӣ» шайхӣ кунаду муршиди толибон гардаду соъиқ (раҳнамо – А.Р.)-и эшон бошад»:

**Бишнавед, ай дӯстон, ин достон,
Худ ҳақиқат, нақди ҳоли мост он!**

Дар ҳақиқат, аз хилоли шаш дафтари «Маснавӣ» метавон симойи Ҷалолуддини Балхиро дар ойинаи сафаҳоти он ба хубӣ мушоҳада кард. Аз сӯе, ба қавли бисёре аз пажӯҳандагони рӯзгору осору афкори Мавлоно, «Маснавӣ», дар воқеъ, «ривояти манзуму машрӯҳе аз суҳанони Пири Табрести» «шарҳи рамзе аз инъоми ӯ», ки бо таҷрибиёти рӯҳии Мавлоно дарҳам

омехтаву аз иттилоъоти васеъу тасарруфоти соҳиронаи зиҳни ваққод (расо, тез, комил, равшан – А.Р.)-и вай моя гирифтааст» (Муҳаммадғалии Муваҳҳид).

Ҳамчунин, «ёдовар бояд шуд, ки «Маснавии маънавӣ», ба таври умум, як асари хеле мураккаб буда, вусъати назару ба-ландии андешаи муаллифи он бесобиқа мебошад. Дар фаҳми ин асари пурмуъаммо иттилоъоти ҳамаҷониба аз фарҳанги исломӣ ва ошноӣи комил бо зарофатҳои хоси форсизабонон корро (дарку фаҳмиши мазмуну маъниҳои борики «Маснавӣ»-ро – А.Р.) осон мегардонад. Ҳамзамон, дониستاني таъриху фалсафаи Шарқ ва тафаккури исломӣ (махсусан, ирфони тасаввуф – А.Р.) дар кушодани гиреҳҳои мушкилписанду печидаи Маснавӣ зарурати азиме доранд, ки набояд (ин талаботро – А.Р.) нодида гирифт» (Алии Муҳаммадии Хуросонӣ, Муҳаммади Борӣ).

Дар оғози муқаддимаи «Дафтари аввал»-и «Маснавӣ» чунин андешаҳо марқуманд, ки воқеиятарин муъаррифинома ва во-зиҳтарин муайянкунандаи мақсаду муҳтавои онанд: «Ин китоб – «Маснавӣ» – бунёди усули дин дар кашфи асрори вусулу яқин аст; ва дар фикҳи Аллоҳи акбар асту шаръу бурҳони Аллоҳи азҳар».

Бешубҳа, кулли андешаҳои судманди орифона, нуктаҳои муфиди иҷтимоӣ, ақидаҳои волои инсонпарварӣ, ситойиши муҳаббати поки маънавӣ, тавсифи ишқи сӯзони инсонӣ, танқиди зимомдорони золим, тарбияти ҳамзамонони ҷоҳил, тараннуми сулҳу ваҳдату бародарӣ, таҷассуми меҳру эътиқоду баробарӣ ва дигар ихсосу армони наҷиби Мавлоно бар ҳамин асосу замина, вале дар либоси дилкашу дилписанди бадеӣ зеби рақам гардидаанд, ки «Маснавӣ»-ро бар дигар ҳамзодонаш мумтоз медоранд.

Муҳтавои маснавӣ чунон ғановатманду мулавлан ва зерби-нояш чандон мусаннаду мудаллал аст, ки касро дар ҳайрат нао-варда наметавонад: Мавлоно ин қадар мазмуну маънӣ, қиёсу муқобала, ривояту ҳикоят, андарзу ҳикмат, санаду ҳуҷҷат ва ҷуръату маҳоратро аз куҷо пайдо карда бошад?!

Тадқиқоту навиштаҷоти уламои пешину пасин аёну баён ме-доранд, ки Мавлавӣ дар офариниши «Маснавӣ», бар замми маводи эҷодиёти шифоҳии мардумони гуногуни олам, беш аз

150 мадраку маъҳази хаттиро ба кор андохта, дар навбати худ, монанди Фирдавсӣ, мақому мароми созандагиву нигорандагӣ ва «ман»-и шоъириву инфиродии хештанро побарҷову муҷалло ниғаҳдорӣ карда тавонистааст.

«Маснавӣ»-ро Мавлавӣ, ҳамсони дигар офаридаҳои мансуру манзуми худ, нишаста нанавиштааст, балки шогирдону ёварони ғамхору мададгораш, монанди муридаш Ҳусомуддини Чалабӣ ва фарзандаш Султон Валад, дар лаҳзоти ғалаёни рӯҳӣ ва рақсу симоӣ дарवेशии ӯ ба силки тасвир овардаанд.

Ба ин маънӣ, «Маснавии маънавӣ» саропо мамлуви ҳолату мусиқӣ буда, сюжету сохтори ягонае надорад. Онро, банду бастии онро, мантиқу мақсади ягона, ғояву армони шоъириро ва тарғибу ташвиқи орифона муттаҳиду муртабит медоранд.

Ҳангоми эҷоди мазмуну маъниҳо ва эроди қиссаву ривоятҳо Мавлавӣ дар «Маснавӣ» оёти фурқониро тамсилвор шарҳу тафсир дода, барои тақвияти фикру андешаҳои таҳтониву ниҳонӣ ва армону ороӣ ирфониву рӯҳонии худ аз аҳодиси набавӣ фаровон истифода мебарад ва масъалаҳоро дар қолаби рамзу истиёраҳои тасаввуфӣ ҳаллу ҷайсал мебахшад.

Дар аксари маворид, мувофиқи мушоҳада, ҳатти ифода ва силки ироаи Мавлоно дар «Маснавӣ» чунин оғозу анҷом мепазиранд: аввал **қазийя** (таълимоту муқаррароти ирфонӣ), баъдан **тасдиқи он** (ояти қуръонӣ ва ё ҳадиси набавӣ), сипас **мисоли тасдиққунанда** (ривояте, қиссае, ҳикояте), ниҳоят **хулоса** (дар шакли панду ҳикмат ва ё маслаҳату насиҳат) ифодаи бадеӣ меёбанд.

Мавлоно дар «Маснавӣ» ба баъзе нуктаҳои дини расмии ислом, сӯраву оятҳои Қуръон ва ҳадисҳои набавӣ мурочаъат намуда, онҳоро ба тарзи «дигар», дар доираи фаҳми фалсафӣ ва сӯфиёнаи худ тафсиру тавзеҳ диҳад. Аммо чунин тафсирҳои далерона ва берун аз муҳокимаҳои мурдариғи мадрасавӣ ҳам дар замони Мавлонову ҳам баъди сари вай адовату рақобати саҳти уламои мутаассиби замонаро нисбат ба ӯ барангехта буданд, ки дар осору афкораш нақши муъассире гузошта, гоҳе ба шикасту гилагузорӣ, дилмондагиву рӯҳафтадгӣ, узлату кано-раҷӯӣ ва армону орзӯпарварӣ ҳидояташ фармудаанд:

**Ин нону оби чарх чу сел аст бевафо,
Ман моҳиям, наҳангам, Уммонам орзуст!**

**Яъқубвор «воасафо!»-ҳо ҳамезанам,
Дидори хуби Юсуфи Канъонам орзуст!**

**Валлаҳ, ки шаҳр бе ту маро ҳабс мешавад,
Оворагии кӯҳу биёбонам орзуст!**

**З-ин ҳамраҳони сустаносир дилам гирифт,
Шери Худову Рустами Дастонам орзуст!**

**Чонам малӯл гашт зи Фиръавну зулми ӯ,
Он нури рӯи Мӯсии Имронам орзуст!**

**З-ин халқи пуршикояти гирён шудам малӯл,
Он ҳоюҳӯву наъраи мастонам орзуст!**

**Гӯётарам зи булбул, аммо зи рашки ом
Мухр аст бар даҳонаму афғонам орзуст!**

**Дӣ шайх бо чароғ ҳамегашт гирди шаҳр,
К-аз деу дад малӯламу инсонам орзуст!**

Бидуни шакку шубҳа, «Маснавии маънавӣ» қомуси ҷомеаи мақолу зарбулмасал, суханони ҳикматомез ва панду мавъизаҳои рехтаву пухтаи мутафаккир мебошад. Ӯ дар ин асари худ аз ҳикоятҳои халқии мардуми форсизабону туркилсон, аз тамсилоти халқу қавмҳои ғайримусулмон, ки сокини Осиёи Сағир буданд, хеле фаровон истифода кардааст. Ин ҳикоятҳои халқӣ ва тамсилот бо тасвиру образҳои дилчаспу суханҳои олии маъниву сурати тоза гирифтаанд» (Расул Ҳодизода).

Ташбеҳу муқобалаҳои бадеъ, тамсилу талмеҳоти васеъ, ибораҳои ифодаҳои фасеҳ ва панду мавъизаҳои балеғи «Маснавӣ» дар давоми садсолаҳо мақбулу маҳбуби ҳамагон ва ҷирди забони пиру ҷавон гардида, шуҳрату мақомашро дар олами илму ирфон ва фарсахҳо дуру берунтар аз он устувор гардондаанд. Аз гуфтаи аллома Иқболи Лоҳурӣ, ки ҳар каси муста-

фод аз «Маснавӣ»-ву навиштаҳои дигари Мавлоно метавонист
онро ба забон оварад,

**Нуктаҳо аз Пири Рум омӯхтам,
Хешро дар ҳарфи ӯ восӯхтам.
Боз бархонам зи файзи Пири Рум
Дафтари сарбаста асрори улум!**

**Бемуҳобо, агар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ таърихномаи муназ-
заму муъаззами наҷобату қаҳрамониҳои ниёкони сарафрои мо
бошад, «Маснавии маънавӣ»-ро ҷасуруна метавон донишномаи
ахлоқи ҳамидаи инсониву исломии халқамон номиду шуморид.**

Ҳақ ба ҷониби Мавлоно Абдулрахмони Ҷомист, ки дар
таърифу тавсифи Мавлоно ва шаҳкори мондагори ӯ фармуда-
аст:

**«Маснавии маънавӣ»-и Мавлавӣ
Ҳаст Қуръон дар забони паҳлавӣ!**

**Ман чӣ гӯям васфи он Олиҷаноб?!
Нест Пайғамбар, вале дорад Китоб!**

Устод Халифа Абдулҳаким дар мақолаи мудаллалу
муфассали худ «Ирфони Мавлоно» ҳақбинона ба таъкид овар-
дааст, ки «**Ҷалолуддини Румӣ бузургтарин шоъири орифи ислом
аст. Бидуни тарс аз муҳофат метавон гуфт, ки дар саросари
қаламрави адабиёти орифонаи ҷаҳон касеро наметавон ёфт, ки
аз ҷиҳати умқ (-и тафаккур – А.Р.), ҷомийӣату вусъати садр
(донишу биниши оӣ – А.Р.) назири ӯ бошад.**

Ҳамин тариқ, аз нигоҳи донишварони паҳнобину жарфо-
нигар, «**муносиб аст, ки қарни ҳафтуми ҳиҷрӣ (сездахуми мелодӣ – А.Р.)-ро қарни пӯёии завқу андеша ва қарни Шамсу
Мавлавӣ дар ирфону тасаввуф номгузорӣ кунем. Дар ин даврон
буд, ки баъд аз Аттор (Фаридуддини Аттори Нишопурӣ (1145 –
1221) – шоъири машҳури мутасаввифи тоҷику форс, ки дар ба-
робари Абулмачди Санойӣи Ғазнавӣ (1080 – 1140) – суҳанвари
дигари мутасаввифи тоҷику форс устоду пешвойи Мавлоно**

шинохта шудааст, – А.Р.) сайру сулук (тариқату маърифати ирфонӣ-тасаввуфӣ – А.Р.) симойи дигару истиҳқому ҷазолати бештаре касб карду тариқи растагории инсон матраҳ гардид ва Мавлавӣ меҳост ба кумаки роҳнамояш ҳамаи улуми замонро таҳти таъсири андешаҳои худ қарор диҳад. Таҳаввули ногаҳониву ҳайратбори рӯҳӣ, ки ниҳоятан вайро ба пойкӯбӣ, чархишу симоъ дар фазои боз раҳнамун гардид, аз ҳамин даврон оғоз шуду алорағми кӯшише, ки муҳолифин барои лағви шеваи тозаи тасаввуф (ҳамон тариқати «Мавлавия», ки Мавлоно бунёдаш ниҳода буд – А.Р.) ба амал оварданд, Мавлоно муваффақ гардид ба жарфои рӯҳии бисёре аз ёрону муридони мумтози хеш нуфуз намудаву сӯфиёни ростин ёсоргару вафодоре тарбият кунад» (Атоуллоҳи Тадайн).

Дар «Девони Кабир» ба нуктаву ишораҳои бармехурем, ки бахше аз ёрону наздикони Мавлоно аз эшон исроркоронаву пофишорона дархост мекардаанд, ки то муҳолифини ӯву муҳосимини тасаввуфу мавлавия дар Руми Шарқӣ каме хомӯш шаванд, бихтар аст машраби ошиқона (маслаки пешгирифтаи ирфонӣ-тасаввуфӣ)-и худро ба сӯе гузорад ё, муваққатан андешаҳои машҳуну мавзунашро ба забон наёвардаву муддате фаромӯшашон кунад!

Бунёдгузори шеваи навин дар тасаввуф (яъне: Мавлоно – А.Р.) дар ин маврид қотиёна чунин изҳори назар мекунад:

**Гӯянд рафиқонам: аз ишқ бипарҳезам,
Аз ишқ бипарҳезам, пас бо кӣ биёвезам?!**

Ё аз Мавлоно дархост мешуд шабҳо муддатеро ба симоъ ихтисос диҳаду бақияи соёт биёромад. Аммо Мавлавии саргаштаву шӯрида ба муридонаш зоҳиран посухе намедоду замоне, ки хоб бар онҳо чира мешуд, барои роҳати эшонро халалдор насохтан така ба девор медоду сар бар зону мениҳод, то онҳо бетакаллуф бихобанд. Вақте ки онҳо дар хоб мешуданд, аз ҷой бармехосту саргарми зикр мегардид:

**Ҳама хуфтанду мани дилшударо хоб набурд,
Ҳама шаб дидан ман бар фалак истора шумурд.**

**Хобам аз дида чунон рафт, ки ҳаргиз н-ояд,
Хоби ман заҳри фироқи ту бинӯшиду бимурд!**

«Пас, муҳаррики Мавлоно дар баёни асрор (ҳамон «кашфи асрори вусулу яқин», ки дар муқаддимаи «Дафтари аввал»-и «Маснавӣ» таъкид ёфтааст – А.Р.) ишқ ё маъшуқ бувад, ки ин ҳар ду бо Ҳақ ягонаанд. Ин шеърро навои рӯҳангез, ки аз гулӯи вай бармеояд, аз ӯ нест, балки ишқ ё маъшуқ аст, ки ба забони ӯ сухан мегӯяду бар пардаҳои гулӯи оҳанги шарарбор мерезад» (Бадеъуззамони Фурӯзонфар) :

**Мо таъби ишқ дорем, пинҳони ошкорем,
Дар шаҳри ишқ пинҳон, дар кӯи ишқ фošем!**

Аслан, мутобиқи қавонину муқаррароти собити адабӣ, шоёр бояд дар ибтидо мазмуни дилангезеву сипас вазни муносиборо интиҳоб кунад баъдан аз дунболи қофия бошад. Аммо равиши кори Ҷалолуддини Румӣ, чунон ки қаблан ишора рафт, чунин будааст, ки шабҳои симо ба даври сутуне дар манзилаш ё дар толори бошукӯҳи парвонаи вазири аъзам Кайқубоди Салҷуқӣ мечархиду дар ҳоли хуши ваҷду ҷазаба ва муҳити пурҷӯши мусиқиву дастафшониву пойкӯбӣ ғазал мегуфту месурӯд.

Ғазалиёти Мавлоноро, ки дар нусхаҳои гуногун мураккабу мурағбат аз қариби 50 000 байтанду дар «Девони Шамси Табрезӣ» (маъруф ба «Девони Кабир») фароҳам омадаанд, аз лиҳози мазмону маъноӣ метавон ба тартиби зерин таснифу табақабандӣ намуд:

1. **Ғазалҳое**, ки ишқу муҳаббати сӯзони байни инсонҳо – мардону занонро меситоянд.

2. **Ғазалҳое**, ки таълимоти пурпечутоби ирфонии муаллиф ва ишқу алоқаи рӯҳонии сӯфиёнаро нисбат ба Худо тараннум мекунанд.

3. **Ғазалҳое**, ки муҳаббату садоқати шахсии Мавлоноро нисбат ба ёру дӯстон ва муршиду муридонаш ифода месозанд.

4. **Ғазалҳое**, ки фикру андешаҳои умумиинсонии башардӯстона ва панду ҳикмати ибратомӯзи мактаби рӯзгори нотакрори Мавлоноро таҷассум менамоянд.

5. **Ғазалҳое**, ки дар онҳо Мавлоно нақсу қубҳи замонаву ҳам-замононашро мавриди танзу танқиди шадид қарор медиҳад.

Ҳаҷман агар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ дар ҳудуди 60 000 байт бошад, маҷмӯи ашъори Мавлоно бештар аз 70 000 байт аст. Танҳо ғазалиёти ӯ дар боби ҳарфи «йо» 800 ғазал, яъне, тақрибан муъодили ғазалиёти Саъдиву ду баробари ғазалиёти Ҳофизанд, ки шоҳиди дигари таъби саршору вусъати афқору дили беқарори ҳазордастони балхистанд.

Мавлоно дар 55 вазни мухталиф ғазал офаридааст, ки дар шеърӯ адаби деринасоли форсии дарии тоҷикӣ ҳеч як аз шуъро натавониста, ки ба ин андоза тавсиъа дар авзони (вазну баҳрҳои арӯз)-и ғазал дода бошад, он ҳам авзони матруке, ки дар шеъри қадими тоҷикии форсӣ вучуд доштаву баъдан аз гардиш баромадаанд.

Тамоми чунин авзонро даҳои Мавлоно мухтариб будааст, ки бихтар аз авзони маъмула (анъанавӣ, мавриди истифода, маъмулӣ – А.Р.) воқеъ афтодаанд» («Ёдномаи Мавлавӣ», Интишороти ЮНЕСКО дар Эрон, саҳ.156).

Аз гуфтаи Атоуллоҳи Тадайн, «**дарозии ғазалҳои «Девони Шамс», ки гоҳе (аз се – А.Р.) то чихил ва, ҳатто, ба шаст байт мерасад** (дар сурате, ки барои ғазал ҳадди мутаваассите, ки таъйин кардаанду аз он таҷовуз наметавон кард, дар ҳудуди понздаҳ байт аст), ношӣ (пайдошуда – А.Р.) аз ин зарурат мебошад, ки «дар хароботи дилаш андешаҳост». Ин андешаҳо, ки «дарҳам афтода чу мастон», бидуни риёяти таносуб, дар абёти ғазал зоҳир мешаванд ва **худ ин хуруҷ** (берунравӣ – А.Р.) аз меъёри мутаъорифу маълуф (маъмуливу одатӣ – А.Р.) **ба ғазал хосияти манотиқи ваҳшиву кӯҳистоние медиҳад, ки танаввуи манозир** (гуногунии манзараҳои тасвиршаванда – А.Р.)-у **гуногунии мутаволи** (пайдарҳамӣ, дарозо – А.Р.)-и **табиъат намегузорад** **малоли якнавохтӣ** (якрангӣ – А.Р.) **ба ҷони кунҷкови мо роҳ ёбад**. Гӯйӣ, вазну қофия (дар ғазалиёти «Девони Шамс» – А.Р.) сарошест, ки Мавлоно наметавонад худро дар он нигоҳ дорад ё шавқи асҳобу ҳавориюн (дӯстону шогирдон – А.Р.) ба нӯшидани шароби рӯҳонии ӯ вайро ба гуфтан мекашонад:

Ту даҳонро чу бибандӣ, ҳамӯширо биписандӣ,

Кашишу ҷазби надимон нагузорад ҳамӯшат!».

Бешубҳа, чунон ки пештар гӯшрас шуд, аксари ғазалҳои дилошӯби Мавлоно дар маросими рақсу симои кафзаниву пойкубии дарвешон, дар зери навои тарабангези дафу нао чангу рубоб, дар ҳалқаи муносиби дӯстони мувофиқ суруда шудаанд. Аз ин рӯ, ҳамеша аз онҳо нағмаи суруди зиндагӣ ва садои тарабу хушӣ ба гӯш мерасад:

Рав, он рубобиро бигӯ: «Мастон саломат мекунад!»

В-он мурғи обиро бигӯ: «Мастон саломат мекунад!».

В-он мири соқиро бигӯ: «Мастон саломат мекунад!»,

В-он умри боқиро бигӯ: «Мастон саломат мекунад!»,

В-он мири ғавғоро бигӯ: «Мастон саломат мекунад!»,

В-он суду савдоро бигӯ: «Мастон саломат мекунад!».

Таронағазалҳои Мавлоно ғолибан дар сифоти таҷаллиёти ишқу ошиқӣ гуфта шуда бошанд ҳам, ҳалли мавзӯи печида дар коргоҳу дидгоҳи шоёр ба таври вижае сурат гирифтааст. Ишқи Мавлоно асоси моддӣ дошта, аз моддиёти заминӣ сарчашма мегирад. Ӯ бе дилбастагӣ ба мавҷуде моддӣ маърифати мавҳуми самовиро тасаввур намекунад ва карда ҳам наметавонист, зеро, дар ҳақиқат, ҳар чизи нодидаро дар қиёси дида тасаввур метавон карду бас.

«Он чи мо ҳоло меғӯем, ки Мавлоно «ишқи ирфонӣ» месуруд, ҳамон ишқи оламгирӣ ҷаззобест, ки аз мушоҳидаи ҷамоли Бурҳонуддини Тирмизӣ, Шамсуддини Табрезӣ, Салоҳуддини Қуниевӣ ва Ҳусомуддини Чалабӣ ҳосил гардидааст ва агар мо вазъи Мавлонову дилбохтагони ӯро ба сароҳат бидонем, асоси моддӣ мабдаи заминӣ доштани ғазалҳои шӯрангези ӯро ба осонӣ метавонем таъйид кард» (Саҳобиддин Сиддиқов).

Воқеан, Мавлоно маъшуқ – инсонро, инсони зинда, хосса Шамси Табрезиро, ба дараҷаи илоҳӣ бардошта, барояш қудрату манзалати беҳамтоеро маръӣ доштааст:

Онҳо, ки талабгори Худоед, Худоед!

Берун зи шумо нест, шумоед, шумоед!

* * * * *

**Зотеду сифотеду гаҳе аршу гаҳе фарш,
Дар айни бақоеду муназзаҳ зи фаноед!**

**Ҳар рамз, ки Мавло бисарояд, ба ҳақиқат,
Медон, ки бад-он рамз сазоед, сазоед!**

«Ман»-и шоир дар ғазалиёти шӯрангезу дилошӯби ӯ худ риштаи тақдири башарро аз осмон даррабуда, ба дасти худи инсон додааст; одамро аз қайди олами боло озод намуда, барояш истиқлоли том бахшидааст; аз тамоми мавҷудоти олами улвиву суфлӣ инсонро муқаддамтар ва аз тамоми муқаддасот муқаддастар гардонидаст, ки дар арсаи эҷоду эрод олитару волотар аз он набудаасту намебошад.

Ғазалиёти Мавлоноро дар асоси мазомину муҳтаво шартан ба гурӯҳҳо ҷудо кардан имконпазир бошад ҳам, дар «Девони Шамси Табрезӣ» **«пайваста дар ғазале як андеша дунбол намешаваду татобуъ (ҷустуҷӯ, таҳқиқ – А.Р.)-и як матлаб (мавзӯъ – А.Р.) дар кор (имконпазир – А.Р.) нест: гоҳе як ғазал монанди анбори пурмоё аз колоҳои гуногун анбошта шудааст.**

Илова бар ин, **ғолибан, шавоҳиди матлабе (мисолҳое барои тасдиқи мавзӯе – А.Р.) тамоман дар як ғазал нест: аз чанд ғазалу гоҳе аз ҳар ғазал чанд байт бояд нақл кард, то аз маҷмӯи онҳо шаммае аз матлаби мавриди назар гуфта шавад** гоҳе матлабе дар чанд ғазал ба таъбироти мухталиф омадааст, ки шахс дарег дорад аз ҳамаи онҳо чашм бипӯшаду овардани ҳамаи онҳо низ чандон писандидаву муносиби навиштае муҳтасар нест» (Атоуллоҳи Тадайн), ки навиштаи ҳозираи мо ҳам аз ин қоида мустасно намебошад ва чунин ҳолу мисолҳоро дар «Девони Кабир»-и оламгир фаровон мулоқӣ метавон гардид.

Хулосаи калом, дар мавриди эҷоду бунёди 3 500 ғазали «Девони Шамси Табрезӣ», ки дар 55 қолаби арӯзи форсии тоҷикӣ рехта шуда, камобеш 50 000 байтро ташкил медиҳанд, аз ҷониби Мавлоно санъатҳои лафзиву маънавии наву кӯхани бадеъ фаровон истифода шуда, бино бар мушоҳидаи устод Бадеъуззамони Фурӯзонфар, «дар ҳудуди 75 000 таркиботи васифу

изофӣ» ба кор андохта шудааст, ки «10 000-и он ихтироъкардаи андешаву замири Мавлоност».

Бояд афзуд, ки ғазалиёти «Девони Кабир» аз лиҳози ғановати қофияву радифбандӣ ва корбасти дигар аносири миъмории сухан ҳам ҷолибу мумтозанд ва чунин аҳволу осори навоваронаву қолабшиканонаро дар ашъори ягон шоъири дигари пешина пасини форсигӯ наметавон мулоқӣ гардид: ў дар як ғазал гоҳо калимаи қофияро чанд маротиба тағйир дода, ҳамон радифро боқӣ мегузорад; аксари радифоташ такрору дарозу нодиранд; саҷъи дохилиро фаровон истифода мебарад; дар охири абёташ баъзе калимоти бемаъниро, монанди «тан-тан», «лам – лам», «қум – қум», «лаб – лаб» ва ғайра..., радифвор пайиҳам мечинад, ки халқияту оммавияту мусиқавияти суханонашро қавитар мегардонанд:

**Дили ман, дили ман, дили ман бари ту,
Рухи ту, рухи ту, рухи бофари ту!**

Ва ё:

**Боз омадам, боз омадам, ҳазо ҷунун-ал-ёшиқин,
Бо сӯзу бо соз омадам, ҳазо ҷунун-ал-ёшиқин!**

Ва ё:

**Ҳилат раҳо кун, ошиқо, девона шав, девона шав,
В-андар дили оташ даро, девона шав, девона шав!**

Дар ҳақиқат, ашъори ғинойии Мавлоно, ки сокину вассофи беназири Шаҳри Бузурги Ишқ аст, битамом андар қолаби адвори мухталифи мусиқӣ рехта шуда, бар муроди шоъири мутарғиби ғояҳои баланди инсондӯстӣ хидмат кардаанд. Аммо мусиқавияту хушоҳангии ашъори Мавлоно дар нисбати офаридаҳои салису нафиси дигар устодони сухани форсии тоҷикӣ фарқи боризе дорад. Фарқият дар он аст, ки зеру бами мусиқӣ дар осори манзуми Мавлоно бори гарони фалсафӣ – тасаввуфиро бар дӯшдоранд ва навоиҳои ҷони орифи пуриҷоҳи дилсӯзон мебошанд:

**Дар ғайб ҳаст ӯде,
К-ин ишқ аз ўст дуде!**

Чунон ки донишманди бузурги Мавлавиву Маснавишинос профессор Реналд Алан Николсон дар ин бора менависад, «сӯфиёро ақида бар он аст, ки пайвастагии таъсири рӯҳонии мусиқӣ бо рӯҳ амре азалисту ба ҳангоми истимоъ онҳо (сӯфиён – А.Р.) бори дигар овойи Ҳақро мешунаванд, ки ҷумлағӣ арвоҳи башарӣ дар абадийят бад-он ово посух меоданд (Қуръони Карим, сӯраи 7, ояти 172)-у ба ҳамин тариқ бо сурудаҳои сипоҳи осмонӣ ҳамовоз гаштанд».

Ҳамчунин, сазовори таъкид аст, ки Мавлоно дар ҷараёни гуфтани ҳам «Маснавӣ»-ву ҳам «Девони Кабир» хусусияту мушаххасоти тамоми сабку равиши адабии ройиҷи то замони ҳуду баъди онро, монанди сабки Рудакӣ, Хуросонӣ, ироқӣ, ҳиндӣ, Бедилӣ, бозгашт ва ғайра, мутаҷассим доштааст, ки далели дигари вусъати нопайдоканори андешаву қудрати нотакрори суҳанварии бузургустоди олами маъниофаринӣ буда ҳамагон ба гунаи падидаи нодиру беназири адабӣ эътирофаш кардаанд.

Ҳамин тариқ, «Девони Шамс» дарёест; оромиши он зебову ҳаяҷони он фитнаангез аст; мисли дарё пур аз мавҷ, пур аз каф, пур аз бод аст. Мисли дарё ҷилвагоҳи рангҳои бадеъи гуногун аст: сабз аст, обист, бунафш аст, нилуфарист. Мисли дарё ойнаи осмону ситорагону маҳалли таҷаллии ашаъаи Михру Моҳу Офаринандаи нақшҳои ғуруб аст. Мисли дарё аз ҳаракату ҳаёт лабрез асту дар зерӣ зоҳири сайқаливу ором дунёе пур аз тапишу пур аз талоши тамомнашуданин зиндагӣ дорад.

«Девони Шамс» девони шеър нест, ғавғоӣ як дарёи муталотими тӯфонист.

«Девони Шамс» инъикоси як рӯҳи ғайриорому пур аз ҳаяҷону лабрез аз шӯру ҷазаба аст.

Нахустин хусусияте, ки аз ғазалиёти Ҷалолуддин ба ҷашм меҳураду ўро аз сойири шуъро мумтоз мекунад, ин аст, ки ў намехоҳад шеър бигӯяд: меҳоҳад ихсосоти гунгу мубҳами худро бигӯяд. Ў «гунги хобдидаест»-у меҳоҳад барои карҳо хоби худро бигӯяд. Ў дар уқёнусе даступо мезанаду ин даступозадан ба сураи калимоти мавзуну хушоҳанг дармеояд» (Алии Даштӣ).

Оре, шеъру таронаҳои дарёӣ, фикру андешаҳои уқёнусӣ ва

панду ҳикматҳои зоҳиран орому «хоболуд»-у ботинан туғёниву тўфонии Мавлоно Ҷалолуддини Румӣ – яке аз номбардортарин зодағони модари бузургофарини тоҷик ва фурӯзонфартарин андешамандони осмони фазлу хиради миллати ориёназодамон имрӯз ҳам, баъди садсолаҳои мутамодӣ, моро бедору хушёр ва устувору барқарор ниғаҳ медоранд, ба сулҳу ваҳдати озодӣ, камолоту тараққиёт ва худшиносиву Худошиносӣ ҳидоятмон мекунанд:

**Паркандагӣ аз нифоқ хезад,
Пирӯзӣ аз иттифоқ хезад!**

Оре, беш аз 800 сол муқаддам орифи донову шоёири тавоно оқилонаву дурбинона мо – ворисони бахтёру сипосгузораширо ҳушдор дода буд, ки то абад ҳалқаи гӯшу зевари ҳуши худ дошта бояд бошем: **«Ҳар миллате, ки бедор нест ва ё дар роҳи худшиносӣ форигболиву ҷоҳилиро пеша мекунад, аз бузургтарин неъматӣ яздонӣ – Истиқлолу Ваҳдат, ки асоси пойдорию пирӯзиҳо дар пешрафти ҳар гуна ҷомия мебошанд, бенасиб ме-монад»** (Эмомалӣ Раҳмон).

Асрори Раҳмонфар

МУНТАХАБИ ҒАЗАЛИЁТ

1.

Ай нўш карда нешро, бехеш кун бохешро,
Бохеш кун бехешро, чизе бидеҳ дарвешро!
Ташриф деҳ ушшоқро, пурнур кун офоқро,
Бар захр зан тарёқро, чизе бидеҳ дарвешро!
Бо рўйи ҳамчун моҳи худ, бо лутфи мискинхоҳи худ,
Моро ту кун ҳамроҳи худ, чизе бидеҳ дарвешро!
Чун чилваи маҳ мекунӣ в-аз ишқ оғаҳ мекунӣ,
Бо мо чӣ ҳамраҳ мекунӣ? Чизе бидеҳ дарвешро!
Дарвешро чӣ б-вад нишон? Қону забони дурфишон,
На далқи садпора кашон! Чизе бидеҳ дарвешро!
Ҳам Одаму он дам туйй, ҳам Исию Марям туйй,
Ҳам розу ҳам маҳрам туйй, чизе бидеҳ дарвешро!
Талх аз ту ширин мешавад, куфр аз ту чун дин меша-
вад,
Хор аз ту насрин мешавад, чизе бидеҳ дарвешро!
Қони ману қонони ман, куфри ману имони ман,
Султони султонони ман, чизе бидеҳ дарвешро!
Ай танпарасти булҳазан, дар тан мапечу қон макан,
Мангар ба тан, бингар ба ман, чизе бидеҳ дарвешро!
Имрӯз, ай шамъ, он кунам, бар нури ту ҷавлон ку-
нам,
Бар ишқ қон афшон кунам, чизе бидеҳ дарвешро!
Имрӯз гўям чун кунам – як пора дилро хун кунам,
В-ин корро яксун кунам, чизе бидеҳ дарвешро!
Ту айби моро кистӣ? Ту мор ё моҳистӣ?
Худро, бигў, ту чистӣ?! Чизе бидеҳ дарвешро!
Қонро дарафкан дар адам, зеро нашоёд, ай санам,
Ту муҳташам, ў муҳташам, чизе бидеҳ дарвешро!

2.

Ай аз варои пардаҳо тоби ту тобистони мо,
Моро чу тобистон бибар дилгарм то бустони мо!
Ай чашми ҷонро тӯтиё, охир, куҷо рафтӣ? Биё,
То оби раҳмат барзанад аз саҳни оташдони мо!
То сабза гардад шӯрҳо, то равза гардад гӯрҳо,
Ангур гардад ғӯраҳо, то пухта гардад нони мо!
Ай офтоби ҷону дил, ай офтоб аз ту хичил,
Охир, бибин, к-ин обу гил чун баст гирди ҷони мо!
Шуд хорҳо гулзорҳо аз ишқи рӯят борҳо,
То сад ҳазор иқрорҳо афканд дар имони мо!
Ай сурати ишқи абад, хуш рӯ намудӣ дар ҷасад,
То раҳ барӣ сӯйи аҳад ҷонро аз ин зиндони мо!
Дар дуди ғам бикшо тараб, рӯзе намо аз айни шаб,
Рӯзе ғарибу булғаҷаб, ай субҳи нурафшони мо!
Гавҳар кунӣ хармуҳаро, захира бидаррӣ Зухраро,
Султон кунӣ бебаҳаро, шо бош, ай султони мо!
Ку дидаҳо дарх(в)арди ту то даррасад дар гарди ту,
Ку гӯши ҳушварди ту, то бишнавад бурҳони мо?!
Чун дил шавад эҳсоншумар дар шукри он шохи ша-
кар,
Наъра барорад чошнӣ аз беҳи ҳар дандони мо!
Омад зи ҷон бонги духул, то ҷузвҳо ояд ба кул,
Райҳон ба райҳон, гул ба гул, аз ҳабси хористони мо!

3.

Ай фасли боборони мо, баррез бар ёрони мо,
Чун ашки ғамхорони мо дар ҳаҷри дилдорони мо!
Ай чашми абр, ин ашкҳо мерез ҳамчун машкҳо,
Зеро ки дорӣ рашкҳо бар моҳрухсорони мо!
Ин абрро гирён нигар в-он боғро хандон нигар,
К-аз лобаву гиряй падар растанд беморони мо.
Абри гарон чун дод Ҳақ аз баҳри лабхушкони мо,

Ратли гарон ҳам Ҳақ диҳад баҳри сабуксорони мо!
Бар хоку дашти бенаво гавҳарфишон кард осмон,
3-ин бенавойӣ мекашанд аз ишқ тарророни мо!

Ин абр чун Яъқуби ман в-он гул чу Юсуф дар
чаман,

Бишкуфта рӯи Юсуфон аз ашкафшорони мо!

Як қатрааш гавҳар шавад, як қатрааш абҳар ша-
вад

В-аз молу неъмат пур шавад кафҳои кафхорони
мо!

Боғу гулистони малӣ ишкуфа мекарданд дӣ,

Зеро ки барриқ аз пағаҳ хӯрданд хамморони мо.

Барбанд лаб ҳамчун садаф, мастӣ, маё дар пеши
саф,

То боз оянд ин тараф аз ғайб ҳушёрони мо!

4.

Хоҷа, биё, хоҷа, биё, хоҷа, дигар бор биё,

Дафъ мадеҳ, дафъ мадеҳ, ай маҳи айёӣ, биё!

Ошиқи маҳчур нигар, олами пуршӯр нигар,

Ташнаи маҳмур нигар, ай шаҳи хаммор, биё!

Пой туйӣ, даст туйӣ, ҳастии ҳар ҳаст туйӣ,

Булбули сармаст туйӣ, ҷониби гулзор биё!

Гӯш туйӣ, дида туйӣ в-аз ҳама бигзида туйӣ,

Юсуфи дуздида туйӣ, бар сари бозор биё!

Ай зи назар гашта ниҳон, ай ҳамаро ҷону ҷаҳон,

Бори дигар рақскунон бедилу дастор биё!

Равшании рӯз туйӣ, шодии ғамсӯз туйӣ,

Моҳи шабафрӯз туйӣ, абри шакарбор, биё!

Ай алами олами нав, пеши ту ҳар ақл гарав,

Гоҳ маё, гоҳ марав, хез, ба якбор биё!

Ай дили оғушта ба хун, чанд бувад шӯру ҷунун,

Пухта шуд ангур кунун, ғӯра маяфшор, биё!

Ай шаби ошуфта, бирав, в-ай ғами ногуфта бирав,

Ай хиради хуфта, бирав, давлати бедор, биё!

Ай дили овора, биё, в-ай чигари пора, биё,

В-ар раҳи дар баста бувад, аз раҳи девор биё!
Ай нафаси Нӯҳ, биё, в-ай ҳаваси рӯҳ, биё,
Марҳами маҷрӯҳ, биё, сиҳҳати бемор, биё!
Ай маҳи афрӯхтару, оби равон дар дили чӯ,
Шодии ушшоқ бичӯ, кӯрии ағёр, биё!
Бас бувад, ай нотиқи ҷон, чанд аз ин гуфт забон,
Чанд занӣ табли баён, бе даму гуфтор биё!

5.

Ёр маро, ғор маро, ишқи ҷигархор маро,
Ёр туйй, ғор туйй, хоҷа, ниғаҳдор маро!
Нӯҳ туйй, рӯҳ туйй, фотиҳу мафтӯҳ туйй,
Синаи машрӯҳ туйй бар дари асрор маро!
Нур туйй, сур туйй, давлати Мансур туйй,
Мурғи куҳи Тур туйй, хаста ба минқор маро!
Қатра туйй, баҳр туйй, лутф туйй, қаҳр туйй,
Қанд туйй, заҳр туйй, беш маёзор маро!
Ҳучраи Хуршед туйй, хонаи Нохид туйй,
Равзаи уммед туйй, роҳ деҳ, ай ёр, маро!
Рӯз туйй, рӯза туйй, ҳосили дарюза туйй,
Об туйй, кӯза туйй, об диҳ ин бор маро!
Дона туйй, дом туйй, бода туйй, ҷом туйй,
Пухта туйй, хом туйй, хом бимағзор маро!
Ин тан агар кам танаде, роҳи дилам кам занаве,
Роҳ шудӣ, то набудӣ ин ҳама гуфтор маро!

6.

Дӣ бинавохт ёри ман бандаи ғамрасидаро,
Дод зи хеш чошнӣ ҷони ситамчашидаро!
Ҳуш фузуд ҳушро, ҳалқа намуд гӯшро,
Чӯш намуд нӯшро, нур фузуд дидаро!
Гуфт, ки ай низори ман, хаставу тарсгори ман,
Ман нафурӯшам аз карам бандаи худхаридаро!
Бин, ки чӣ дод мекунад, бин, чӣ кушод мекунад!
Юсуфи ёд мекунад ошиқи кафбуридаро!
Дошт маро чу ҷони х(в)ад, рафт зи ман гумони бад,
Бар китифам ниҳод ӯ хилъати наврасидаро!

Оқизу бекасам мабин, ашки чу атласам мабин,
Дар тани ман кашида бин атласи заркашидаро!
Ҳар кӣ бувад дар ин талаб, бас аҷаб асту булҷаҷаб,
Сад тараб аст дар тараб ҷони зи худ раҳидаро!
Чошнии ҷунуни ӯ хуштар, ё фусуни ӯ,
Чунки нухуфталаб газад хастаи ғамгазидаро.
Ваъда диҳад ба ёри худ, гул диҳад аз канори худ,
Пур кунад аз хумори худ дидаи хунчакидаро!
Кухли назар дар ӯ ниҳад, дасти карам бар ӯ занад,
Сина бисӯзад аз ҳасад ин фалаки хамидаро!
Ҷоми майи аласти худ хеш диҳад ба масти худ,
Табл занад ба дасти худ бози дили паридаро!
Баҳри Худойро, хамуш, хӯйи сукутро макуш,
Чунки асида¹ мерасад кӯтаҳ кун қасидаро!
Муфтаѐилун, муфтаѐилун, муфтаѐилун, муфтаѐи-
лун,
Дар макушову кам намо гулшани наврасидаро!

7.

Бо ту ҳаёту зиндагӣ, бе ту фанову мурдано,
З-он ки ту офтобию бе ту бувад фасурдано!
Халқ бар ин бисотҳо бар кафи ту чу муҳрае,
Ҳам зи ту моҳ гаштано, ҳам зи ту муҳра бурдано!
Гуфт: «Дамам чӣ медиҳӣ? Дам ба ту ман супурдаам,
Ман зи ту беҳабар наям дар дами дам супурдано!».
Пеш ба сачда мешудам паст хамида чун шутур
Хандазанон кушод лаб, гуфт: «Дарозгардано!
Бин, ки чи хоҳӣ кардано, бин, ки чӣ хоҳӣ кардано,
Гардан дароз кардай, пунба бихоҳӣ х(в)ардано!».

8.

Мусалмонон, мусалмонон, чӣ бояд гуфт ёреро,
Ки сад фирдавс месозад ҷамолаш ним хореро?!
Маконҳо бемакон гардад, замонҳо ҷумла кон гар-

¹ Асида – як навъи ҳалво

дад,

Чу ишқи ў диҳад ташриф як лаҳза диёро.
Худовандо, зиҳи нуре, латофатбахши ҳар хуре,
Ки оби зиндагӣ созад зи рӯи лутф нореро.
Чу лутфашро бияфшорад, ҳазорон навбахор орад,
Чӣ нуқсон, гар зи ғайрат ў занад барҳам баҳореро!
Чамолаш офтоб омад, ҷаҳон ўро ниқоб омад,
Валекин нақш кай бинад ба ҷуз нақшу нигореро?!
Чамоли гул гувоҳ омад, ки бахшишҳо зи шоҳ омад,
Агарчи гул бинашносад ҳавои созвореро!
Агар гулро хабар будӣ, ҳамеша сурху тар будӣ,
Азеро офате н-ояд ҳаёти ҳушёреро.
Ба даст овар нигоре ту, к-аз ин даст аст кори ту,
Чаро бояд супурдан ҷон нигори ҷонсупореро?!
Зи Шамсиддини Табрешӣ манам қосид ба хунрезӣ,
Ки ишқе ҳаст дар дастам, ки монад Зулфиқореро!

9.

Расид он шаҳ, расид он шаҳ, биёроед айвонро,
Фурӯ барред соҳидҳо барои хуби Канъонро!
Чу омад ҷони ҷони ҷон, нашояд бурд номи ҷон,
Ба пешаш ҷон ҷӣ кор ояд, магар аз баҳри қурбонро!
Будам бе ишқ гумроҳе, даромад ишқ ногоҳе,
Будам кӯҳе, шудам коҳе барои асби султонро!
Агар турк асту тоҷик аст, бад-ӯ ин банда наздик
аст,
Чу ҷон бо тан, валекин тан набошад ҳеч мар ҷонро.
Ҳало, ёрон, ки бахт омад, гаҳи эсори рахт омад,
Сулаймоне ба тахт омад барои азли шайтонро!
Биҷаҳ аз ҷо, ҷӣ меёбӣ, чаро бедасту бепойӣ?
Намедонӣ, зи худхуд ҷӯ раҳи қасри Сулаймонро?!
Бикун он ҷо муноҷотат, бигӯ асрору ҳоҷотат,
Сулаймон худ ҳамедонад забони ҷумла мурғонро!
Сухан бод аст, ай банда, кунад дилро пароканда,
Валекин ў-ш фармояд, ки гирд овар парешонро!

10.

Гар з-он ки най толиб, чўянда шавӣ бо мо,
В-ар з-он ки най мутриб, гўянда шавӣ бо мо!
Гар з-он ки ту Қорунӣ, дар ишқ шавӣ муфлис,
В-ар з-он ки Худовандӣ, ҳам банда шавӣ бо мо!
Як шамъ аз ин маҷлис сад шамъ бигиронад,
Гар мурдаӣ в-ар зинда, ҳам зинда шавӣ бо мо!
Поҳои ту бикшояд, равшан ба ту бинмояд,
То ту ҳама тан чун гул дар ханда шавӣ бо мо!
Дар жанда даро як дам, то зиндадилон бинӣ,
Атлас бадар андозӣ, дар жанда шавӣ бо мо!
Чун дона шуд афканда, баррусту дарахте шуд,
Ин рамз чу дарёбӣ, афканда шавӣ бо мо.
Шамсулҳақи Табретӣ бо ғунчаи дил гўяд:
«Чун боз шавад чашмат, бинанда шавӣ бо мо».

11.

Маъшуқа ба сомон шуд, то бод, чунин бодо!
Куфраш ҳама имон шуд, то бод, чунин бодо!
Мулке, ки парешон шуд, аз шумии шайтон шуд.
Боз они Сулаймон шуд, то бод, чунин бодо!
Ҳам бода ҷудо х(в)ардӣ, ҳам айш ҷудо кардӣ,
Нак, сардиҳи меҳмон шуд, то бод, чунин бодо!
З-он талъати шоҳона, з-он машъалаи хона
Ҳар гўша чу майдон шуд, то бод, чунин бодо!
З-он чашми дурӯғинаш, з-он шеваи ширинаш
Олам шакаристон шуд, то бод, чунин бодо!
Шаб рафту сабӯҳ омад, ғам рафту футӯҳ омад,
Хуршед дурахшон шуд, то бод, чунин бодо!
Аз давлати маҳзунон в-аз ҳиммати маҷнунон,
Он силсила ҷунбон шуд, то бод, чунин бодо!
Ид омаду ид омад, ёре, ки рамид, омад,
Идона фаровон шуд, то бод, чунин бодо!
Ай мутриби соҳибдил, дар зер макун манзил,
К-он Зухра ба мизон шуд, то бод, чунин бодо!
Дарвеш Фаридун шуд, ҳамкисаи Қорун шуд,

Ҳамкосаи султон шуд, то бод, чунин бодо!
 Он боду ҳаворо бин, з-афсуни лаби ширин
 Бо ной дар афғон шуд, то бод, чунин бодо!
 Фиръавн бад-он сахтӣ, бо он ҳама бадбахтӣ
 Нак, Мӯсии Имрон шуд, то бод, чунин бодо!
 Он гург бад-он зиштӣ, бо ҷаҳлу фаромуштӣ
 Нак, Юсуфи Канъон шуд, то бод, чунин бодо!
 Шамсулҳақи Табрeзӣ, азбаски даромезӣ,
 Табрeз Хуросон шуд, то бод, чунин бодо!
 Аз аслами шайтонӣ шуд нафси ту раббонӣ,
 Иблис мусулмон шуд, то бод, чунин бодо!
 Он моҳ чу тобон шуд, кавнайн гулистон шуд,
 Ашхос ҳама ҷон шуд, то бод, чунин бодо!
 Бар рӯҳ барафзудӣ, то буд, чунин будӣ,
 Фарри ту фаровон шуд, то бод, чунин бодо!
 Қаҳраш ҳама раҳмат шуд, заҳраш ҳама шарбат
 шуд,
 Абраш шакарафшон шуд, то бод чунин бодо!
 Аз кох чӣ ранг астат, аз шох, чӣ танг астат?
 Ин гов чу қурбон шуд, то бод, чунин бодо!
 Арзӣ чу самой шуд, мақсуди Саной шуд,
 Ин буд, ҳама он шуд, то бод, чунин бодо!
 Хомӯш, ки сармастам, барбаст касе дастам,
 Андеша парешон шуд, то бод, чунин бодо!

12.

Ай ёри қамарсимо, ай мутриби шаккархо,
 Овози ту ҷонафзо, то рӯз машин аз по.
 Судӣ, ҳамагӣ судӣ, бар ҷумла барафзудӣ,
 То буд, чунин будӣ, то рӯз машин аз по.
 Сад шаҳр хабар рафта, к-«Ай мардуми ошуфта,
 Бедор шуд он хуфта, то рӯз машин аз по».
 Бедор шуд он фитна, к-ӯ чун бизанад таъна,
 Дар кӯҳ канад раҳна, то рӯз машин аз по.
 Дар хона чунин ҷамъе, дар ҷамъ чунин шамъе,
 Дорам зи ту ман тамъе, то рӯз машин аз по.

Мир омаду мир омад, он бадри мунир омад,
В-он шаккару шир омад, то рӯз машин аз по.
Ай бонгу навоят тар, в-аз боди сабо хуштар,
Моро ту барӣ аз сар, то рӯз машин аз по.
Маҷлис ба ту фархунда, ишрат зи дамат зинда,
Чун шамъи фурӯзанда, то рӯз машин аз по.
Ин чарху замин хайма, кас дид чунин хайма?
Ай устуни ин хайма, то рӯз машин аз по.
Ин қавм паранд аз ту, бо карру фаранд аз ту,
Зеру забаранд аз ту, то рӯз машин аз по.
Дар баҳр чу киштибон он пил ҳамечунбон,
То манзили Обоқон то рӯз машин аз по.
Ай хушнафаси нойӣ, бас нодири барнойӣ,
Чун бо ҳама барн-ойӣ, то рӯз машин аз по.
Даф аз кафи даст ояд, най аз дами маст ояд,
Бо най ҳама паст ояд, то рӯз машин аз по.
Чун қон хамушем, аммо кай хусбад қон, қоно,
Ту бош забони мо, то рӯз машин аз по.

13.

Биё, ай қони нав дода ҷаҳонро,
Бибар аз кор ақли кордонро.
Чу тирам, то напарронӣ, напаррам,
Биё, бори дигар пур кун камонро.
Зи ишқат боз ташт аз бом афтод,
Фирист аз бом боз он нардбонро.
Маро гӯянд: «Бомаш аз чӣ сӯй аст?»
– Аз он сӯйе, ки оварданд қонро.
Аз он сӯйе, ки ҳар шаб қон равон аст,
Ба савқат субҳ боз орад равонро.
Аз он сӯ, ки баҳор ояд заминро,
Чароғи нав диҳад субҳ осмонро.
Аз он сӯ, ки асое аждаҳо шуд,
Ба дӯзах бурд ӯ фиръавниёнро.
Аз он сӯ, ки туро ин ҷустуҷӯ хост,
Нишон худ ӯст, меҷӯяд нишонро.

Ту он мардӣ, ки ӯ бар хар нишастаст,
Ҳамепурсад зи хар инрову онро.
Хамуш кун, к-ӯ намехоҳад зи ғайрат,
Ки дар дарё дарорад ҳамгинонро.

14.

Хабар кун, ай ситора, ёри моро,
Ки дарёбад дили хунхори мо.
Хабар кун он табиби ошиқонро,
Ки то шарбат диҳад бемори моро.
Бигӯ шаккарфурӯши шаккаринро,
Ки то равнақ диҳад бозори моро,
Агар дар сир бигардонӣ дили худ,
На душман бишнавад асрори моро.
Пас андар ишқи душман ком гардам,
Ки душман мепарастад кори моро.
Агарчи душмани мо ҷон надорад,
Бисӯзон ҷони душмандори моро!
Агар гил бар сар аstat, то нашӯйӣ,
Биёру бишкуфон гулхори моро.
Биё, ай Шамси Табрезии наййир,
Бад-он рух нур деҳ дидори моро!

15.

Чу ӯ бошад дили дилсӯз моро,
Чӣ бошад шаб, чӣ бошад рӯз моро.
Ки хуршед ар фурӯ шуд, ар баромад,
Бас аст ин ҷони ҷонафрӯз моро.
Ту модармурдари шеван маомӯз,
Ки устод аст ишқомӯз моро.
Мадӯзон хирқайи моро, мадаррон,
Нашояд шайхи хирқадӯз моро.
Ҳама кас бар адӯ пирӯз хоҳад,
Ҷамоли он адӯ пирӯз моро.
Ҳама кас бахти ганҷандӯз хоҳад,
Валекин ишқи ранҷандӯз моро.

16.

Машкан дили марди муштариро,
Бигзор раҳи ситамгариро.
Раҳм ор, маҳо, ки дар шарият
Қурбон накунамд лоғареро.
Махмури туам, ба дасти ман деҳ
Он чоми шароби гавҳариро.
Панде бидиҳу ба сулҳ овар
Он чашми хумори абҳариро.
Фармой ба ҳиндувони ҷоду,
К-аз ҳад набаранд соҳириро.
Дар шашдарае фитод ошиқ,
Бишкан дари ҳабси шашдариро.
Як лаҳза, муъиззи нома, пеш о,
Ҷамъ овар ҳалқаи париро.
Сар мениҳад ин хумор аз бун
Ҳар лаҳза шароб он сареро.
Сад ҷо ҷу қалам миён бибаста
Тунги шакари муъаскариро.
Ай ишқ, бародарона пеш о,
Бигзор саломи сарсариро.
Ай соқии рӯҳ, аз дари Ҳақ
Мағзор ҳақи бародариро.
Ай Нӯҳи замона, ҳин, равон кун
Ин киштии табъи лангариро.
Ай ноиби Мустафо, бигардон
Он соғари зафти кавсариро.
Пайғом зи нафхи сур дорад,
Бикшой лаби паямбариро.
Ай сурхсабоғати аламдор,
Бикшо пару боли ҷаъфариро.
Пурлола куну пур аз гули сурх
Ин саҳни руҳи музаъфариро.
Испед намекунам дигар ман,
Даррез раҳиқи аҳмариро.

17.

Дар миёни пардаи хун ишқро гулзорҳо,
Ошиқонро бо ҷамоли ишқ бечун корҳо.
Ақл гӯяд: «Шаш ҷиҳат ҳаддасту берун роҳ нест»,
Ишқ гӯяд: «Роҳ ҳасту рафтаам ман борҳо».
Ақл бозоре надиду тоҷирӣ оғоз кард,
Ишқ дида з-он суи бозори ӯ бозорҳо.
Ай басо Мансури пинҳон, з-эътимоди ҷони ишқ
Тарки минбарҳо бигуфта, бар шуда бар дорҳо.
Ошиқони дурдкашро дар даруна завқҳо,
Оқилони тирадилро дар дарун инкорҳо.
Ақл гӯяд: «По манеҳ, к-андар фано ҷуз хор нест»,
Ишқ гӯяд ақлро, к-андар ту аст он хорҳо.
Ҳин, хамуш кун, хори ҳастиро зи пои дил бикан,
То бибинӣ дар даруни хештан гулзорҳо.
Шамси Табрезӣ, туйӣ хуршед андар абри ҳарф,
Чун баромад офтобат, маҳв шуд гуфторҳо.

18.

Бо чунин шамшери давлат ту забун монӣ чаро?
Гавҳаре бошию аз санге фурӯ монӣ чаро?
Мекашад ҳар каргасе аҷзотро ҳар ҷонибе,
Чун на мурдорӣ ту, балки бози ҷононӣ чаро?
Дидаатро чун назар аз дидаи боқӣ расид.
Дидаат шармин шавад аз дидаи фонӣ чаро?
Он ки ўро кас ба нася-в нақд насонад ба хок,
Инчунин бешӣ кунад бар нақдае конӣ чаро?
Он сияҳҷоне, ки куфр аз ҷони талхаш нанг дошт,
Заҳр резад бар туву ту шаҳди имонӣ чаро?
Ту чунин ларзони ӯ бошию ӯ сояӣ ту аст,
Охир, ӯ нақшест ҷисмонию ту ҷонӣ чаро?
Ў ҳама айби ту гирад, то бипӯшад айби худ,
Ту бар ӯ аз ғайб ҷон резию медонӣ чаро?
Чун дар ӯ ҳастӣ, бибинӣ, гӯйӣ, он ман нестам,
Даъвии ӯ чун набинӣ, гӯияш онӣ чаро?

Хашми ёрон фаръ бошад, аслашон ишқи нав аст,
Аз барои хашми фаръй аслро ронӣ чаро?
Шаҳ ба ҳақ чун Шамси Табрестист, сонӣ несташ,
Ноҳақеро асл гӯйӣ, шоҳро сонӣ чаро?

19.

Ай ҳавасҳои дилам, биё, биё, биё, биё,
Ай муроду ҳосилам, биё, биё, биё, биё.
Мушкилу шӯридаам чун зулфи ту, чун зулфи ту,
Ай кушоди мушкилам, биё, биё, биё, биё.
Аз раҳи манзил мағӯ, дигар мағӯ, дигар мағӯ,
Ай ту роҳу манзилам, биё, биё, биё, биё.
Даррабудӣ аз замин як мушти гил, як мушти гил,
Дар миёни он гилам, биё, биё, биё, биё.
То зи некию бадӣ ман воқифам, ман воқифам,
Аз ҷамолат ғофилам, биё, биё, биё, биё.
То насӯзад ақли ман дар ишқи ту, дар ишқи ту,
Ғофилам, не оқилам, биё, биё, биё, биё.

20.

Ту маро ҷону ҷаҳонӣ, чӣ кунам ҷону ҷаҳонро?
Ту маро ганҷи равонӣ, чӣ кунам суду зиёнро?
Нафасе ёри шаробам, нафасе ёри кабобам,
Чу дар ин даври харобам, чӣ кунам даври замонро?
Зи ҳама халқ рамидам, зи ҳама боз раҳидам,
На ниҳонам, на падидам, чӣ кунам кавну маконро?
Зи висоли ту хуморам, сари махлуқ надорам,
Чу туро сайду шикорам, чӣ кунам тиру камонро?
Чу ман андар таги ҷӯям, чӣ равам, об чӣ ҷӯям?
Чӣ тавон гуфт, чӣ гӯям сифат ин ҷӯи равонро?
Чу ниҳодам сари ҳастӣ, чӣ кашам бори куҳро?
Чу маро гург шубон шуд, чӣ кашам нози шубонро?
Чӣ хушӣ, ишқ, чӣ мастӣ, чу қадаҳ бар кафи дастӣ,
Хунук он ҷо, ки нишастӣ, хунук он дидаи ҷонро!
Зи ту ҳар зарра ҷаҳоне, зи ту ҳар қатра чу ҷоне,
Чу зи ту ёфт нишоне, чӣ кунад ному нишонро?

Чихати гавҳари фойиқ ба таги баҳри ҳақоиқ,
Чу ба сар бояд рафтан, чӣ кунам пой давонро?
Ба силоҳи аҳадӣ ту, раҳи моро бизадӣ ту,
Ҳама рахтам ситадӣ ту, чӣ диҳам бочситонро?
Зи шуъои маҳи тобон, зи ҳами турраи печон
Дили ман шуд сабук, ай чон, бидиҳ он ратли гарон-
ро.

Манигар ранҷу балоро, бинигар ишқу валоро,
Манигар ҷавру ҷафоро, бинигар сад нигаронро.
Ғамро лутф лақаб кун, зи ғаму дард тараб кун,
Ҳам аз ин хуб талаб кун ғараҳу амну амонро.
Биталаб амну амонро, бигузин гӯшагиронро,
Бишунав роҳдиҳонро, макушо роҳи даҳонро.

21.

Бирвед, ай ҳарифон, бикашед ёри моро,
Ба ман оваред охир санами гурезпоро.
Ба баҳонаҳои ширин, ба таронаҳои заррин
Бикашед сӯи хона маҳи хуби хушлиқоро.
В-агар ӯ ба ваъда гӯяд, ки даме дигар биёям,
Ҳама ваъда макр бошад, бифиребад ӯ шуморо.
Дами сахт гарм дорад, ки ба ҷодуию афсун
Бизанад гираҳ бар об ӯву бибандад ӯ ҳаворо.
Ба муборакию шодӣ чу нигори ман дарояд,
Бинишин, назора мекун ту аҷоиби Худоро.
Чу ҷамоли ӯ битобад, чӣ бувад ҷамоли хубон?
Ки руҳи чу офтобаш бикӯшад ҷароғҳоро!
Бирав, ай дили сабукрав, ба Яман, ба дилбари ман
Бирасон салому хидмат ту ақиқи бебаҳоро.

22.

Гар ту удӣ, сӯи ин миҷмар биё,
В-ар биронандӣ зи бом, аз дар биё.
Юсуфӣ, аз ҷоҳу зиндон чора нест,
Сӯи заҳри қаҳр чун шаккар биё.
Гуфтамаст: Аллоҳу Акбар расме аст,
Гар ту они Акбарӣ, акбар биё.

Чун майи аҳмар сагон ҳам мехуранд,
 Гар ту шерӣ, чун майи аҳмар биё.
 Зар чӣ чӯйӣ? Мисси худро зар бисоз,
 Гар набошад зар, ту симинбар биё.
 Ағниё хушку фақирон чашмтар,
 Ошиқо, бе шакли хушку тар биё.
 Гар сифатҳои фалакро маҳрамӣ,
 Чун малак бе модаву бе нар биё.
 В-ар сифоти дил гирифтӣ дар сафар,
 Ҳамчу дил бе по биё, бе сар биё.
 Чун зи Шамсуддин ҷаҳон пурнур шуд,
 Сӯи Табреш о, дило, бар сар биё.

23.

Омад баҳори ҷонҳо, ай шоҳи тар, ба рақс о,
 Чун Юсуф андаромад, Мисру шакар ба рақс о.
 Ай шоҳи ишқпарвар, монанди шири модар,
 Ай шир, ҷӯш даррав, ҷони падар, ба рақс о.
 Чавғони зулф дидӣ, чун гӯй даррасидӣ,
 Аз пову сар буридӣ, бепову сар ба рақс о.
 Аз ишқи тоҷдорон, дар чархи ӯ чу борон,
 Он ҷо қабо чӣ бошад? Ай хушқамар, ба рақс о.
 Дар даст ҷоми бода, омад бутам пиёда,
 Гар нестӣ ту мода, з-он шоҳи нар ба рақс о.
 Поёни ҷанг омад, овози ҷанг омад,
 Юсуф зи чоҳ омад, ай беҳунар, ба рақс о.
 То чанд ваъда бошад? В-ин сар ба сачда бошад?
 Ҳичрам бибурда бошад, рангу асар ба рақс о.
 Кай бошад он замоне, гӯяд маро фалоне,
 К-ай беҳабар фано шав, ай беҳабар, ба рақс о.
 Товуси мо дарояд в-он рангҳо барояд,
 Бо мурғи ҷон сарояд, беболу пар ба рақс о.
 Кӯру карони олам дид аз Масеҳ марҳам,
 Гуфта Масеҳи Марям, к-ай кӯру кар, ба рақс о.
 Маҳдум Шамсидин аст, Табреш рашки Чин аст,

Андар баҳори ҳуснаш шоҳу шаҷар ба рақс о.

24.

Бо он ки мерасонӣ он бодаи бақоро,
Бе ту намегуворад ин ҷоми бода моро.
Мутриб, қадаҳ раҳо кун, 3-ин гуна нолаҳо кун,
Ҷоно, яке баҳо кун он ҷинси бебаҳоро.
Он ишқи силсилатро в-он офати дилатро,
Он ҷоҳи Бобилатро в-он кони сеҳрҳоро.
Боз ор бори дигар, то кори мо шавад зар,
Аз сар бигир, аз сар он одати вафоро.
Деви шақосиришта аз лутфи ту фиришта,
Туғрои ту набишта мар мулкати сафоро.
Дар нурат, ай гузида, ай бар фалак расида,
Ман дамбадам бидида анвори Мустафоро.
Чун баста гашт роҳе, шуд ҳосили ман оҳе,
Шуд кӯҳ ҳамчу коҳе аз ишқ қаҳраборо.
Аз Шамсидини чун маҳ Табреш ҳаст оғаҳ,
Бишнава дуъову гаҳ-гаҳ омин кун ин дуоро!

25.

Ман аз кучову ғаму шодии ҷаҳон зи кучо?
Ман аз кучо, ғами борону новдон зи кучо?
Чаро ба олами аслии хеш во наравам?
Дил аз кучову тамошои хокдон зи кучо?
Чу хар надораму харбанда нестам, ай ҷон,
Ман аз кучо, ғами полону кӯдбон зи кучо?
Ҳазорсола гузаштӣ зи ақлу ваҳму гумон,
Ту аз кучову фишороти бадгумон зи кучо?
Ту мурғи чорпарӣ, то ба осмон паррӣ,
Ту аз кучову раҳи бому нардбон зи кучо?
Касе турову ту касро ба буз намегирӣ,
Ту аз кучову ҳаёҳои ҳар шубон зи кучо?
Ҳазор наъра зи болои осмон омад,
Ту тан занӣю начӯйӣ, ки ин ғиғон зи кучо.

Чу одамӣ ба яке мор шуд бурун зи биҳишт,
Миёни кждуму морон туро амон зи кучо?
Дило, дило, ба сари ришта шав, масал бишунав,
Ки осмон зи кучоясту ресмон зи кучо?
Шароби хом биёру ба пухтагон дардеҳ,
Ман аз кучо, ғами ҳар хоми қалтабон зи кучо?
Шаробхона дарову дар аз дарун дарбанд,
Ту аз кучову баду неки мардумон зи кучо?
Тамаъ мадор, ки умри туро карон бошад,
Сифоти Ҳаққию Ҳақро ҳаду карон зи кучо?
Аҷал қафас шиканад, мурғро наёзорад,
Аҷал кучову пари мурғи ҷовидон зи кучо?
Хамӯш бош, ки гуфтӣ бैसेю кас нашунид,
Ки ин духул зи чӣ бом асту ин баён зи кучо?

26.

Биёр он, ки қаринро суи қарин кашадо,
Фариштаро зи фалак ҷониби замин кашадо.
Ба ҳар шабе чу Муҳаммад ба ҷониби меъроҷ
Буроқи ишқи абадро ба зери зин кашадо.
Ба пеши рӯҳ нишин, з-он ки ҳар нишаст туро
Ба хулқу хӯву сифатҳои ҳамнишин кашадо.
Шароби ишқи абадро, ки соқияш рӯҳ аст,
Нагираду накашад в-ар кашад, ҷунин кашадо.
Бирав, бидузд зи парвона хӯи ҷонбозӣ,
Ки он туро ба суи нури шамъи дин кашадо.
Расид ваҳйи худойӣ, ки гӯш тез кунед,
Ки гӯши тез ба чашми худойбин кашадо.
Хаёли дӯст туро муждаи висол диҳад,
Ки он хаёлу гумон ҷониби яқин кашадо.
Дар ин чаҳӣ ту чу Юсуф, хаёли дӯст расон,
Расан туро ба фалакҳои бартарин кашадо.
Ба рӯзи васл агар ақл монадат, гӯяд,
Нагуфтамат, ки ҷунон кун, ки он ба ин кашадо!
Бичаҳ, бичаҳ зи ҷаҳон ҳамчу оҳувон аз шер,
Гирифтамаш, ҳама кон аст, кон ба кин кашадо.
Ба ростӣ бирасад ҷон бар остони висол,

Агар кажӣ, ба ҳариру қазу кажин кашадо.
Бикаш ту хори ҷафоҳо, аз он ки хоркашӣ
Ба сабзаву гулу райҳону ёсамин кашадо.
Бинуш лаънату дашноми душманон пайи дӯст,
Ки он ба лутфу саноҳову офарин кашадо.
Даҳон бибанду амин бош дар сухандорӣ,
Ки шаҳ калиди хазина бари амин кашадо.

27.

Маро бидиду напурсид он нигор чаро?
Туруш-туруш бигузашт аз дарича ёр чаро?
Сабаб чӣ буд, чӣ кардам, ки бад намуд зи ман,
Ки хотираш бигирифтаст ин ғубор чаро?
Зи бомдод чаро қасди хуни ошиқ кард?
Чаро кашид чунин теғи Зулфиқор чаро?
Чу лаб ба ханда кушояд, кушода гардад дил,
Дар он лаб аст ҳамеша кушоди кор чаро?
Миёни абруи худ чун гираҳ занад аз хашм,
Гираҳ-гираҳ шавад аз ғам дили фиғор чаро?
Ҷаҳон сияҳ шавад он дам, ки рӯ бигардонад,
На рӯз монаду не ақл барқарор чаро?
Яке нафас, ки дили ёри мо зи мо бирамид,
Чаро рамид зи мо лутфи кирдгор чаро?
Магар ки лутфи Худо ўст, мо ғалат кардем,
Вагарна хубии ў гашт беканор чаро?
Буруни сурат агар лутфи маҳз додӣ рӯй,
Паямбарон зи чӣ гаштанд пардадор, чаро?

28.

Ёри мо, дилдори мо, олами асрори мо,
Юсуфи дидори мо, равнақи бозори мо.
Бар дами имсоли мо ошиқ омад пори мо,
Муфлисонеку туйй ганҷи мо, динори мо.
Коҳилонеку туйй ҳаҷҷи мо, пайкори мо,
Хуфтагонему туйй давлати бедори мо.
Хастагонему туйй марҳами бемори мо,

Мо харобему туйй аз карам миъмори мо.
 Дӯш гуфтам ишқро, ай шаҳи айёри мо,
 Сар макаш, мункир машав, бурдаи дастори мо.
 Пас ҷавобам дод ӯ, к-аз ту аст ин кори мо,
 Ҳар чи гӯйӣ, во диҳад чун садо куҳсори мо.
 Гуфтамаш: Худ мо куҳем, ин садо гуфтори мо,
 З-он ки куҳро ихтиёр набвад, ай мухтори мо.
 Гуфт: Бишнавад аввалан шаммае з-асрори мо,
 Ҳар сутури лоғаре кай кашонад бори мо?!
 Гуфтамаш аз мо бибар заҳмати ахбори мо,
 Булбуле мастӣ бикун ҳам зи бӯ темори мо.
 Ҳастии ту фаҳри мо, ҳастии мо ори мо,
 Аҳмаду Сиддиқ бин дар дили чун ғори мо.
 Менавӯшад ҳар майе масти дурдихори мо,
 Хур зи дасти шаҳ хурад мурғи хушминқори мо.
 Чун бихусбад дар лаҳад қолаби мурдори мо,
 Раста гардад з-ин қафас тӯтии таййори мо.
 Худ шиносад ҷойи худ мурғи зираксори мо,
 Баъди мо пайдо кунӣ дар замин осори мо.
 Гар ба бустон бе туем, хор шуд гулзори мо,
 В-ар ба зиндон бо туем, гул бирӯяд хори мо.
 Гар дар оташ бо туем, нур гардад нори мо.
 В-ар ба ҷаннат бо туем, нор шуд анвори мо.
 Аз ту шуд бози сапед зоғи мову сори мо,
 Бас куну дигар мағӯ, к-ин бувад гуфтори мо.

29.

Кароне надорад биёбони мо,
 Қароре надорад дилу ҷони мо.
 Ҷаҳон дар ҷаҳон нақшу сурат гирифт,
 Кадом аст аз ин нақшҳо они мо?
 Чу дар раҳ бибинӣ бурида саре,
 Ки ғалтон равад сӯйи майдони мо,
 Аз ӯ пурс, аз ӯ пурс асрори мо,
 К-аз ӯ бишнавад сирри пинҳони мо.
 Чӣ будӣ, ки як гӯш пайдо шудӣ

Ҳарифи забонҳои мурғони мо.
Чӣ будӣ, ки як мурғ паррон шудӣ,
Бар ӯ тавқи сирри Сулаймони мо.
Чӣ гӯям, чӣ донам, ки ин достон
Фузун аст аз ҳадду имкони мо.
Чӣ гуна занам дам, ки ҳар дам ба дам
Парешонтар аст ин парешони мо.
Чи кабкону бозон ситон мепаранд
Миёни ҳавои куҳистони мо.
Миёни ҳавое, ки муфтам ҳавост,
Ки бар авҷи он аст айвони мо.
Аз ин достон бигзар, аз ман мапурс,
Ки ҳар дам шикастаст дастони мо.
Салоҳулҳақу дин намояд туро
Ҷамоли шаҳаншоҳу султони мо.

30.

Гӯши ман мунтазир паёми туро,
Ҷон ба ҷон ҷуста як саломи туро.
Дар дилам хуни шавқ мечӯшад,
Мунтазир бӯйи ҷӯши ҷоми туро.
Ай зи ширинию диловезӣ
Дона ҳочат набуда доми туро.
Карда шоҳон нисори тоҷу камар
Мар қабои камин ғуломи туро.
З-аввали ишқ ман гумон бурдам,
Ки тасаввур кунам хитоми туро.
Силсила-м кун ба пойи уштурбанд
Ман тамаъ кай кунам саноми туро?!
Он ки шире зи лутфи ту хурдаст,
Марг бинад яқин фитоми туро.
Ба ҳақи он забони қошифи ғайб,
Ки ба гӯшам расон паёми туро.
Ба ҳақи он сарои давлатбахш,
Бинамоям зи дур боми туро.
Гар сар аз сачдаи ту суд кунад,

Чӣ зиён аст лутфи оми туро?
Шамси Табреш, ин дилошуфта
Бар ҷигар бастааст номи туро.

31.

Дилбари мо шудааст дил бари мо,
Гули мо беҳад асту шаккари мо.
Мо ҳамеша миёни гулшакарем,
З-он дили мо қавист дар бари мо.
Зухра дорад ҳаводиси табъӣ,
Ки бигардад ба гирди лашкари мо.
Мо ба пар мепарем сӯи фалак,
З-он ки аршист асли ҷавҳари мо.
Сокинони фалак бухур кунанд,
Аз сифоти хуши муъанбари мо.
Ҳама насрину арғавону гул аст
Бар замин шоҳроҳи кишвари мо.
На бихандад, на бишкуфад олам
Бе насими дами санавбари мо.
Зарраҳои ҳаво пазирад рӯҳ,
Аз дами ишқи рӯҳпарвари мо.
Гӯшҳо гаштаанд маҳраи ғайб.
Аз забону дили суҳанвари мо.
Шамси Табреш абрсӯз шудааст,
Сояш кам мабод аз сари мо!

32.

Чанд ниҳон дорӣ он хандаро,
Он маҳи тобондаи фархундаро?
Банда кунад рӯйи ту сад шоҳро,
Шоҳ кунад хандаи ту бандаро,
Ханда биёмӯз гули сурхро,
Чилва кун он давлати пояндаро.
Баста бад-он аст дари осмон,
То бикашад чун ту кушояндаро.

Дидаи қаттори шутурҳои маст
Мунтазиронанд кашонандаро.
Зулф барафшону дар он ҳалқа каш
Ҳалқи дусад ҳалқарабояндаро.
Рӯзи висол асту санам ҳозир аст,
Ҳеҷ мапо муддати ояндаро.
Ошиқи захма-ст дафи сахтрӯ,
Майли лаб аст он найи ноландаро.
Бар руҳи даф чанд тапонча бизан,
Дам деҳ он нойи сиголандаро.
В-ар ба тамаъ нола барорад рубоб,
Хуш бикушо он кафи бахшандаро.
Айб макун, гар ғазал абтар бимонд,
Нест вафо хоҳири паррандаро.

33.

Бода деҳ он ёри қадахбораро,
Ёри турушрӯи шакарпораро.
Мангар он сӯй, бад-ин сӯ кушо
Ғамзаи ғаммозаи хунхораро.
Дастӣ ту мемолад бечоравор,
Неҳ ба кафаш чораи бечораро.
Хираву саргаштаву бекор кун
Ин хиради пири ҳамакораро.
Тифли дурӯза чу зи ту бў барад,
Мекашад ӯ сӯи ту гаҳвораро.
Тарк кунад дояву сад ширро,
Ай бадали рағғану кунҷораро.
Хуб калидӣ дари барбастаро,
Хуб камандӣ дили овораро.
Кори ту ин бошад, ай офтоб,
Нур фиристӣ маҳу истораро.
Мунтазираш бошу чу маҳ нур гир,
Тарк кун ин гангалу наззораро.
Раҳмати ту муҳра диҳад морро,
Хона диҳад ақраби ҷаррораро.

Ёд диҳад кори фаромӯшро,
Бод диҳад хотири сайёро.
Ҳар бути сангин зи дамаш зинда шуд,
То чӣ дам аст он бути саҳҳораро.
Хомуш кун, гуфт аз ин олам аст,
Тарк кун ин олами ғаддораро.

34.

Дод диҳӣ соғару паймонаро,
Моя диҳӣ маҷлису майхонаро.
Маст кунӣ наргиси махмурро,
Пеш кашӣ он бути дурдонаро.
Ҷуз зи худовандии ту кай расад
Сабру қарор ин дили девонаро?
Теғ баровар, ҳала, ай офтоб,
Нур деҳ ин гӯшаи вайронаро.
Қоф туйӣ маскани Симурғро,
Шамъ туйӣ ҷони чу парвонаро.
Чашмаи ҳайвон бикушо ҳар тараф,
Нақд кун он қиссаву афсонаро.
Маст кун, ай соқию дар кор каш
Ин бадани кофари бегонаро.
Гар накунад ром чунин девро,
Пас, чӣ шуд он соғари мардонаро?
Ними дилеро ба чӣ орад, ки ӯ
Паст кунад сад дили фарзонаро.
Аз пағаҳ имрӯз чи хуш маҷлисест
Он санами фитнаву фаттонаро.
Бишканад он чашми ту сад аҳдро
Маст кунад зулфи ту сад шонаро.
Як нафасе бом баро, ай санам,
Рақс дарор устуни Ҳаннонаро.
Шарҳи фатаҳнову ишороти он
Қуфл бигӯяд сари дандонаро.
Шоҳ бигӯяд, шунавад пеши ман,
Тарк кунам гуфти ғуломонаро.

35.

Чархи фалак бо ҳама кору киё
Гирди фалак гардад чун осиё.
Гирди чунин Каъба кун, ай қон, тавоф,
Гирди чунин моида гард, ай гадо!
Бар масали гӯй ба майдон-ш гард,
Чунки шудӣ сархуши бедаступо.
Аспу рухатрост бар ин шаҳ тавоф,
Гарчи бар ин натъ равӣ ҷо ба ҷо.
Хотами шоҳӣ-т дар ангушт кард,
То ки шавӣ ҳокиму фармонраво.
Ҳар кӣ ба гирди дил орад тавоф,
Ҷони ҷаҳоне шаваду дилрабо.
Ҳамраҳи парвона шавад дилшуда,
Гардад бар гирди сари шамъҳо.
З-он ки танаш хокию дил оташист,
Майл суи ҷинс бувад ҷинсро.
Гирди фалак гардад ҳар ахтаре,
З-он ки бувад ҷинси сафо бо сафо.
Гирди фано гардад ҷони фақир,
Бар масали оҳану оҳанрабо.
З-он ки вуҷуд аст фано пеши ӯ,
Шуста назар аз ҳавалу аз хато.
Маст ҳама кард вузӯ аз кумиз,
К-аз ҳадасам боз раҳон, Раббано!
Гуфт: Нахустин ту ҳадасро бидон,
Кажмажу мақлуб набояд дуъо.
З-он ки калидасту чу каж шуд калид,
Во шудани қуфл наёбӣ ато.
Хомӯш кардам, ҳамагон барҷаҳид,
Қомати чун сарви бутам зад сало.
Хусрави Табрези шаҳам Шамсидин
Бастам лабро, ту биё, баркушо!

36.

Пеш каш он шоҳи шакархонаро,
Он гуҳари равшани дурдонаро.
Он шаҳи фаррухрухи бемисро,
Он маҳи дарёдили ҷононаро.
Рӯҳ диҳад мурдаи пӯсидаро,
Меҳр диҳад синаи бегонаро.
Домани ҳар хор пур аз гул кунад,
Ақл диҳад каллаи девонаро.
Дар хиради тифли дурӯза ниҳад
Он чи набошад дили фарзонаро.
Тифли кӣ бошад, ту магар мункирӣ
Арбадаи устуни Ҳаннонаро?
Маст шавию шаҳи мастон шавӣ,
Чунки бигардонад пайманаро.
Беҳудаму масту парокандамағз
В-арна накӯ гӯям афсонаро.
Бо ҳама, бишнава, ки бибояд шунуд
Қиссаи ширини ғарибонаро.
Бишканад он рӯй дили моҳро,
Бишканад он зулф дусад шонаро.
Қиссаи он чашм кӣ ёрад гуздор
Соҳири соҳиркуши фаттонаро?
Бинад чашмаш, ки чӣ хоҳад шудан
То абад ӯ бинад пешонаро.
Роз мағӯ, рав, аҷамӣ соз хеш,
Ёд кун он хоҷаи улёнаро.

37.

Ай хоб, ба ҷони ту, заҳмат бибарӣ имшаб,
Аз баҳри Худо, з-ин ҷо андаргузарӣ имшаб.
Ҳар ҷо, ки бипаррӣ ту, вайрон шавад он маҷлис,
Ай хоб, дар ин маҷлис то дарнапарӣ имшаб.
Имшаб ба ҷамоли ӯ парварда шавад дида,
Ай чашм зи беҳобӣ то ғам нах(в)арӣ имшаб.
Валлайли изо йағшо, ай хоб бирав, ҳошо,
То аз дили бедорон сад тухфа барӣ имшаб.

Гар халқ ҳама хуфтанд, ай дил, ту биҳамдиллоҳ,
Гар дӯш намехуфтӣ, имшаб бипарӣ, имшаб.
Бо моҳ, ки ҳамхӯем, то рӯз сухан гӯем,
К-ай мӯниси муштоқон, соҳибназарӣ имшаб.
Шуд моҳ гувоҳи ман, истора силоҳи ман,
В-аз новаки истора, ай маҳ сипарӣ имшаб.

38.

Меҳмони туам, ай ҷон, зинҳор махусб имшаб,
Ай ҷону дили миҳмон, зинҳор махусб имшаб.
Рӯи ту чу бадр омад, имшаб шаби Қадр омад.
Ай шоҳи ҳама хубон, зинҳор махусб имшаб.
Ай сарви дусад бустон, ороми дили мастон,
Бурдӣ дилу ҷон бистон, зинҳор махусб имшаб.
Ай боғи хуши хандон, бе ту ду ҷаҳон зиндон,
Онӣ туву садчандон, зинҳор махусб имшаб.

39.

Ало, ай рӯи ту сад моҳу маҳтоб,
Мағӯ шаб гашту бегаҳ гашт, биштоб.
Маро дар соят, ай Каъбаи ҷон,
Ба ҳар масҷид зи хуршед аст меҳроб.
Ғалат гуфтам, ки андар масҷиди мо
Буруни дар бувад хуршед баввоб.
Аз ин ҳафт осие мо нон начӯем,
Нанӯшем об мо з-ин сабз дӯлоб.
Мусаббиб уст асбоби ҷаҳонро,
Чӣ бошад тору пуди лоф асбоб.
Зи мастӣ дар ҳазорон ҷаҳ фитодем,
Бурунмон мекашад ишқаш ба қуллоб.
Чӣ равнақ дорад аз ту маҷлиси ҷон,
Зиҳӣ, чашму чароғу ҷони асҳоб!
Бихандад боғи дил з-он сарви муқбил,
Бичӯшад хуни мо з-ин шоҳи унноб.
Футӯҳ андар футӯҳ андар футӯҳӣ,
Туйи мифтоҳу Ҳақ фаттоҳи абвоб.

Зи нафтандози ишқи оташинат
Замину осмон ларзон чу симоб.
Бари мастанаш ояд ме ба даъво,
Халақ гардад, биронандаш ба мизроб.
Хамуш кун, хатм кун, ай дил, чу дидй,
Ки он хубй намегунчад дар алқоб.

40.

Махсуб, ай ёри меҳмондор, имшаб,
Ки ту рӯҳию мо бемор имшаб.
Бурун кун хобро аз чашми асрор
Ки то пайдо шавад асрор имшаб.
Агар ту Муштарийй, гирди маҳ гард,
Ба гирди гунбади даввор имшаб.
Шикори Насри Тоирро ба гардун
Чу чони Чафъари Тайёр имшаб.
Туро ҳақ дод сайқал, то зудойй
Зи ҳаҷри азрақи зангор имшаб.
Биҳамдиллаҳ, ки халқон ҷумла хуфтанд
Ва ман бар Холиқам бар кор имшаб.
Зиҳй карру фару иқболи бедор,
Ки ҳақ бедору мо бедор имшаб.
Агар чашмам бихусбад то саҳаргоҳ,
Зи чашми худ шавам безор имшаб.
Агар бозор холй шуд, ту бингар
Ба Роҳи Қаҳқашон бозор имшаб.
Шаби мо рӯзи он исторагон аст,
Ки дартобид дар дидор имшаб.
Асад бар Савр бартозад ба ҳамла,
Уторид барниҳад дастор имшаб.
Зухал пинҳон бикорад тухми фитна,
Бирезад Муштарйй динор имшаб.
Хамуш кардам, забон бастам, валекин
Манам гӯёи бегуфтор имшаб.

41.

Ай дар ғами ту ба сӯзу ё раб
Бигриста осмон ҳама шаб!
Гар чарх бигиряду бихандад,
Он ҷазбаи хок бошад ағлаб.
Азбаски бирехт ашк бар хок,
Шуд хок зи ашки ӯ мутаййаб.
Аз гиряи осмон даромад
Сад боғ ба хандаи музаҳҳаб.
Ман будаму чарх дӯш гирён,
Ўрову маро якест мазҳаб.
Аз гиряи осмон чӣ рӯяд?
Гулҳову бунафшаи мураттаб.
В-аз гиряи ошиқон чӣ рӯяд?
Сад меҳр даруни он шакарлаб,
Он чашм ба гиря мефишорад,
То бифшорад нигор ғабғаб.
Ин гиряи абру хандаи хок
Аз баҳри ману ту шуд мураккаб.
В-ин гиряи мову хандаи мо
Аз баҳри натиҷа шуд мураттаб.
Хомӯш куну назора мекун
Андар талаби ҷаҳону матлаб.

42.

Оҳ аз ин зиштон, ки маҳрӯ менамояд аз ниқоб,
Аз дарунсӯ моҳтобу аз бурунсӯ офтоб.
Чанги Даҷқол аз даруну ранги абдол аз бурун
Доми дуздон дар замиру рамзи шоҳон дар хитоб!
Ошиқи чодар мабошу хар марон дар обу гил,
То намонӣ з-обу гил монанди хар андар халоб.
Чун ба сағ нон афканӣ, сағ бӯ кунад, он гаҳ хурад,
Сағ най, шерӣ, чӣ бошад баҳри нон чандин шитоб?
Дар ҳар он мурдор бинӣ рангаке, гӯйӣ, ки ҷон,
Ҷон кучо, ранг аз кучо, ҷонро бичӯ, ҷонро биёб!
Ту суолу ҳоҷатӣ, дилбар ҷавоби ҳар суол,

Чун ҷавоб ояд, фано гардад суол андар ҷавоб.
Аз хитобаш ҳаст гаштӣ чун шароб аз саъйи об
В-аз шаробаш нест гаштӣ ҳамчу об андар шароб.
Ў зи нозиш сар кашида ҳамчу оташ дар фурӯғ,
Ту зи хичлат сар фиканда чун хато пеши савоб.
Гар хазони ғорате мар боғро бебарг кард,
Адли султони баҳор омад барои фатҳи боб
Баргҳо чун номаҳо, бар вай навишта хатти сабз,
Шарҳи он хатҳо бичӯ аз индаҳу уммулкитоб.

43.

Ку ҳама лутф, ки дар рӯи ту дидам ҳама шаб?
В-он ҳадиси чу шакар аз ту шунидам ҳама шаб?
Гарчи аз шамъи ту месӯхт чу парвона дилам,
Гирди шамъи рухи хуби ту паридам ҳама шаб.
Шаб ба пеши рухи чун моҳи ту чодар мебаст,
Ман чу маҳ чодари шаб мебидаридам ҳама шаб.
Ҷон зи завқи ту чу гурба лаби худ мелесид,
Ман чу тифлон сари ангушт газидам ҳама шаб.
Сина чун хонаи занбӯр пур аз машғала буд,
К-аз ту, ай кони асал, шахд кашидам ҳама шаб.
Доми шаб омаду ҷонҳои халоиқ бирабуд,
Чун дили мурғ дар он дом тапидам ҳама шаб.
Он ки ҷонҳо чу кабӯтар ҳама дар ҳукми вайанд,
Андар он дам мар ўро талабидам ҳама шаб.

44.

Дар ҳавоят беқарорам рӯзу шаб,
Сар зи поят барнадорам рӯзу шаб.
Рӯзу шабро ҳамчу худ маҷнун кунам,
Рӯзу шабро кай гузорам рӯзу шаб?
Ҷону дил аз ошиқон мехостанд,
Ҷону дилро месупорам рӯзу шаб.
То наёбам, он чи дар мағзи ман аст,
Як замоне сар нахорам рӯзу шаб.
То ки ишқат мутрибӣ оғоз кард,

Гоҳ чангам, гоҳ торам рӯзу шаб.
Мезанӣ ту захираву бармеравад
То ба гардун зеру зорам рӯзу шаб.
Соқий кардӣ башарро чил сабӯҳ,
З-он хамир андар хуморам рӯзу шаб.
Ай миҳори ошиқон дар дасти ту,
Дар миёни ин қаторам рӯзу шаб.
Мекашам мастана борат беҳабар,
Ҳамчу уштур зери борам рӯзу шаб.
То бинакшӯй ба қандат рӯзаам,
То қиёмат рӯза дорам рӯзу шаб.
Чун зи хони фазл рӯза бишканам,
Ид бошад рӯзгорам рӯзу шаб.
Ҷони рӯзу ҷони шаб, ай ҷони ту,
Интизорам, интизорам рӯзу шаб.
То ба сола нестам мавқуфи ид,
Бо маҳи ту идворам рӯзу шаб.
З-он шабе, ки ваъда кардӣ иди васл,
Рӯзу шабро мешуморам рӯзу шаб.
Баски кишти меҳри ҷонам ташна аст,
З-абри дида ашкборам рӯзу шаб.

45.

Овоз дод ахтар: Бас равшан аст имшаб,
Гуфтам ситорагонро: Маҳ бо ман аст имшаб.
Баррав ба боми боло аз баҳри ассалоро,
Гул чидан аст имшаб, май хурдан аст имшаб.
То рӯз дилбари мо андар бар аст чун дил,
Дастан ба меҳр моро дар гардан аст имшаб.
То рӯз зангиёро бо Рум доругир аст,
То рӯз чангиёро тан-тан-тан аст имшаб.
То рӯз соғари май дар гардиш асту бахшиш,
То рӯз гул ба хилват бо савсан аст имшаб.
Имшаб шароби васлат бо хосу ом резам,
Шодии он ки моҳат бар равзан аст имшаб.

Довудвор моро оҳан чу мум гардад,
К-оҳанрабост дилбар, дил оҳан аст имшаб.
Бикшой дасти дилро то пойи ишқ кӯбад,
К-он зори тарсдида дар маъман аст имшаб.
Бар рӯи чун зари ман, ай бахт, бўса медеҳ,
К-ин зарри гоздида дар маъдан аст имшаб.
Он к-ӯ ба макру дониш мебаст роҳ моро,
Полони хар бар ӯ неҳ, к-ӯ кавдан аст имшаб.
Шамшери обдораиш пӯсида асту чӯбин,
В-он найзаи дарозаш чун сӯзан аст имшаб.
Хиргоҳи анкабут аст он қалъаи ҳасинаш,
Баргуставону хӯдаш чун равған аст имшаб.
Хомӯш кун, ки томиъ алкан бувад ҳамеша,
Бо ӯ чӣ баҳс дорӣ, к-ӯ алкан аст имшаб.

46.

Кори ҳама муҳиббон ҳамчун зар аст имшаб,
Ҷони ҳама ҳасудон кӯру кар аст имшаб,
Дарёи ҳусни Ӯзад чун мавҷ меҳиромад,
Хоки раҳ аз қудумаш чун анбар аст имшаб.
Дойим хушем бо вай, аммо ба фазли Яздон
Мо дигарем имшаб, ӯ дигар аст имшаб.
Имшаб муҳаббат, ай дил, мерон ба сӯи манзил,
К-он нозирӣ ниҳонӣ бар манзар аст имшаб.
Паҳлӯ манеҳ, ки ёре паҳлӯи туст, оре,
Баргир сар, ки ин сар хуш з-он сар аст имшаб.
Чун дастгир омад, имшаб бигир дасте,
Рақсе, ки шоҳи давлат сабзу тар аст имшаб.
Валлаҳ, ки хоб имшаб бар ман ҳаром бошад.
К-ин ҷон чу мурғи обӣ дар Кавсар аст имшаб.

47.

Ба ҷони ту, ки марав, аз миёни кор махусб,
Зи умр як шаб кам гиру зинда дор, махусб.

Ҳазор шаб ту барои ҳавои худ хуфтӣ,
 Яке шабе, чӣ шавад, аз барои ёр махусб.
 Барои ёри латифе, ки шаб намехусбад,
 Мувофиқат куну дилро бад-ӯ супор, махусб.
 Битарс аз он шаби ранҷурие, ки ту то рӯз
 Фиғону «ё рабу ё раб» кунӣ, бизор, махусб.
 Шабе, ки марг биёяд, «қунуқ карак»¹ гӯяд,
 Ба ҳаққи талхии он шаб, ки раҳ сипор, махусб.
 Аз он залозили ҳайбат, ки санг об шавад,
 Агар ту санг найӣ, он ба ёд ор, махусб.
 Агарчи зангии шаб саҳт соқии чуст аст,
 Магир ҷоми вайу тарс аз он хумор, махусб.
 Худой гуфт, ки шаб дӯстон намехусбанд,
 Агар ҳичил шудай з-ину шармсор, махусб.
 Битарс аз он шаби саҳти азими безинҳор,
 Захира соз шаберову зинҳор махусб.
 Шунидайӣ, ки меҳон комҳо ба шаб ёбанд,
 Барои ишқи шаҳаншоҳи комёр махусб.
 Чу мағз хушк шавад, тозамағзият бахшад,
 Ки ҷумла мағз шавӣ, ай умедвор, махусб.
 Ҳазор борат гуфтам, Ҳамӯшу судат нест,
 Яке биёру иваз гир сад ҳазор, махусб.

48.

Чашмҳо во намешавад аз хоб,
 Чашм букшову ҷамъро дарёб.
 Бингар охир, ки беқарор шудааст
 Чашм дар чашмхона чун симоб.
 Гашт шаб деру халқ афтоданд
 Чун ситора миёнаи маҳтоб.
 Ҳам сиёҳию ҳам сапедии чашм
 Аз майи хоб ҳар ду гашт хароб.
 Ҷумла андешаҳо чу барг бирехт,
 Гард биншаст бар ҳама асбоб.

¹ Туркӣ, меҳмон, мусофир

Ақл шуд гӯшаею мегӯяд:
Ақл агар они туст, ҳин дарёб.
Бангии шаб, нигар, ки чун додаст
Ќумлаи халқро аз ин бангоб.
Чашм дар айну ғайн афодаст,
Кор бигзашт аз суолу ҷавоб.
Он саворони тезандеша
Ҳама монданд чун харон ба халоб.

49.

Он нафасе, ки бо худӣ, ёр чу хор оядат,
В-он нафасе, ки бе худӣ, ёр чӣ кор оядат?
Он нафасе, ки бо худӣ, худ ту шикори пашшай,
В-он нафасе, ки бе худӣ, пил шикор оядат.
Он нафасе, ки бо худӣ, бастаи абри ғуссайд,
В-он нафасе, ки бе худӣ, маҳ ба канор оядат.
Он нафасе, ки бо худӣ, ёр канора мекунад,
В-он нафасе, ки бе худӣ, бодаи ёр оядат.
В-он нафасе, ки бо худӣ, ҳам чу хазон фусурдайд.
В-он нафасе, ки бе худӣ, дай чу баҳор оядат.
Ќумлаи беқарорият аз талаби қарори туст,
Толиби беқарор шав, то ки қарор оядат.
Ќумлаи ногуворишат аз талаби гувориш аст,
Тарки гувориш ар кунӣ, заҳр гувор оядат.
Ќумлаи бемуродият аз талаби муроди туст,
В-арна ҳама муродҳо ҳамчу нисор оядат.
Ошиқи ҷаври ёр шав, ошиқи меҳри ёр шав,
То ки нигори нозгар ошиқи зор оядат.
Хусрави Шарқ Шамси дин аз Табрес чун расад,
Аз маҳу аз ситораҳо, валлаҳ, ор оядат.

50.

Биёед, биёед, ки гулзор дамидаст,
Биёед, биёед, ки дилдор рамидаст.
Биёед, ба якбор ҳама ҷону ҷаҳонро
Ба хуршед супоред, ки хуш теғ кашидаст.

Бар он ёр бихандед, ки ў ноз намояд,
Бар он ёр бигирйед, ки аз ёр буридаст.
Ҳама шаҳр бишўред, чу овоза дарафтод,
Ки девона дигар бор зи занҷир раҳидаст.
Чӣ рӯз асту чӣ рӯз аст чунин рӯзи қиёмат
Магар номаи аъмол зи офоқ паридаст?
Бикӯбед духулҳову дигар ҳеч макӯбед,
Чӣ қойи дилу ақл аст, ки қон низ рамидаст.

51.

Бибастӣ чашм, яъне вақти хоб аст,
На хоб аст он, ҳарифонро ҷавоб аст.
Ту медонӣ, ки мо чандон напойем,
Валекин чашми мастатро шитоб аст.
Ҷафо мекун, ҷафоят ҷумла лутф аст,
Хато мекун, хатои ту савоб аст.
Ту чашми оташин дар хоб мекун,
Ки моро чашму дил боре кабоб аст.
Басе сарҳо рабуда чашми соқӣ
Ба шамшере, ки он як қатра об аст.
Яке гӯяд, ки ин аз ишқи соқист,
Яке гӯяд, ки ин феъли шароб аст.
Майу соқӣ чӣ бошад, нест ҷуз Ҳақ,
Худо донад, ки ин ишқ аз чӣ боб аст.

52.

Дигар бор ин дилам оташ гирифтаст,
Раҳо кун, то бигирад, х(в)аш гирифтаст.
Бисўзон дил дар ин барқу мазан дам,
Ки ақлам абри савдоваш гирифтаст.
Дигар бор ин дилам хобе бидидаст,
Ки хуни дил ҳама мафраш гирифтаст.
Чу сояй гул фано гардам, азери
Ҷаҳон хуршеди лашкаркаш гирифтаст.
Дилам ҳар шаб ба дуздию хиёнат
Зи лаъли ёри султонваш гирифтаст.

Куҷо пинҳон шавад дуздии дузде,
Ки моли хасм зери каш гирифтаст?
Басе ҷон, ки ҳамепаррад зи қолаб
Вале пояш ҳарифи каш гирифтаст.
Зи завқи захми тираш ин дили ман
Ба дандон гӯшаи таркаш гирифтаст.

53.

Биё, к-имрӯз моро рӯзи ид аст,
Аз ин пас айшу ишрат бар мазид аст.
Бизан дасте, бигӯ, к-имрӯз шодист,
Ки рӯзи хуш ҳам аз аввал падидаст,
Чу ёри мо дар ин олам кӣ бошад?
Чунин иде ба сад даврон кӣ дидаст?
Замину осмонҳо пуршакар шуд,
Ба ҳар сӯйе шакарҳо бардамидаст.
Расид он бонги мавҷи гавҳарафшон
Ҷаҳон пурмавҷу дарё нопадидаст.
Муҳаммад боз аз миъроҷ омад,
Зи чорум чарх Исӣ даррасидаст.
Ҳар он нақде, к-аз ин ҷо нест, қалб аст,
Майе, к-аз ҷоми ҷон набвад, палидаст.
Зиҳй маҷлис, ки соқӣ бахт бошад,
Ҳарифонаш Ҷунайду Боязид аст.
Хуморе доштам ман дар иродат
Надонистам, ки ҳақ моро мурид аст.
Кунун ман хуфтаму поҳо кашидам,
Чу донидам, ки бахтам май кашидаст.

54.

Маро чун то қиёмат ёр ин аст,
Харобу маст бошам, кор ин аст.
Зи кору касб мондам, касбам ин аст,
Рухо, зар зан, туро динор ин аст.
На ақле монду не тамйизу не дил,
Чӣ чора, феъли он дилдор ин аст.

Гули садбарг дид он рӯйи хубаш
Ба булбул гуфт гул: Гулзор ин аст.
Чу хубон сояҳои тайри ғайбанд,
Ба сӯйи ғайб о, тайёр ин аст.
Мукаррар бингар он сӯ, чашм мемол,
Ки ҷонро мадраса-в такрор ин аст.
Чу лаб бикшод, ҷонҳо ҷумла гуфтанд:
Шифои ҷони ҳар бемор ин аст.
Чу як соғар зи дасти ишқ хӯрданд,
Яқиншон шуд, ки худ хаммор ин аст.
Гарав кардӣ ба май дастору ҷубба,
Сазои ҷуббаву дастор ин аст.
Хабар омад, ки Юсуф шуд ба бозор,
Ҳало, ку Юсуф, ар бозор ин аст?
Фусуне хонду пинҳон кард худро,
Камина лаъби он таррор ин аст.
Зи мулку моли олам чора дорам,
Маро дину дилу ночор ин аст.
Миён гар пеши ғайри ишқ бандам,
Масеҳӣ бошаму зуннор ин аст.
Ба гирди ҳавз гаштам, дарфитодам,
Ҷазои ончунон кирдор ин аст.
Дило, чун дарфитодӣ дар чунин ҳавз,
Туро ғусли қиёматвор ин аст.
Руҳи шаҳ ҷустайӣ, шаҳмот ин аст,
Чу дуздӣ кардӣ, ай дил, дор ин аст.
Машин бо худ, нишин бо ҳар кӣ хоҳӣ,
Зи нафси худ бибур, ағёр ин аст.
Хамуш кун, хоҷа, лоғи пор кам гӯ,
Дилам пора-сту лоғи пор ин аст.
Хамуш бошу дар ин ҳайрат фуру раб,
Бихил асрорро, к-асрор ин аст.

55.

Зи ҳамроҳон ҷудойӣ маслиҳат нест,
Сафар бе рӯшнойӣ маслиҳат нест.

Чу мулку подшоҳӣ дида бошӣ,
Пас аз шоҳӣ гадоӣ маслиҳат нест.
Шуморо бо шумо мехонад он ёр,
Шуморо ин шумоӣ маслиҳат нест.
Чу хони осмон омад ба дунё,
Аз ин пас бенавойӣ маслиҳат нест.
Дар ин матбах, ки қурбон аст ҷонҳо
Чу дунон нонрабойӣ маслиҳат нест.
Бигӯ он ҳирсу ози роҳзанро,
Ки макру баднамойӣ маслиҳат нест.
Чу по дорӣ, бирав, дасте бичунбон,
Туро бедаступойӣ маслиҳат нест.
Чу пойи ту намонад, пар диҳандат
Ки бе пар дар ҳавойӣ, маслиҳат нест.
Чу пар ёбӣ, ба сӯйи доми Ҳақ пар,
Ки аз домаш раҳойӣ маслиҳат нест.
Ҳумои Қоф қурбӣ, ай бародар,
Ҳуморо ҷуз ҳумоӣ маслиҳат нест.
Ҷаҳон ҷӯйу сафо баҳру ту моҳӣ,
Дар ин ҷӯ ошинойӣ маслиҳат нест.
Ҳамуш бошу фаноӣ баҳри Ҳақ шав,
Ба ҳанбозӣ худойӣ маслиҳат нест.

56.

Ба ҷони ту, ки савганди азим аст,
Ки ҷонам бе ту дар банди азим аст.
Агарчи Хизр сероби ҳаёт аст,
Ба лаълат орзуманди азим аст.
Суханҳо дорам аз ту бо ту бисёр,
Вале хомушиям банди азим аст.
Ҳар он, к-аз бими ту хомӯш бошад,
Агарчи хар, хирадманди азим аст,
Ҳар он кас, к-ӯ ҳунарро тарк гӯяд
Зи баҳри ту, ҳунарманди азим аст.
Фикандам хешро чун соя пешат,
Фикандан пешат афканди азим аст.

Ки Бағдоди туро доди бузург аст,
Самарқанди туро қанди азим аст.
Ҳарисам кард тамъи доди қандат,
Агарчи банда хурсанди азим аст.
Буридастӣ маро аз хешу пайванд,
Ки дилро бо ту пайванди азим аст.
Хамуш кун ҳамчу ишқ, ай зодаи ишқ,
Агарчи гуфт фарзанди азим аст.
Рикоби Шамси Табретӣ гирифтам,
Ки зини Шамс зарканди азим аст.

57.

Қарори зиндагонӣ он нигор аст,
К-аз ӯ он беқарорӣ барқарор аст.
Маро савдои ту доман гирифтаст,
Ки ин савдо на он савдои ёр аст.
Манам сӯзон дар оташҳои нав-нав
Маро бо ёракон акнун чӣ кор аст?
Ҳаменолад дарун аз беқарорӣ
Бад-он монад, ки он ҷони нигор аст.
Чу аз ёре туро ҷон хаста гардад,
Намедонад, ки андар ҷон-ш хор аст.
Ту дар ҷӯйию хорат мехарошад,
Намедонӣ, ки хоре дар сарор аст.
Гурезон шав аз он хору ба гул рав,
Ки Шамсиддини Табретӣ баҳор аст.

58.

Табиби дарди бедармон кадом аст?
Рафиқи роҳи бепоён кадом аст?
Агар ақл аст, пас, девонагӣ чист?
В-агар ҷон аст, пас, ҷонон кадом аст?
Чароғи оламафрӯзи мухаллад,
Ки не куфр асту не имон, кадом аст?
Пур аз дурр асту баҳри лоязоли
Дарунаш гавҳари инсон кадом аст?

Ғуломона-ст ашёро қабоҳо,
Миёни бандагон султон кадом аст?
Яке чузви ҷаҳон худ беғараз нест,
Табиби ишқро дуккон кадом аст?
Хирад очиз шуд андар фикри очиз,
Ки саркаш кист, саргардон кадом аст?
Бути мавзун ба бутхона базе ҷуст,
Ки мавзунотро мизон кадом аст.
Чӣ қибла кардай ин гуфтугӯро?
Талаб кун, дарси хомӯшон кадом аст?

59.

Туро дар дилбарӣ дасте тамом аст,
Маро дар бедилӣ дарду сақом аст.
Ба чуз бо рӯйи хубат ишқбозӣ
Ҳаром асту ҳаром асту ҳаром аст.
Ҳама фонию хони ваҳдати ту
Мудом асту мудом асту мудом аст?
Чу чашми худ бимолам, худ чузи ту
Қадам асту қадам асту қадам аст?
Ҷаҳон бар рӯйи ту аз баҳри рӯпӯш
Лисом асту лисом асту лисом аст.
Ба ҳар лаб аз забони ишқ бар мо
Салом асту салом асту салом аст.
Зи ҳар зарра ба гуфти безабонӣ
Паём асту паём асту паём аст.
Ғаму шодии мо дар пеши тахтат
Ғулом асту ғулом асту ғулом аст.
Агарчи уштури ғам ҳаст гаргин,
Имом асту имом асту имом аст.
Паси он уштури шодии пуршир
Хитом асту хитом асту хитом аст.
Туро дар бинии ин ҳар ду уштур
Зимом асту зимом асту зимом аст.
На он шире, ки охир тифли ҷонро
Фитом асту фитом асту фитом аст.

Аз он шире, ки ҷӯи хулд аз вай
Низом асту низом асту низом аст.
Хамуш кардам, ки ғайрат бар даҳонам
Лигом асту лигом асту лигом аст.

60.

Нигори хуби шаккарбор чун аст?
Чироғи дидаву дидор чун аст?
Аҷаб, он ғамзаи ғаммоз чун аст?
Аҷаб, он турраи таррор чун аст?
Аҷаб, он шуҳраи бозори хубӣ,
Аҷаб, он равнақи гулзор чун аст?
Дилам аз меҳр дар мотам нишастаст,
Аҷаб, дар меҳри дил дилдор чун аст?
Зи лутфи хеш ёрам хонд он ёр,
Аҷаб, он ёр бе ин ёр чун аст?
Ба зоҳир бандагонро менавозад,
Аҷаб, бо банда дар асрор чун аст?
Чу аввал дидамаш, ҷоне-м бахшид,
Бидонистам, ки дар исор чун аст,
Агар дубора кардӣ он карамро
Яқин гаштӣ, ки дар такрор чун аст.
Аҷаб, он шаъри атласпӯши ҷаъдаш
Ба гирди атласи рухсор чун аст?
Табиби ошиқонро бозпурсед,
Ки то он наргиси бемор чун аст?
Аҷаб, он нофаи тотор чун аст?
Аҷаб, он турраи Булғор чун аст?
Аҷаб, бар доираи хатти муҳаққақ,
Ки бишкастаст сад паргор, чун аст?
Мани зорам асири нолаи зер,
Напурсад рӯзаке, к-он зор чун аст?
Дилам дузди назар, ӯ дузди ин дузд
Аҷаб, он дузди дуздафшор чун аст.
Туро, ай дӯст, чун ман ёри ғорам,

Саре дар ғор кун, к-ин ғор чун аст,
Ки то бидам туро, ҷон барфишонам,
Намоям халқро, назор чун аст.
Ниҳоят нест гуфтамо, валекин
Намудам шакли он гуфтор чун аст.

61.

Ду чашми оҳувонаш шергир аст,
К-аз ӯ бар ман равон борони тир аст.
Камони абрувону тири мижгон
Гувоҳонанд, к-ӯ бар ҷон амир аст.
Чу зулфи дарҳамаш дарҳам аз онам,
Ки бўйи ӯ беҳ аз мушқу абир аст,
Дар он зулфайн аз он печида ин ҷон,
Ки дил занҷири зулфашро асир аст.
Магӯ, он сарви моро ту назирӣ,
Ки моҳи мо ба хубӣ беназир аст.
Бияндозам ман ин сарро ба пешаш,
Агарчи ҷон ба пеши ӯ ҳақир аст.
Хаёли рӯйи шаҳро сачда мекун,
Хаёли шаҳ ҳақиқатро вазир аст.

62.

Чунон к-ин дил аз он дилдор маст аст,
Зи хуни софи мо он ёр маст аст,
Хумораш нашканам, илло ба хунам,
Аз ин шодӣ дили ғамхор маст аст.
Шафақворам ба ҳар субҳе ба хун-дар,
Ки дар ҳар субҳ он хунхор маст аст.
Мадеҳ панду мабар хунам ба гардан,
Ки чашми дилбари киндор маст аст.
Чаро ин хол ҳамчун ташти хун аст?
Ки чашми соқии асрор маст аст.

63.

То нақши хаёли дӯст бо мост,
Моро ҳама умр худ тамошост.
Он ҷо, ки висоли дӯстон аст,
Валлаҳ, ки миёни хона сахрост.
В-он ҷо, ки муроди дил барояд,
Як хор беҳ аз ҳазор хурмост,
Чун бар сари кӯйи ёр хусбем,
Болину лиҳофи мо Сурайёст.
Чун дар сари зулфи ёр печем,
Андар шаби Қадр қадр морост.
Чун акси ҷамоли ӯ битобад,
Куҳсору замин ҳариру дебост.
Аз бод чу бӯйи ӯ бипурсем,
Дар бод садои чангу сурност.
Бар хок чу номи ӯ нависем,
Ҳар пораи хок ҳуру ҳурост.
Бар оташ аз ӯ фусун бихонем,
З-ӯ оташи тез обсимост.
Қисса, чи кунам, ки бар адам низ
Номаш чу барем, ҳастиафзост.
Он нукта, ки ишқи ӯ дар он ҷост,
Пурмағзтар аз ҳазор ҷавзост.
В-он лаҳза, ки ишқ рӯй бинмуд,
Инҳо ҳама аз миёна бархост.
Хомуш, ки тамом хатм гаштаст,
Куллиии муроди Ҳақ таъолост.

64.

Медон, ки замона нақши савдост,
Берун зи замона сурати мост.
Зеро қафас аст ин замона,
Берун ҳама кӯҳи Қофу Анқост.
Чӯйест ҷаҳону мо бурунем,
Бар чӯй фитода сояи мост.
Ин ҷо сари нуктаест мушқил –
Ин ҷо набувад, вале ин ҷост.

Чуз дар рухи ҷон маханд, ай дил,
Бе ӯ ҳама ханда гиряфзост.
Он дил набувад, ки бошад ӯ танг,
З-он рӯй, ки дил фароҳу паҳност.
Дил ғам нахурад, ғизо-ш ғам нест,
Тӯтист дилу аҷаб шакархост.
Монанди дарахт сар қадам соз,
Зеро ки раҳи ту зеру болост.
Шох аз чӣ назар ба бех дорад?
К-он қуввати мағзи ӯ ҳам аз пост.

65.

Дуди дили мо нишони савдост,
В-он дуд, ки аз дил аст, пайдост.
Ҳар мавҷ, ки мезанад дил аз хун,
Он дил набувад, магар ки дарёст.
Бегона шуданд ошноён
Дил низ ба душманӣ чӣ бархост.
Ҳар сӯй, ки ишқ рахт бинҳод,
Ҳар ҷо, ки саломат аст, он ҷост.
Мо нагрезем аз ин маломат,
Зеро ки қадим хонаи мост.
Дар ишқ ҳасад баранд шоҳон,
З-он рӯй, ки ишқ шамъи дилҳост.
По бар сари чархи ҳафтумин неҳ,
К-ин ишқ ба ҳуҷраҳои болост.
Ҳушёр мабош, з-он ки ҳушёр
Дар маҷлиси ишқ саҳт расвост.
Мирӣ маталаб, ки мири маҷлис
Гар чашм бибаствааст, биност.
Ин ишқ ҳанӯз зери чодар
Ин гарди сиёҳ, бин, ки бархост.
Ҳарчанд ки зери ҳафт пардаст,
Пайдост, ки саҳт хубу зебост.
Шабхез кунед, ай ҳарифон,
Шамъ асту шаробу ёр танҳост.

66.

Гўям сухани шакарнаботат,
Ё қиссаи чашмаи ҳаётат?
Рух бар рухи ман ниҳӣ, бигўям,
К-аз баҳри чи шоҳ кард мотат.
Дар хирманат оташе дарандохт,
К-аз хирмани худ диҳад закотат.
Сарсабз кунад чу тарразорат,
То боз харад зи турраҳотат.
Дар оташи ишқ чун Халилӣ,
Хуш бош, ки медиҳад наҷотат.
Ақлат шаби қадр диду сад ид,
К-аз ишқ дарида шуд баротат.
Савганд ба сояи латифат,
Савганд намехурам ба зотат.
Дар зоти ту кай расанд ҷонҳо,
Чун ғарқа шуданд дар сифотат?
Чун ҷўй равону соҷидат кард,
То пок кунад зи саййиотат.
Аз ҳар ҷиҳате туро бало дод,
То боз кашад ба бечиҳотат.
Гуфтӣ, ки хамуш кунам, накардӣ,
Механдад ишқ бар суботат.

67.

Дар шаҳри шумо яке нигорест,
К-аз вай дилу ақл беқарорест.
Ҳар нафсеро аз ў насибест,
Ҳар боғеро аз ў баҳорест.
Дар ҳар кўйе аз ў фиғонест,
Дар ҳар роҳе аз ў ғуборест.
Дар ҳар гўше аз ў самоъест,
Ҳар чашм аз ў дар эътиборест.
Дар кор шавед, ай ҳарифон,

К-ин чо моро азим корест.
Пинхон ёре ба гӯши ман гуфт,
К-ин чо пинхон латиф ёрест.
Ў буд, ки ба ин тариқ мегуфт,
К-аз таъбияҳош дил низорест.
Ў буд расули хешу мурсал,
К-он лаҳқа аз они шаҳрёрест.
Навҳа-сту амони ғарқагон аст,
Рӯҳ асту ниҳону ошкорест.
Гирди тарашон магард 3-ин пас
Чун паҳлуи ту шакарнисорест.
Гирди шакарони табъ кам гард,
К-он шаҳват низ баргузорест.
Ин чо шакарест бениҳоят,
Ин чо сарвақти пойдорест.
Хомӯш кун, ай дилу мапиндор,
К-ӯро ҳаддест ё канорест.

68.

Омад рамазону ид бо мост,
Қуфл омаду он калид бо мост.
Барбаст даҳону дида бикшод,
В-он нур, ки дида дид, бо мост.
Омад рамазон ба хидмати дил
В-он к-аш, ки дил офарид, бо мост.
Дар рӯза агар падида шуд ранҷ,
Ганҷи дили нопадид бо мост,
Кардем зи рӯза қону дил пок,
Ҳарчанд тани палид бо мост.
Рӯза ба забони ҳол гӯяд:
Кам шав, ки ҳама мазид бо мост.
Чун ҳаст Салоҳидин дар ин ҷамъ,
Мансуру Абоязид бо мост.

69.

Ай карда миёни сина ғорат,

Ай ҷону ҳазор ҷон шикорат.
Ўз куштани ошиқон ҷи шуғлат?
Ўз куштани халқ чист корат?
Май каш, ки дуруст бод дастат,
Ай ҷони ҷаҳониён нисорат.
Бас куштаи зиндари, ки дидам
Аз ғамзаи ҷашми пурҳуморат.
Бас сокини беқарор дидам,
Дар оташи ишқ беқарорат.
Як мурда ба хок дарнамонад,
Гар ранҷа шавӣ, кунӣ зиёрат.
Ҷон бўсад хоки ту ба ҳар дам
Бар бўйи канори беканорат.

70.

Он раҳ, ки биёмадам, кадом аст?
То боз равам, ки кор хом аст.
Як лаҳза зи кӯйи ёр дурӣ
Дар мазҳаби ошиқон ҳаром аст.
Андар ҳама деҳ, агар касе ҳаст,
Валлаҳ, ки ишорате тамом аст.
Саъва зи кучо раҳад, ки симурғ
Побастаи ин шигарф дом аст.
Оворадило, маё бад-ин сӯй,
Он ҷо бинишин, ки хуш мақом аст.
Он нуқл гузин, ки ҷонфизояст,
В-он бода талаб, ки боқавом аст.
Боқӣ ҳама бўву нақшу ранг аст,
Боқӣ ҳама ҷангу нангу ном аст.
Хомӯш куну зи пой биншин,
Чун мастию ин канори бом аст.

71.

Ошиқонро гарчи дар ботин ҷаҳоне дигар аст,
Ишқи он дилдори моро завқу ҷоне дигар аст.

Синаҳои равшанон бас ғайбҳо донанд, лек
Синаи ушшоқи ўро ғайбдоне дигар аст.
Бас забони ҳикмат андар шавқи сирраш гӯш шуд,
З-он ки мар асрори ўро тарҷумоне дигар аст.
Як замини нуқра, бин, аз лутфи ў дар айни ҷон
То бидонӣ, к-он муҳимро осмоне дигар аст.
Ақлу ишқи маърифат шуд нардбони боми Ҳақ,
Лек Ҳақро дар ҳақиқат нардбоне дигар аст.
Шабравон аз шоҳи ақлу посбон он сӯ шаванд,
Лек он ҷонро аз он сӯ посбоне дигар аст.
Дилбарони роҳи маънӣ бо дили очиз буданд,
Ваҳшиён омад, ки дилро дилситоне дигар аст.
Ай забонҳо баркушода бар дили бирбудае,
Лаб фуру бандед, к-ўро ҳамзабоне дигар аст.
Шамси Табрезӣ чу шамъу шамъҳо парвонааш,
З-он ки андар айни дил ўро аёне дигар аст.

72.

Сорбоно, уштурон бин, сарбасар қаттор маст,
Мир масту хоҷа масту ёр маст, ағёр маст.
Боғбоно, раъд мутриб, абр соқӣ гашту шуд
Боғ масту роғ масту ғунча масту хор маст.
Осмоно, чанд гардӣ, гардиши унсур бибин,
Об масту бод масту хок масту нор маст.
Ҳоли сурат инчунину ҳоли маънӣ худ мапурс,
Рӯҳ масту ақл масту ваҳм маст, асрор маст.
Рав, ту ҷабборӣ раҳо кун, хок шав, то бингарӣ
Зарра-зарра хокро аз Холиқи ҷаббор маст.
То нагӯӣ, дар зимистон боғро масте намонд,
Муддате пинҳон шудааст аз дидаи маккор маст.
Бехҳои он дарахтон май ниҳонӣ меҳуранд,
Рӯзаке ду сабр мекун, то шавад бедор маст.
Гар туро кӯбе расад аз рафтани мастон, маранҷ,
Бо ҷунон соқию мутриб кай равад ҳамвор маст?

Соқийё, бода яке кун, чанд бошад арбада,
Дўстон з-иқрор масту душманон з-инкор маст,
Бодаро афзун бидеҳ, то баркушояд ин гиреҳ
Бода то дар сар наяфтад, кай диҳад дастор маст?
Бухли соқӣ бошад он ҷо, ё фасоди бодаҳо,
Ҳар ду ноҳамвор бошад, чун равад раҳвор маст?
Рӯйҳои зард бину бодаи гулгун бидеҳ,
З-он к-аз ин гулгун надорад бар руху рухсор маст.
Бодае дорӣ худойӣ, бас сабукхору латиф,
З-он агар хоҳад, бинӯшад рӯз сад харвор маст.
Шамси Табрезӣ, ба даврат ҳеч кас ҳушёр нест,
Кофару муъмин харобу зоҳиду хаммор маст.

73.

Мутрибо, ин парда зан, к-он ёри мо маст омадаст,
В-он ҳаёти босафои бовафо маст омадаст.
Гар либоси қаҳр пӯшад чун шарар, бишносамаш,
К-ӯ бад-ин шева бари мо борҳо маст омадаст.
Оби моро гар бирезад в-ар сабӯро бишканад,
Ай бародар, дам мазан, к-ин дам сақо маст омадаст.
Мефиребам масти худро, ӯ табассум мекунад,
К-ин салимулқалбро бин, к-аз куҷо маст омадаст.
Он касеро мефиребӣ, к-аз камина ҳарфи ӯ
Обу оташ беҳуду хоку ҳаво маст омадаст.
Гуфтамаш: Гар ман бимирам, ту расӣ бар гӯри ман,
Барҷаҳам аз гӯри худ, к-он хушлиқо маст омадаст.
Гуфт: Он, к-ин дам пазирад, кай бимирад ҷони ӯ,
Бо Худо боқӣ бувад он, к-аз Худо маст омадаст.
Ишқи бечун бин, ки ҷонро чун қадаҳ пур мекунад,
Рӯйи соқӣ бин, ки хандон аз бақо маст омадаст.
Ёри мо ишқ асту ҳар кас дар ҷаҳон ёре гузид,
К-аз аласт ин ишқ бе мову шумо маст омадаст.

74.

Чашми пурнур, ки масти назари ҷонон аст,
Моҳ аз ӯ чашм гирифтасту фалак ларзон аст.
Хоса он лаҳза, ки аз ҳазрати Ҳақ нур кашад,
Сачдагоҳи малаку қиблаи ҳар инсон аст.
Ҳар ки ӯ сар наниҳад бар кафи пояш он дам
Баҳри номуси манӣ, он нафас ӯ шайтон аст.
В-он ки он лаҳза набинад асари нур бар ӯ,
Ӯ кам аз дев бувад, з-он ки тани беҷон аст.
Дил баҷо дор дар он талъати боҳайбати ӯ,
Гар ту мардӣ, ки рухаш қиблагаҳи мардон аст.
Даст бардор зи сина, чӣ ниғаҳ медорӣ?
Ҷон дар он лаҳза бидеҳ шод, ки мақсуд он аст.
Ҷумларо об дарандозу дар он оташ шав,
К-оташи чеҳраи ӯ чашмагаҳи ҳайвон аст.
Сар баровар зи миёни дили Шамси Табрес,
К-ӯ хидеви абаду хусрави ҳар фармон аст.

75.

Он ки бе бода кунад ҷони маро маст, кучост?
В-он ки берун кунад аз ҷону дилам даст, кучост?
В-он ки савганд хурам, ҷуз ба сари ӯ нахурам,
В-он ки савганди ману тавбаам ишкост, кучост?
В-он ки ҷонҳо ба саҳар наъразанонанд аз ӯ
В-он ки моро ғамаш аз ҷой бибурдаст, кучост?
Ҷони ҷон аст в-агар ҷой надорад, чӣ аҷаб?
Ин ки ҷо металабад, дар тани мо ҳаст, кучост?
Ғамзаи чашм баҳонаст в-аз он сӯ ҳавасест,
В-он ки ӯ дар паси ғамза-ст, дилам хаст, кучост?
Пардаи равшани дил басту хаёлот намуд
В-он ки дар парда чунин пардаи дил баст, кучост?
Ақл то маст нашуд, чуну чаро паст нашуд,
В-он ки ӯ маст шуд, аз чуну чаро раст, кучост?

76.

Ман нишастам зи талаб в-ин дили печон нанишаст,

Ҳама рафтанду нишастанду даме ҷон нанишаст.
Ҳар кӣ истод ба коре, бинишаст охири кор,
Кор он дорад, он, к-аз талаби он нанишаст.
Ҳар кӣ ӯ наъраи тасбеҳи ҷамоди ту шунид,
То набурдаш ба саропардаи субҳон, нанишаст.
То Сулаймон ба ҷаҳон муҳри ҳавоят нанамуд,
Бар сари авҷи ҳаво тахти Сулаймон нанишаст.
Ҳар кӣ ташвиши сари зулфи парешони ту дид,
То абад аз дили ӯ фикри парешон нанишаст.
Ҳар кӣ дар хоб ҳаёли лаби хандони ту дид,
Хоб аз ӯ рафту ҳаёли лаби хандон нанишаст.
Турушиҳои ту сафрои раҳиро нанишонд,
В-аз илоҷи сари савдои фаровон нанишаст.
Ҳар киро бўӣи гулистони висоли ту расид,
Ҳамчунин рақсунон то ба гулистон нанишаст.

77.

Дилбарӣю бедилӣ асрори мост,
Кор кори мост, чун ӯ ёри мост.
Навбати куҳнафурӯшон даргузашт,
Навфурӯшонему ин бозори мост.
Навбаҳоре, к-ӯ ҷаҳонро нав кунад,
Ҷони гулзор аст, аммо зори мост.
Ақл агар султони ин иқлим шуд,
Ҳамчу дузд овехта бар дори мост.
Он ки Афлотуну Ҷолинуси мост,
Пурфанову иллату бемори мост.
Гову Моҳии Саро қурбони мост,
Шери гардуне ба зери бори мост.
Ҳар чӣ аввал заҳр буд, тарёқ шуд,
Ҳар чӣ он ғам буд, кунун ғамхори мост.
Даъвии шерӣ кунад ҳар шергир,
Шергиру шери ӯ кафтори мост.
Тарки хешу тарки хешон мекунем,
Ҳар чӣ хеши мо, кунун ағёри мост.

Худпарастӣ номуборақ ҳолатест,
К-андар ӯ имони мо инкори мост.
Ҳар ғазал, к-он бе ман ояд, хуш бувад,
К-ин наво бефар зи чангу тори мост.
Шамси Табрэй, ба нури Зулҷалол,
Дар ду олам мояи иқрори мост.

78.

Ошиқонро ҷустуҷӯ аз хеш нест,
Дар ҷаҳон ҷӯянда ҷуз ӯ беш нест.
Ин ҷаҳону он ҷаҳон як гавҳар аст,
Дар ҳақиқат куфру дину кеш нест.
Ай дамаи Исо, дам аз дурӣ мазан,
Ман ғуломи он ки дурандеш нест.
Гар бигӯӣ пас равам, не, пас марав
В-ар бигӯӣ пеш, ҷуз ин реш нест.
Даст бикшо, домани худро бигир,
Марҳами ин реш ҷуз ин реш нест.
Ҷузви дарвешанд ҷумла неку бад,
Ҳар кӣ набвад, ӯ чунин дарвеш нест.
Ҳар кӣ аз ҷо рафт, ҷойи ӯ дил аст,
Ҳамчу дил андар ҷаҳон ҷойеш нест.

79.

Ғайри ишқат роҳбин ҷустем, нест,
Ҷуз нишонат ҳамнишин ҷустем, нест.
Ончунон ҷустан ки меҳохӣ, бигӯ,
К-ончунонро инчунин ҷустем, нест.
Баъд аз ин бар осмон ҷӯем ёр,
З-он ки ёре дар замин ҷустем, нест.
Чун ҳаёли мо туйӣ, ай беҳаёл,
То ба чархи ҳафтумин ҷустем, нест.
Беҳтар он бошад, ки маҳви ин шавем,
К-аз ду олам беҳ аз ин ҷустем, нест.
Софҳои ҷумла олам хурда гир
Ҳамчу дурди дарди дин ҷустем, нест.

Ҳотами мулки Сулаймон ҷустанист,
Ҳалқаҳо ҳасту нигин ҷустем нест,
Сурате, к-андар нигини ӯ будаст,
Дар бутони Руму Чин ҷустем, нест.
Ончунон сурат, ки шарҳаш мекунам,
жуз ки суратофарин ҷустем, нест.
Андар он сурат яқин ҳосил шавад,
К-аз варои он яқин ҷустем, нест.
жойи он ҳаст, ар гумони бад барем,
З-он ки бе макре амин ҷустем, нест.
Пушти мо аз занни бад шуд чун камон,
З-он ки роҳе бе камин ҷустем, нест.
З-ин баён нуре, ки пайдо мешавад,
Дар баёну дар мубин ҷустем, нест.

80.

Дар дилу ҷон хона кардӣ оқибат,
Ҳар дуру девона кардӣ оқибат.
Омадӣ, к-оташ дар ин олам занӣ,
Во нагаштӣ, то накардӣ оқибат.
Ай зи ишқат оламе вайрон шуда,
Қасди ин вайрона кардӣ оқибат.
Ман туро машғул мекардам, дило,
Ёди он афсона кардӣ оқибат,
Ишқро бе хеш бурдӣ дар ҳарам,
Ақдро бегона кардӣ оқибат.
Ё Расулаллаҳ, сутуни сабрро
Устуни Ҳаннона кардӣ оқибат.
Шамъи олам буд лутфи чорагар,
Шамъро парвона карди оқибат.
Як сарам ин сӯст, як сар сӯйи ту,
Дусарам чун шона кардӣ оқибат.
Донае бечора будам зери хок,
Донаро дурдона кардӣ оқибат.
Донаеро боғу бустон сохтӣ,
Хокро кошона кардӣ оқибат.

Ай дили Маҷнуну аз Маҷнун батар
Мардию мардона кардӣ оқибат.
Косаи сар аз ту пур, аз ту тихӣ,
Косаро паймона кардӣ оқибат.
Ҷони ҷондорони саркашро ба илм
Ошиқи ҷонона кардӣ оқибат.
Шамси Табрешӣ, ки мар ҳар зарраро
Равшану фарзона кардӣ оқибат.

81.

Ҳам ба бар ин бути зебо хушак аст,
Ман нишастам, ки ҳамин ҷо хушак аст.
Мутрибу ёри ману шамъу шароб,
Инчунин айши муҳайё хушак аст,
Ману ту ҳеч аз ин ҷо наравем,
Паҳлуи шаккару ҳалво хушак аст,
Хиҷил аст аз руҳи ёрам гули тар,
Бо чунин чехраву симо хушак аст.
Ҳар сабоҳе зи ҷамолаш мастем,
Хоса имрӯз, ки бо мо хушак аст.
Биҷаҳам, ҳалқаи зулфаш гирам,
Ки дар он ҳалқа тамошо хушак аст.
Шамси Табрешӣ, ки нури дилҳост,
Доимо бо гули раъно хушак аст.

82.

Ҳар кӣ болост, мар ўро чӣ ғам аст?
Ҳар кӣ он ҷост, мар ўро чӣ ғам аст?
Ки аз ин сӯ ҳама ҷон асту ҳаёт,
Ки аз ин сӯ ҳама лутфу карам аст.
Худ аз ин сӯ, ки на сӯясту на ҷо,
Қадам андар қадам андар қадам аст,
Ин адам худ чӣ муборак ҷойест,
Ки мададҳои вучуд аз адам аст.
Ҳама дилҳо нигарон сӯи адам,
Ин адам нест, ки боғи Ирам аст.
Ин ҳама лашкари андешаи дил

Зи сипоҳони адам як алам аст.
Зи ту то ғайб ҳазорон сол аст,
Чу равӣ аз раҳи дил, як қадам аст.

83.

Ҳар ҷавр, к-аз ту ояд, бар худ ниҳам ғаромат,
Ҷурми турову худро бар худ ниҳам тамомат.
Ай моҳрӯй, аз ту сад ҷавр агар биёяд,
Танро бувад чу хилъат, ҷонро бувад саломат.
Ҳар кас зи ҷумла олам аз ту насиб доранд,
Ишқи ту шуд насибам, аҳсант, ай каромат!
Гаҳ ҷом маст гардад аз лаззати майи ту,
Гаҳ май ба ҷӯш ояд аз чошнии ҷомат.
Маънӣ ба сачда ояд, чун сурати ту бинад,
Ҳар ҳарф рақс орад, чун бишнавад каломат.
Ошиқ чу масттар шуд, бар вай маломат ояд,
Зеро ки нуқли ин май набвад ба ҷуз маломат.

84.

Имрӯз шаҳри моро сад равнақ асту ҷон аст,
Зеро ки шоҳи хубон имрӯз дар миён аст.
Ҳайрон чаро набошад, хандон чаро набошад
Шаҳре, ки дар миёнаш он сорими¹ замон аст.
Он офтоби хубӣ чун бар замин битобад,
Он дам замини хокӣ беҳтар зи осмон аст.
Бар чархи сабзпӯшон пар мезананд, яъне
Султону хусрави мо он асту сад чунон аст.
Ай ҷони ҷони ҷонон, аз мо салом бархон,
Раҳм ор бар заъифон, ишқи ту беамон аст.
Чун сабзу хуш набошад олам, чу ту баҳоре,
Чун эминӣ набошад, чун шер посбон аст.
Чун кӯфт ӯ дари дил, ноомада ба манзил,
Донист ҷон зи бўяш, к-он ёри меҳрубон аст.
Он, к-ӯ кашид дастат, ӯ офарида астат

¹ Сорим – шамшер.

В-он, к-ӯ қариби ҷон шуд, ӯ соҳиби қирон аст.
Ў моҳи бехусуф аст, хуршеди бекусуф аст,
Ў хамри бехумор аст, ӯ суди безиён аст.
Он шахрёрӣ аъзам базме ниҳод хуррам,
Шамъу шаробу шоҳид имрӯз ройгон аст.
Чун маст гашт мардум, шуд гавҳараш бараҳна,
Паҳлӯ шикаст, к-онро з-он кас, ки паҳлавон аст.
Даллола чун сабо шуд, аз хор гул ҷудо шуд,
Борон наботҳоро дар боғ имтиҳон аст.
Бе иззу нозанинӣ кай кард нозу бинӣ,
Ҳар кас, ки кард, валлаҳ, хом асту қалтабон аст.
Хомуш, ки то бигӯяд бе ҳарфу бе забон ӯ,
Худ чист ин забонҳо, гар он забон забон аст?

85.

Бинмой рух, ки боғу гулистонам орзуст,
Бикшой лаб, ки қанди фаровонам орзуст.
Ай офтоби ҳусн, бурун о даме зи абр,
К-он чехраи мушаъшаъи тобонам орзуст.
Бишнидам аз ҳавои ту овози табли боз,
Боз омадам, ки соъиди султонам орзуст.
Гуфтӣ, зи ноз: Беш маранҷон маро, бирав!
Он гуфтанат, ки «беш маранҷонам» орзуст.
В-он дафъи гуфтанат, ки «бирав, шаҳ ба хона
нест»,
В-он нозу бозу тундии дарбонам орзуст.
Дар дасти ҳар кӣ ҳаст, зи ҳубӣ курозаҳост,
Он маъдани малоҳату он конам орзуст.
Ин нону обу чарх чу сел аст бевафо,
Ман моҳиям, наҳангам, Уммонам орзуст.
Яъқубвор воасафоҳо ҳамезанам,
Дидори ҳуби Юсуфи Канъонам орзуст.
Валлаҳ, ки шаҳр бе ту маро ҳабс мешавад,
Оворагию кӯху биёбонам орзуст.
З-ин ҳамраҳони сустаносир дилам гирифт,

Шери Худову Рустами Дастинам орзушт.
Чонам малул гашт зи Фиръавну зулми ў,
Он нури рўйи Мўсиа Ибронам орзушт.
3-ин халқи пуршикояти гирён шудам малул,
Он ҳойҳую наъраи мастонам орзушт.
Гўётарам зи булбул, аммо зи рашки ом
Муҳр аст бар даҳонаму афғонам орзушт.
Дӣ шайх бо чароғ ҳамегашт гирди шаҳр,
К-аз деу дад малуламу инсонам орзушт.
Гуфтанд: Ёфт менашавад, ҷустаем мо,
Гуфт: Он ки ёфт менашавад, онам орзушт.
Ҳарчанд муфлисам, напазирам ақиқи хурд,
Кони ақиқи нодири арзонам орзушт.
Пинҳон зи дидаҳову ҳама дидаҳо аз ўст,
Он ошкорсанъати пинҳонам орзушт.
Худ кори ман гузашт зи ҳар орзуву оз,
Аз кону аз макон пайи армонам орзушт.
Гўшам шунид қиссаи имону маст шуд,
Ку қисми чашм, сурати имонам орзушт.
Як даст ҷоми бодаву як даст ҷаъди ёр,
Рақсе чунин миёнаи майдонам орзушт.
Меғўяд он рубоб, ки мурдам зи интизор,
Дасту канору захмаи Усмонам орзушт.
Ман ҳам рубоби ишқаму ишқам рубобӣ аст,
В-он лутфҳои захмаи Раҳмонам орзушт.
Боқии ин ғазалро, ай мутриби зариф,
3-ин сон ҳамешумор, ки 3-ин сонам орзушт.
Бинмой Шамси мафҳари Табрез рӯ зи Шарқ,
Ман ҳудҳудам, ҳузури Сулаймонам орзушт.

86.

Бар ошиқон фариза бувад ҷустуҷўйи дўст,
Бар рўву сар чу сел давон то ба ҷўйи дўст.
Худ ўст ҷумла толибу мо ҳамчу сояҳо,
Ай гуфтугўи мо ҳамагӣ гуфтугўйи дўст.
Гоҳе ба ҷўйи дўст чу оби равон хушем,

Гоҳе чу об ҳабс шудам дар сабӯи дӯст.
Гаҳ чун ҳавиҷи дег бичӯшему ў ба фикр
Кафгир мезанад, ки чунин аст хӯи дӯст.
Бар гӯши мо ниҳода даҳон ў ба дамдама,
То ҳони мо бигирад якбора бўи дӯст.
Чун ҳони ҳон вай омад, аз вай гурез нест,
Ман дар ҷаҳон надидам як ҳон адӯи дӯст.
Бигдозадат зи нозу чу мӯят кунад заъиф,
Надҳӣ ба ҳар ду олам як тои мӯи дӯст.
Бо дӯст мо нишаста, ки ай дӯст, дӯст ку?
Ку-ку ҳамезанем зи мастӣ ба кӯи дӯст.
Тасвирҳои нохушу андешаи ракик
Аз табъи сушт бошаду ин нест сӯи дӯст.
Хомӯш бош, то сифати хеш худ кунад,
Ку ҳойхӯи сарди ту, ку ҳойхӯи дӯст?

87.

Ай гул, туро агарчи ки рухсор нозук аст,
Рух бар рухаш мадор, ки он ёр нозук аст.
Дар дил мадор низ, ки рух бар рухаш ниҳӣ,
К-ӯ сирри дил надонаду дилдор нозук аст.
Чун орзу зи ҳадд шуд, дуздида сачда кун,
Бисёр ҳам макӯш, ки бисёр нозук аст.
Гар беҳудӣ зи хеш, ҳама вақт вақти туст,
Гар не, ба вақт ой, ки асрор нозук аст.
Дилро зи ғам бирӯб, ки хонай ҳаёли ўст,
Зеро ҳаёли он бути айёр нозук аст.
Рӯзе битофт сояи гул бар ҳаёли дӯст,
Бар дӯст кор кард, ки ин кор нозук аст.
Андар ҳаёли мафҳари Табреш Шамсидин
Мангар ту хор, к-он шаҳи хунхор нозук аст!

88.

Ҷоно, ҷамоли рӯҳ басте хубу бофар аст.
Лекин ҷамолу ҳусни ту худ чизи дигар аст.
Ай он, ки солҳо сифати рӯҳ мекуни,

Бинмой як сифат, ки ба зоташ баробар аст.
Дар дида мефизояд нур аз хаёли ў,
Бо ин ҳама ба пеши висолаш мукаддар аст.
Мондам даҳони боз зи таъзими он ҷамол,
Ҳар лаҳза бар забону дил Аллоҳу Акбар аст.
Дил ёфт дидае, ки муқими ҳавои туст,
Оваҳ, ки он ҳаво чи дилудидапарвар аст.
Аз ҳуру моҳу рӯҳу парӣ ҳеҷ дам мазан,
К-онҳо ба ў намонаду ў чизи дигар аст.
Чокарнавозӣ аст, ки кардаст ишқи ту,
Варна кучо диле, ки бад-он ишқ дарх(в)ар аст.
Ҳар дил, ки ў нахуфт шабе дар ҳавои ту,
Чун рӯзи равшан асту ҳаво з-ў мунаввар аст.
Ҳар кас, ки бемурод шуд, ў чун муриди туст,
Бе сурати мурод муродаш муяссар аст.
Ҳар дӯзахӣ, ки сӯхту дар ин ишқ уфтод,
Дар Кавсар уфтод, ки ишқи ту Кавсар аст.
Поям намерасад ба замин аз умеди васл,
Ҳарчанд аз фироқи туам даст бар сараст.
Ғамгин машав, дило, ту аз ин зулми душманон
В-андеша кун дар ин, ки дилором довар аст.
Аз рӯйи заъфарони ман ар шод шуд адӯ,
Не рӯйи заъфарони ман аз вирд аҳмар аст.
Чун бартар аст ҳубии маъшуқам аз сифат,
Дардам чи фарбеҳ асту мадеҳам чи лоғар аст.
Оре, чу қоъидаст, ки ранҷури зорро
Ҳарчанд ранҷ беш бувад, нола камтар аст.
Ҳамчун қамар битофт зи Табрез Шамсидин,
Не, худ қамар чӣ бошад, к-он рӯй ақмар аст.

89.

Пинҳон машав, ки рӯйи ту бар мо муборак аст,
Наззораи ту бар ҳама ҷонҳо муборак аст.
Як лаҳза соя аз сари мо дуртар макун,
Донистай, ки сояи Анқо муборак аст.
Ай навбаҳори ҳусн, биё, к-он ҳавои хуш

Бар боғу роғу гулшану саҳро муборак аст.
 Ай сад ҳазор ҷони муқаддас фидои ӯ,
 К-ояд ба кӯйи ишқ, ки он ҷо муборак аст.
 Савдоием аз туву баттолу кӯбакӯ,
 Моро чунин батолату савдо муборак аст.
 Ай бастағони тан, ба тамошои ҷон равед,
 К-охир расул гуфт: Тамошо муборак аст.
 Ҳар баргу ҳар дарахт расулест аз адам,
 Яъне, ки киштҳои мусаффо муборак аст.
 Чун баргу чун дарахт бигуфтанд бе забон,
 Бе гӯш бишнавед, ки инҳо муборак аст.
 Ай ҷони чор унсури олам, ҷамоли ту
 Бар обу боду оташу ғубро муборак аст.
 Яъне, ки ҳар чӣ корӣ, он гум намешавад,
 Кас тухми дин нақорад, илло муборак аст.
 Сачда барам, ки хоки ту бар сар чу афсар аст,
 По дарниҳам, ки роҳи ту бар по муборак аст.
 Меоядам ба чашм ҳамин лаҳза нақши ту,
 Валлаҳ хучаста омаду ҳаққо муборак аст.
 Нақше, ки ранг баст аз ин хок, бевафост,
 Нақше, ки ранг баст зи боло, муборак аст.
 Бар хокиён ҷамоли баҳорон хучаста аст,
 Бар моҳиён тапидани дарё муборак аст.
 Он офтоб, к-аз дил дар синаҳо битофт,
 Бар аршу фаршу гунбади хазро муборак аст.
 Дилро маҷол нест, ки аз завқ дам занад,
 Ҷон сачда мекунад, ки Худоё, муборак аст.
 Ҳар дил, ки бо ҳавои ту имшаб шавад ҳариф,
 Ёро як ин бидон ту, ки фардо муборак аст.
 Бифзо шароб, Хомушу моро хамӯш кун,
 К-андар дарун ниҳуфтани ашё муборак аст.

90.

Соқию сардиҳе зи лаби ёрам орзуост,
 Бадмастие зи наргиси хамморам орзуост.
 Ҳиндуи турраат чи расанбоз лӯлиест,

Лӯлигариӣ турраи таррорам орзуст.
Андар дилам зи ғамзаӣ ғаммоз фитнаҳост,
Фитнанишони ҷодуӣ беморам орзуст.
З-он рӯ, ки ғадрҳову дағоҳош бас хуш аст,
Ғадраш маро бисӯзад, ғаддорам орзуст.
З-он шамъӣ беназир, ки дар ломакон битофт,
Парвонавор сӯхта ҳамворам орзуст.
Гулзори ҳусн, рӯ бикушо, з-он ки аз рухат
Маҳ шармсор гаштаву гулзорам орзуст.
Баъд аз ҷаҳор сол нишастем ду ба ду,
Як раҳ ба кӯйи васли ту дучорам орзуст.
Инкор кард ақли ту в-ин кор карда ишқ,
Инкор суд нест, чу ин корам орзуст.
Ронем болиши шаҳу роне ба захми мор
Бо Мустафои ҳусн дар он ғорам орзуст.
Тотори ҳаҷр кард сиёҳию анбарӣ,
З-он мушқҳои оҳуи тоторам орзуст.
Борест бар дилам, ки маро ҳеч бор нест,
Ай шоҳ, бор деҳ, ки яке борам орзуст.
Ор аст, ай хафош, туро нози офтоб,
Сад саҷда ман бикарда бар он орам орзуст.
Бо дор – дори ваъдаи васлат расид сабр,
Ҳичрон ду чашм баставу бар дорам орзуст.
Ҳаст ин сипоҳи ишқи ту ҷонсӯзу дилфурӯз,
В-андар сипоҳи ишқи ту солорам орзуст.
Даҷҷоли ҳаҷр бар сарам аз ғам қиёмат аст,
Лобуд фусуни Исию тиморам орзуст.
Макре бикард бандаву макре бикард васл,
Аз макр тавба кардаму маккорам орзуст.
То сӯйи гулшани тараб оям харобу маст,
Аз гулшани висоли ту як хорам орзуст.
З-он турраҳои зулф камар соз бандаро,
К-аз шаҳр даррамидаму куҳсорам орзуст.
Мӯсии ҷон бидид дарахте зи нури нор,
Он шуълаи дарахту аз он норам орзуст.
Табрез чун биҳишт зи дидори Шамсидин,

Андар биҳишт рафтаву дидорам орзуст.

91.

Моро канор гир, туро худ канор нест,
Ошиқ навохтан, ба Худо, ҳеч ор нест.
Беҳадду беканорӣ, н-ойӣ ту дар канор,
Ай баҳри беамон, ки туро зинҳор нест.
З-он шаб, ки моҳи хеш намудӣ ба ошиқон,
Чун чархи беқарор касеро қарор нест.
Ќуз файз баҳри фазли ту моро умед нест,
Ќуз гавҳари санои ту моро нисор нест.
То кору бори ишқ ҳавои ту дидаем,
Моро таҳаййурест, ки бо кор кор нест.
Як мир вонамо, ки туро ў асир нест,
Як шер вонамо, ки туро ў шикор нест.
Мурғони ҷастаеи зи сад дом мардвор,
Домест доми ту, ки аз ин сў матор нест.
Омад расули ишқи ту чун соқии сабўҳ,
Бо ҷоми бодае, ки мар онро хумор нест.
Гуфтам, ки нотаваонаму ранҷурам аз фироқ,
Гуфто: Бигир, ҳин ки гаҳи эътизор нест.
Гуфтам: Баҳона нест, ту худ ҳоли ман бубин,
Мапзир узри банда, агар зор-зор нест.
Корам ба як дам омад аз дамдамай ҷафо,
Ҳангоми мурдан аст, замони уқор нест.
Гуфто, ки ҳоли хеш фаромўш кун, бигир,
Зеро ки ошиқонро ҳеч ихтиёр нест.
То нагзарӣ зи роҳату ранҷи зиёди хеш,
Сўйи муқаррабони висолат гузор нест.
Обе бизан аз ин майу биншон ғубори ҳуш,
Ќуз моҳи ишқ, ҳар чӣ бувад, ҷуз ғубор нест.

92.

Шоҳ кушодаст рӯ, дидаи шаҳбин кирост?
Бодаи гулгуни шаҳ бар гулу насрин кирост?
Шоҳ дар ин дам ба базм пойи тараб дарниҳод,

Бар сари зонуи шаҳ такяву болин кирост?
Пеши рухи офтоб чарх паёпай кӣ зад?
Дар тутуқи абри тан моҳ ба таъйин кирост?
Соғарҳо мешумурд, вай бишуда аз шумор,
Гар бинашуд аз шумор, соғари пешин кирост?
Аз асари рӯйи шаҳ ҳар нафасе шоҳиде,
Сар кашад аз ломакон, гӯяд: Кобин кирост?
Ай бас мурғони об бар лаби дарёи ишқ
Синаи сайёд ку? Дидаи шоҳин кирост?
Ҳин, ки буроқони ишқ дар чаманаш мечаранд,
Танг даромад висол, лоиқашон зин кирост?
Симбари хуби ишқ рафт ба хиргоҳи дил,
Чехраи зар лоиқи он бари симин кирост?
Хусрави ҷон Шамсидин – мафҳари табрезиён,
Дар ду ҷаҳон ҳамчу ӯ шоҳи хушойин кирост?

93.

Кор надорам ҷуз ин, корғаҳу корам ўст,
Лоф занам, лоф, лоф, чунки харидорам ўст.
Тўтии гӯё шудам, чун шакаристонам ўст,
Булбули бӯё шудам, чун гулу гулзорам ўст.
Пар ба малак барзанам, чун пару болам аз ўст,
Сар ба фалак барзанам, чун сару дасторам ўст.
Ҷону дилам сокин аст, чунки дилу ҷонам ўст,
Қофилаам эмин аст, қофиласолорам ўст.
Бар масали гулситон рангразам хумми ўст,
Бар масали офтоб теғи гуҳардорам ўст.
Хонаи ҷисмам чаро сачдағаи халқ шуд?
З-он ки ба рӯзу ба шаб бар дару деворам ўст.
Даст ба дастат ҷуз ӯ менасупорад дилам,
З-он ки табиби ғами ин дили беморам ўст.
Бар рухи ҳар кас, ки нест доғи ғуломии ӯ,
Гар падари ман бувад, душману ағёрам ўст.
Ай ки ту муфлис шудӣ, санг ба дил барзадӣ,
Силла зи ман хоҳ, з-онк махзану анборам ўст.
Шоҳ маро хондааст, чун наравам пеши шоҳ?

Мункири ў чун шавам, чун ҳама иқрорам ўст?
Гуфт: Хамуш чанд-чанд лофи туву гуфти ту,
Ман чӣ кунам, ай азиз, гуфтани бисёрам ўст.

94.

Боз даромад ба базм, маҷлисиён, дӯст, дӯст,
Гарчи ғалат медиҳад, нест ғалат, ўст, ўст.
Гоҳ хуши хуш шавад, гаҳ ҳама оташ шавад,
Таъбияҳои аҷаб ёри маро хўст, хўст.
Нақши вафо вай кунад, пушт ба мо кай кунад?
Пушт надорад чу шамъ, ў ҳамагӣ рўст, рўст.
Пўст раҳо кун чу мор, сар ту баровар зи ёр,
Мағз надорӣ магар, то кай аз ин пўст, пўст?
Ҳар кӣ ба ҷидди тамом дар ҳаваси мост, мост,
Ҳар кӣ чу сели равон дар талаби ҷўст, ҷўст.
Аз ҳаваси ишқи ў боғ пур аз булбул аст,
В-аз гули рухсори ў мағз пур аз бўст, бўст.
Мафҳари табрезиён Шамси Ҳақ оғаҳ бувад,
К-аз ғами ишқ ин танам бар масали мўст, мўст.

95.

Он ки чунон меравад, ай аҷаб, ў ҷони кист?
Сахт равон меравад, сарви хиромони кист?
Ҳалқаи он ҷаъди ў силсилаи пойи кист?
Зулфи чалиповашаш офати имони кист?
Дулдули мо суратест, ай аҷаб, он нақши кист?
В-ин ҳама бўҳои хуш аз сўи бустони кист?
Дидам он шоҳро, он шаҳи огоҳро,
Гуфтам: Ин шоҳ кист? Хусраву султони кист?
Чун сухани ман шунид, гуфт ба хосони хеш:
К-ин ҳама дуд аз кучост, ҳоли парешон кист?
Ақл равон сў ба сў, рўҳ давон кў ба кў,
Дил ҳама дар ҷустуҷў, ё Раб, ҷўёни кист?
Дил чӣ ниҳӣ дар ҷаҳон, бош дар ў меҳмон,
Бандаи он шав, ки ў донад, меҳмони кист.
Дар дили ман доругир, ҳаст дусад шоҳу мир,

Ин дили пурғулғула маҷлису айвони кист.
Арсаи дил бекарон гум шуда дар вай ҷаҳон,
Ай дили дарёсифат, сина биёбони кист?
Ғам чӣ кунад бо касе, донад, ғам аз кучост,
Шоди абад гашт он-к донад, шодони кист.
Ай зада лофи карам, гуфт, ки ман муҳсинам,
Марги ту ғӯяд туро, к-ин ҳама эҳсони кист.
Он дам, к-ин дӯстон бо ту дигаргун шаванд,
Пас, ту бидонӣ, ки ин ҷумла тилисмони кист.
Нақди суханро бимон, сиккаи султон бичӯ,
К-ай зари комилғиёр, нақди ту аз кони кист?

96.

Ай ғам, агар мӯ шавӣ, пеши манат бор нест,
Дар шакарина, яқин, сиркаи ин кор нест.
Гарчи ту хунхорай, раҳзану айёрай,
Қиблаи мо ғайри он дилбари айёр нест.
Кони шакарҳост ӯ, мастии сарҳост ӯ,
Раҳ набарад бо вай, он-к мурғи шакархор нест.
Ҳар кӣ диле доштаст, бандаи дилбар шудааст,
Ҳар кӣ надорад диле, толиби дилдор нест.
Кал чӣ кунад шонаро чунки варо мӯй нест,
Пуд чӣ кор оядаш, он ки варо тор нест?
Бо сари майдон чӣ кор, он ки бувад харсавор,
То чӣ кунад сайрафӣ, ҳар к-аш динор нест.
Ҷони Калиму Халил ҷониби оташ давон,
Боз намояд дар ӯ ҷуз гулу гулзор нест.
Ай ғам, аз ин ҷо бирав, варна сарат шуд гарав,
Ранги шаби тираро тоб маҳи ёр нест.
Ай ғами пурхор, рав, дар дили ғамхор рав,
Нуқли бахилонаат туъмаи хаммор нест.
Дидаи ғайни ту танг, мимат аз он тангтар,
Тунги матоъи туро ишқ харидор нест.
Ай ғами шодишкан пуршакар аст ин даҳан,
К-аз шакарогандагӣ мумкини гуфтор нест.

97.

Пеши чунин моҳрӯ гиҷ шудан воҷиб аст,
Ишрати парвонаро шамъу лаган воҷиб аст.
Ҳаст зи чанги ғамаш гӯши маро кашмакаш,
Ҳар дамам аз чанги ў тантани тан воҷиб аст.
Далви ду чашми маро гарчи ки кам нест об,
Мардумаки дидаро чоҳи зақан воҷиб аст.
Дилбари чун моҳро ҳар чӣ кунад, мерасад,
Ошиқи даргоҳро хулқи ҳасан воҷиб аст.
Турраи хеш, ай нигор, худ ба кафи ман супор,
Ҳар кӣ дар ин чаҳ фитод, доди расан воҷиб аст.
Ишқ, ки шаҳри хушест, ин ҳама ағёр чист?
Ҳифзи чунин шаҳрро бурчу бадан воҷиб аст.
Ғамзаи дуздидаро шаҳнаи ғам дар пай аст,
Равшании дидаро хуби Хутан воҷиб аст.
Ошиқи Исо най, бо хуру ҳар кай зийй,
Колбади мурдаро гӯру кафан воҷиб аст.
Марями ҷонро муҳоз бурд ба нахлу риёз.
Мунқатиъи дардро нузли ватан воҷиб аст.
Нузли дили боркаш ҳаст мулоқоти хуш,
Ноқай пурфоқаро шурбу атан воҷиб аст.
Лутф кун, ай кони қанд, роҳи даҳонам бибанд,
Уштури сармастро банди даҳан воҷиб аст.

98.

Ҳар нафас овози ишқ мерасад аз чаппу рост,
Мо ба чаман меравем, азми тамошо кирост?!
Навбати хона гузашт, навбати бустон расид,
Субҳи саъодат дамид, вақти висолу лиқост.
Ай шаҳи соҳибқирон, хез зи хоби гарон,
Маркаби давлат бирон, навбати васл они мост.
Табли вафо кӯфтанд, роҳи само рӯфтанд,
Айни шумо нақд шуд, насия фардо кучост?
Рум баровард даст, зангии шабро шикаст,

Олами болову паст пур ламаъону сафост.
Ай хунук онро, ки ӯ раст аз ин рангу бӯ,
З-он ки чуз ин рангу бӯ дар дилу ҷон рангҳост.
Ай хунук он ҷону дил, к-ӯ раҳад аз obu гил,
Гарчи дар ин obu гил дастгаҳи кимийест.

99.

Ситеза кун, ки зи хубон ситеза ширин аст,
Баҳона кун, ки бутонро баҳона ойин аст.
Аз он лаби шакаринат баҳонаҳои дурӯғ
Ба ҷойи фотиҳаву кофҳову Ёсин аст.
Вафо тамаъ накунам, з-он ки ҷавр хубонро
Табиъат асту сиришт асту одату дин аст.
Агар туруш куню рӯ зи мо бигардонӣ,
Ба қосид асту ба макр асту он дурӯғин аст.
Зи дасти ғайри ту андар даҳони ман ҳалво,
Ба ҷони поки азизон, ки гурзи рӯйин аст.
Ҳазор ваъда деҳ, он гаҳ хилоф кун ҳамаро,
Ки он шароб, ки арзад сад оби хуш, ин аст,
Зар ӯ диҳад, ки рухаш аз фироқ ҳамчу зар аст,
Чаро диҳад зару сим он парӣ, ки симин аст?
Ҷавоби ҳамчу шакар ӯ диҳад, ки муҳтоҷ аст,
Ҷавоби талхи туро сад ҳазор тамкин аст.
Ҷамолу ҳусни ту ганҷ асту хӯйи бад чун мор,
Бақои ганҷи ту бодо, ки он бурунин аст.
Қумоши ҳастии моро ба нози хеш бисӯз,
Ки он закоти латифат насиби мискин аст.
Буруни дар ҳамаро чун сағони кӯ биншон,
Ки дар шараф сари кӯйи ту Тури Синин аст.
Хуранд ҷӯби халифа шаҳон, чу шоҳ шаванд,
Ҷафои ишқ кашидан фани салотин аст.
Имом фотиҳа хонад, малак кунад омин,
Маро чу фотиҳа хондам, умеди омин аст.
Ҳар он фиреб, к-аз андешаи ту мезояд,
Ҳазор гавҳару лаълаш баҳову кобин аст.

Чунон ки мадрасаи фикҳро буруншавҳост,
Бидон, ки мадрасаи ишқро қавонин аст.
Хамуш кунем, ки то шарҳи он бигӯяд шоҳ,
Ки зинда шахси ҷаҳон 3-он гузида талқин аст.

100.

Ба ҳаққи он, ки дар ин дил ба ҷуз валои ту нест,
Валии ӯ нашавам, к-ӯ зи авлиёи ту нест.
Мабод ҷонам бе ғам, агар фидои ту нест,
Мабод чашмам равшан, агар сақои ту нест.
Вафо мабод умедам, агар ба ғайри ту аст,
Хароб бод вучудам, агар барои ту нест.
Кадам хусну ҷамоле, ки он на акси ту аст?
Кадам шоҳу гадое, ки ӯ гадои ту нест?
Ризо мадеҳ, ки дилам коми душманон гардид,
Бибин, ки коми дили ман ба ҷуз ризои ту нест.
Қазо натонам кардан даме, ки бе ту гузашт,
Вале чӣ чора, ки мақдур ҷуз ҷазои ту нест.
Дило, бибоз ту ҷонро бар ӯ, чӣ меларзӣ?
Бирав, маларз, фидо кун, чӣ шуд? Худои ту нест?
Маларз бар худ, то бар ту дигарон ларзанд,
Ба ҷони ту, ки туро душмане варои ту нест.

101.

Чӣ гавҳарӣ ту, ки касро ба каф баҳои ту нест,
Ҷаҳон чӣ дорад дар каф, ки он атои ту нест?
Сазои он ки зияд бе рухи ту, 3-ин батар аст,
Сазои банда мадеҳ, гарчи ӯ сазои ту нест.
Нисори хоки ту хоҳам ба ҳар даме дилу ҷон,
Ки хок бар сари ҷоне, ки хоки пойи ту нест.
Муборақ аст ҳавои ту бар ҳама мурғон,
Чи номуборақ мурғе, ки дар ҳавои ту нест.
Миёни мавҷи ҳаводис ҳар он ки истодаст,
Ба ошино нараҳад, чунки ошнои ту нест.

Бақо надорад олам, в-агар бақо дорад,
 Фано-ш гир, чу ӯ маҳрами бақои ту нест.
 Чи фаррух аст рухе, ки шаҳй-тро мот аст,
 Чи хушлиқо бувад он кас, ки бе лиқои ту нест.
 Зи захми ту нагурезам, ки сахт хом бувад,
 Вале ки сӯхтаи оташи балои ту нест.
 Диле, ки нест нашуд, рӯй дар макон дорад,
 Зи ломакон-ш биронӣ, ки рав, ки ҷои ту нест.
 Карона нест санову саногарони туро,
 Кадом зарра, ки саргаштаи санои ту нест?!
 Назири он ки Низомӣ ба назм меғӯяд,
 Ҷафо макун, ки маро тоқати ҷафои ту нест.

102.

Ба ҳаққи чашми хумори латифи тобонат,
 Ба ҳалқа-ҳалқаи он турраи парешонат.
 Бад-он ҳаловати бемарру тунгҳои шакар,
 Ки таъбия-ст дар он лаъли шаккарафшонат.
 Ба қаҳрабое, к-андар ду лаъли ту дарҷ аст,
 Ки гашт аз он маҳу хуршеду зарра ҷӯенат.
 Ба ҳаққи ғунчаву гулҳои лаъли рӯҳонӣ,
 Ки доми булбули ақл аст дар гулистонат.
 Ба оби ҳусну ба тоби ҷамоли ҷонпарвар,
 К-аз он кушод даҳонро анори хандонат.
 Бад-он ҷамоли илоҳӣ, ки қиблаи дилҳост.
 Ки дам ба дам зи тараб сачда мебарад ҷонат.
 Ту Юсуфию туро муъҷизот бисёр аст,
 Вале бас аст худ он рӯйи хуб бурҳонат.
 Чи ҷойи Юсуф, бас юсуфон асири туанд,
 Худои аззаву чал кай диҳад бад-эшонат.
 Зи ҳар гиёҳу зи ҳар барг рӯядӣ наргис,
 Барои диданат ар ҷо будӣ, ба бустон аст.
 Чу сӯхт з-оташи ишқи ту ҷони гармравон,
 Куҷо диҳад шаҳи сирдон ба дасти сардонат?
 Шуъои рӯйи ту пӯшида кард сурати ту,
 Ки ғарқа кард чу хуршед нури субҳонат.

Ҳазор сурат ҳар дам зи нури хуршедат
Барояд аз дили поку намояд эҳсонат.
Даруни хеш агар хоҳадат дили нопок,
Зи аблаҳию харӣ мекашад ба зиндонат.
На ҳеч оқил бифребадат ба ҳилати ақл,
На пойбанд кунад ҷоҳи ҳеч султонат.
Туро, ки дар ду ҷаҳон менагунҷӣ аз азамат,
Абӯхурайра гумон чун барад дар анбонат?
Ба ҳар ғазал, ки сароям ту ро зи пардаи шеър
Дилам зи парда ситонад ҳазор чандонат.
Дилам кӣ бошаду ман кистам, ситоиш чист?
Валек ҷонро гулшан кунам ба райҳонат.
Биё ту – мафҳари офоқ, Шамси Табрэзӣ,
Ки ту ғариб маҳию ғариб арконат.

103.

Ба шоҳи ниҳонӣ расидӣ, ки нӯшат,
Майи осмонӣ чашидӣ, ки нӯшат.
Нигори Хутанро, ҳаёти чаманро
Миёни гулистон кашидӣ, ки нӯшат.
Аё ҷони дилбар, аё ҷумла шаккар,
Чи моҳӣ, чи шоҳӣ, чи идӣ, ки нӯшат.
Зи мастон саломат, зи риндон паёмат,
Ки қуфли тарабро калидӣ, ки нӯшат.
Дило, хуш гузидӣ ғами Шамси Табрэзӣ,
Гузида касеро гузидӣ, ки нӯшат!

104.

Агар мар ту ро сулҳ оҳанг нест,
Маро бо ту, ай ҷон, сари ҷанг нест.
Ту дар ҷанг ойӣ, равам ман ба сулҳ,
Худои ҷаҳонро ҷаҳон танг нест.
Ҷаҳонест ҷангу ҷаҳонест сулҳ,
Ҷаҳони маъонӣ ба фарсанг нест.
Ҳам обу ҳам оташ бародар буданд,
Бибин, асли ҳар ду ба ҷуз санг нест.
Ки бе ин ду олам надорад низом,

Агар Рум хуб аст, бе Занг нест.
Маро ақл сад бор пайғом дод,
Хамуш кун, ки фахр аст он, нанг нест.

105.

Андаро, айш бе ту шодон нест,
Кист, к-ӯ бандаи ту аз ҷон нест.
Ай ту дар ҷон чу ҷони мо дар тан,
Сахт пинҳон, валеқ осон нест.
Даст бар ҳар куҷо ниҳӣ, ҷон аст,
Даст бар ҷон ниҳодан осон нест.
Ҷон, ки софӣ шудааст дар қолаб,
Ҷуз ки ойинадори ҷонон нест.
Ҷамъ шуд офтобу маҳ ин дам,
Вақти афсонаи парешон нест.
Мастӣ афзун шудасту метарсам,
К-ин суханро маҷоли ҷавлон нест.
Даст неҳ бар даҳони ман, то ман
Он нагӯям, чу гуфтро он нест.

106.

Хез, ки имрӯз ҷаҳон они мост,
Ҷону ҷаҳон соқию меҳмони мост.
Дар дилу дар дидаи деу парӣ
Дабдабаи фарри Сулаймони мост.
Рустаи Дастану ҳазорон чу ӯ
Бандаву бозичаи дастони мост.
Бас набувад Мисри маро ин шараф,
Ин ки шаҳаш Юсуфи Канъони мост.
Хез, ки фармондиҳи ҷону ҷаҳон
Аз қарам имрӯз ба фармони мост.
Зухраву маҳ дафзани шодии мост,
Булбули ҷон масти гулистони мост.
Қосаи асроқ паёпай шудааст,
Қисаи иқбол ҳарамдони мост.

Шоҳи шаҳи бахт тарабсози мост,
Ёри парирӯй парихони мост.
Он малики мафхари чавгону гӯй
Шукр, ки имрӯз ба майдони мост.
Он малики мамлакати ҷону дил,
Дар дилу дар ҷони парешони мост.
Кист дар он гӯшаи дил танзада?
Пешкашаш, гӯ, шакаристони мост.
Хозини ризвон, ки майи ҷаннат аст,
Масти ризои дили ризвони мост.
Шӯр дарафкандаву пинҳон шуда
Аз намаки умру намакдони мост.
Гӯша гифтасту ҷаҳон масти ўст,
Ў Хизиру чашмаи ҳайвони мост.
Чун намаки дегу чу ҷон дар бадан
Аз ҳама зоҳиртару пинҳони мост.
Нест намояндаву худ ҷумла ўст,
Худ ҳама моем, чу ў они мост.
Беш мағӯ ҳуҷҷату бурҳон, ки ишқ
Дар хамушӣ ҳуҷҷату бурҳони мост.

107.

Пештар о, рӯйи ту ҷуз нур нест,
Кист, ки аз ишқи ту махмур нест.
Не, ғалатам дар талаби ҷони ҷон,
Пеш маё, пас бимарав, дур нест.
Талъати хуршед кучо барнатофт?
Моҳ бари кист, ки машхур нест?
Пардаи андеша ҷуз андеша нест,
Тарк кун андеша, ки мастур нест.
Ай шакаре дур зи ваҳми магас,
В-ай асале, к-аз тани занбӯр нест.
Ҳар кӣ хурад ғуссаву ғам баъд аз ин,
Бо руҳи чун моҳи ту маъзур нест.
Ҳар дили беишқ, агар подшост,

Ўз кафани атласу ўз гўр нест.
Тобиши андешаи ҳар мункире
Мақти¹ Худо бинад, агар кўр нест.
Пиру ҷавон, к-ӯ хурад оби ҳаёт
Марг бар ў нофизу майсур² нест
Пардаи ҳақ хост шудан моҳу хур,
Ишқ шиносид, ки ў ҳур нест.
Мафхари Табреш тўйи Шамсидин,
Гуфтани асрори ту дастур нест.

108.

Кори ман ин аст, ки корем нест,
Ошиқам, аз ишқи ту орем нест.
То ки маро шери ғамат сайд кард,
Ўз ки ҳамин шер шикорем нест.
Дар таки ин баҳр чи хуш гавҳарӣ,
Ки масали мавҷ қарорем нест.
Бар лаби баҳри ту муқимам, муқим,
Масти лабам, гарчи канорем нест.
Вақф кунам ишқами худ бар майат,
К-аз майи ту ҳеч қарорем нест.
Мерасадам бодаи ту з-осмон,
Миннати ҳар ширафишорем нест.
Бодаат аз кўҳ сукунат барад,
Айб макун, з-он ки виқорем нест.
Мулки ҷаҳон гирам чун офтоб,
Гарчи сипоҳему саворем нест.
Мекашам аз Миср шакар сўйи Рум,
Гарчи шутурбону қаторем нест.
Гарчи надорам ба ҷаҳон сарваре,
Дарди сари беҳуда борем нест.
Бар сари кўйи ту маро хона гир,

¹ Кина, душманӣ .

² Осон.

К-аз сари кӯйи ту гузорем нест.
Ҳамчу шакар бо гулат омехтам,
Нест аҷаб, гар сари хорем нест.
Қутби ҷаҳонӣ, ҳамаро рӯ ба туст,
Љуз ки ба гирди ту даворем нест.
Хеши ман он аст, ки аз ишқ зод,
Хуштар аз ин хешу таборем нест.
Чист фузун аз ду ҷаҳон? Шаҳри ишқ,
Беҳтар аз ин шаҳру диёрем нест.
Гар нанигорам суҳане баъд аз ин,
Нест аз он рӯ, ки нигорем нест.

109.

Кист, ки ӯ бандаи роӣи ту нест,
Кист, ки ӯ масти лиқои ту нест.
Ғуссакаше ку, ки зи хавфи ту нест,
Ё тарабе, к-он зи риқои ту нест.
Бухлкафе ку, ки зи қабзи ту нест,
Ё караме, к-он зи атои ту нест.
Лаъли лабе ку, ки зи кони ту нест,
Муҳташама ку, ки гадои ту нест.
Муттасил авсофи ту бо ҷонҳо
Як рағи беванду кушои ту нест.
Ҳар ду ҷаҳон чун ду кафу ту чу ҷон
Каф чӣ диҳад, к-он зи саҳои ту нест.
Чашми кӣ дидаст дар ин боғи кавн
Рақси гуле, к-он зи ҳавои ту нест?
Ғофил нола кунад аз ҷаври халқ.
Халқ ба ҷуз шибҳи асои ту нест.
Ҷунбиши ин ҷумла асоҳо зи туст,
Ҳар як ҷуз дарду давои ту нест.
Заҳм муаллим занад, он ҷӯби кист?
Кист, ки ӯ банди қазои ту нест.
Ҳамчу сагон ҷӯб туро мегазад,
Дар сарашон фаҳми ҷазои ту нест.
Дафъи балои ману озори халқ

Ўз ба муноҷоту санои ту нест.
Бишканӣ ин ҷӯб, на ҷӯбаш кам аст,
Дафъи ду-се ҷӯб раҳои ту нест.
Соҳиби Ҳут аз ғами уммат гурехт,
Ҷон ба кучо бурд, ки ҷои ту нест?
Бас куну аз меҳнати Юнус битарс,
Бо қадар истеза ба пои ту нест!

110.

Мурғи дилам боз паридан гирифт,
Тӯтии ҷон қанд чаридан гирифт.
Уштури девонаи сармасти ман
Силсилаи ақл даридан гирифт.
Ўрғайи он бодаи безинҳор
Бар сару бар дида давидан гирифт.
Шери назар бо сағи асҳоби Қаҳф
Ҳуни маро боз хуридан гирифт.
Боз дар ин ҷӯй равон гашт об,
Бар лаби ҷӯ сабза дамидан гирифт.
Боди сабо боз вазон шуд ба боғ,
Бар гулу гулзор вазидан гирифт.
Ишқ фурӯшид ба айбе маро,
Сӯхт дилаш, боз харидан гирифт.
Ронд маро, раҳматаш омад, бихонд,
Ҷониби мо хуш нигаридан гирифт.
Душмани ман дид, ки бо дӯстам,
Ӯ зи ҳасад даст газидан гирифт.
Дил бираҳид аз дағали рӯзгор,
Дар бағали ишқ хазидан гирифт.
Абруи ғаммоз ишораткунон
Ҷониби он чашм хамидан гирифт.
Ишқ чу дилро ба суи хеш хонд,
Дил зи ҳама халқ рамидан гирифт.
Халқ асояндр, асоро фиканд
Қабзаи ҳар кӯр, ки дидан гирифт.
Халқ чу шеранд, раҳо кард шер

Тифл, ки љ лут¹ кашидан гирифт.
Рӯх чу бозест, ки паррон шавад,
К-аз суи шаҳ табл шунидан гирифт.
Бас кун, зеро ки ҳиҷоби сухан
Парда ба гирди ту танидан гирифт.

111.

Кист дар ин шаҳр, ки љ маст нест?
Кист дар ин давр, к-аз ин даст нест?
Кист, ки аз дамдамаи рӯҳи қудс
Ҳомила чун Марямаи обаст нест?
Кист, ки ҳар соҳат панҷоҳ бор
Бастаи он турраи чун шаст нест?
Чист дар он маҷлиси болои чарх
Аз майу шоҳид, ки дар ин паст нест?
Менаҳилад май, ки хирад дам занад,
То бинагӯянд, ки пайваст нест.
Ҷон бари љ баста шуду ланг монд,
З-он ки аз ин ҷо-ш бурунҷаст нест.
Бульчаби бульчабонро нигар,
Ҳеч ту дидӣ, ки касе ҳаст? Нест.
Барпарад он дил, ки параш шаҳ шикаст
Бар сари ин чарх, к-аш ишкаст нест.
Нест шаву вораҳ аз ин гуфтугӯй,
Кист, к-аз ин нотиқа вораст нест?

112.

Хонаи дил боз кабӯтар гирифт,
Машғалаи бақри бақу² дар гирифт.
Ғулғули мастон чу ба гардун расид,
Каргаси заррини фалак пар гирифт.
Бӯтарабун гашт маҳу муштарӣ,
Зухраи мутриб тараб аз сар гирифт.
Холиқи арвоҳ зи обу зи гил

¹ Лукма, таъом, хуриш.

² Садои кабӯ тар.

Оинае карду баробар гирифт.
З-оина сад нақш шуду ҳар яке
Он чи мар ўрост муяссар, гирифт.
Ҳар кӣ диле дошт, ба пояш фитод,
Ҳар кӣ сари ў, сари минбар гирифт.
Хирмани арвоҳ ниҳоят надошт,
Мӯрчае чизи муқаррар гирифт.
Гар зи ту пур гашт ҷаҳон ҳамчу барф,
Нест шавӣ, чун тафи хур даргирифт.
Нест шав, ай барфу ҳама хок шав,
Бингар, к-ин хок чи зевар гирифт.
Хок батадрич бад-он ҷо расид,
К-аз фари ў ҳар ду ҷаҳон фар гирифт.
Бас ки забон ин дам маъзул шуд,
Бас ки ҷаҳон ҷони суханвар гирифт.

113.

Боз расидем зи майхона маст,
Боз раҳидем зи болову паст.
жумлаи мастон хушу рақсон шуданд,
Даст занед, ай санамон, даст, даст.
Моҳию дарё ҳама мастӣ кунанд,
жунки сари зулфи ту афтод шаст.
Зеру забар гашт хароботи мо,
Хунб нигун гашту қароба шикаст.
Пири харобот чу он шӯр дид,
Бар сари бом омаду аз бом ҷаст.
жӯш баровард яке май, к-аз ў
Ҳаст шавад нест, шавад нест ҳаст.
Шиша чу бишкасту ба ҳар сӯй рехт,
Чанд кафи пойи ҳарифон, ки хаст.
Он ки сар аз пой надонад, кучост,
Маст фитодаст ба кӯи аласт.
Бодапарастон ҳама дар ишратанд,
Тантани тантан шунав, ай танпараст.

114.

Ай зи пагаҳ хоста сармаст, маст,
Масти шаробию шароби аласт.
Ишқ расонид туро ҳамчу чом
Аз бари мо то бари худ даст-даст.
Бозуи ту қавси Худо ёфт, ёфт,
Тири ту аз чарх бурун част, част.
Ҳар гуҳаре, к-он зи хазинай Худост,
Дар ду лаби лаъли ту он ҳаст, ҳаст.
Фош шуд ин ишқи ту бе қасди мо,
Банд бидаррид, зи дил част, част.
Фош шуд он роз, ки дар нимашаб
Зери забон гуфта будам паст-паст.
Кирм хурад чӯбу бирӯяд зи чӯб,
Ишқ зи ман расту маро хаст, хаст.

115.

Ай дил, фурӯ рав дар ғамаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-фараҷ,
То рӯ намояд марҳамаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-фараҷ.
Чандон фурӯ хур андуҳон, то пешат ояд ногаҳон,
Курсию Арши аъзамаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-фараҷ.
Хандон шав аз нури ҷаҳон, то ту шавӣ сури ҷаҳон,
Эмин шавӣ аз мотамаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-фараҷ.
Боре, дилам аз марду зан барканд меҳри хештан,
То ишқ шуд ҳолу амаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-фараҷ.
Гар сина оина кунӣ, бекибру бекина кунӣ,
Дар вай бибинӣ ҳар дамаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-фараҷ.
Чун осмон гар ҳам диҳӣ, дар амри фармон вораҳӣ,
З-ин осмону аз ҳамаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-фараҷ.
Ҳам бичҳӣ аз мову манӣ, ҳам девро гардан занӣ,
Дар даст печӣ парчамаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-фараҷ.
Иқбол хеш ояд туро, давлат ба пеш ояд туро,
Фаррух шавӣ аз мақдамаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-

фараҷ.

Девест дар асрори ту, к-аз вай нагун шуд кори ту,
Барбанд ин дам муҳкамаш к-ас-сабру мифтоҳ-ул-
фараҷ.

Дорад Худо хуш оламе, мангар дар ин олам даме,
Ќуз ҳақ набошад марҳамаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-
фараҷ.

Хомуш баёни сир макун, хомуш, ки сирри мин ладун,
Чун мезанад андар ҳамаш, к-ас-сабру мифтоҳ-ул-
фараҷ.

116.

Бегоҳ шуд, бегоҳ шуд, хуршед андар чоҳ шуд,
Хезед, ай хуштолиён, вақти тулӯи моҳ шуд.
Соқӣ, ба сӯи ҷом рав, ай посбон, бар бом рав,
Ай ҷони беором, рав, к-он ёр хилватҳо шуд.
Ашке, ки чашм афрӯхтӣ, сабре, ки хирман сӯхтӣ,
Ақле, ки роҳ омӯхтӣ, дар нимшаб гумроҳ шуд.
Ќонҳои ботинравшанон шабро ба дил равшанкунон,
Ҳиндуи шаб наъразанон, к-он турк дар хиргоҳ шуд.
Бошад, зи бозиҳои хуш байзақ равад, фарзин шавад,
Дар сояи фаррухрухе байзақ бирафту шоҳ шуд.
Шаб рӯҳҳо восил шавад, мақсудҳо ҳосил шавад,
Чун рӯз равшандил шавад, ҳар к-ӯ зи шаб огоҳ шуд
Ай рӯз, чун ҳашрӣ магар в-ай шаб, шаби қадри магар?
Ё чун дарахти Мӯсий, к-ӯ мазҳари Аллоҳ шуд.
Шаб моҳ хирман мекунад, ай рӯз, зин бар гов неҳ,
Бингар, ки Роҳи Қаҳқашон аз Сунбула пуркоҳ шуд.
Дар чоҳи шаб ғофил машав, дар далви гардун даст
зан,
Юсуф гирифт он далвро, аз чоҳ сӯи чоҳ шуд.
Дар тирашаб чун Мустафо мерав, талаб мекун сафо,
К-он шаҳ зи миъроҷи шабе бемислу беашбоҳ шуд.
Хомӯш шуд олам ба шаб, то ҷуст бошӣ дар талаб,
Зеро ки бонгу арбада ташвиши хилватгоҳ шуд.
Ай Шамси Табрэй, ки ту аз пардаи шаб фориғӣ,

Лошарқию лоғарбий, акнун сухан кӯтоҳ шуд.

117.

Ай лӯлиён, ай лӯлиён, як лӯлие девона шуд,
Ташташ фитод аз боми мо, нак сӯи маҷнунхона шуд.
Мегашт гирди ҳавз ӯ чун ташнагон дар ҷустуҷӯ,
Чун хушкнона ногаҳон дар ҳавзи мо тарнона шуд.
Ай марди донишманд ту, ду гӯш аз ин барбанд ту,
Машнав ту ин афсун, ки ӯ з-афсуни мо афсона шуд.
З-ин ҳалқа бичҳад гӯшҳо, к-ӯ ақл бурд аз ҳушҳо,
То сар ниҳад бар осие, чун дона дар паймона шуд.
Бозӣ мабин, бозӣ мабин, ин ҷо ту ҷонбозӣ гузин,
Сарҳо зи ишқи ҷаъди ӯ бас сарнигун чун шона шуд.
Ғарра машав бо ақли худ, бас устои муътамад,
К-устуни олам буд ӯ, нолонтар аз Ҳаннона шуд.
Ман, ки зи ҷон бибридаам, чун гул қабо бидридаам,
З-он рӯ шудам, ки ақли ман бо ҷони ман бегона шуд.
Ин қатраҳои ҳушҳо мағлуб баҳри ҳуш шуд,
Зарроти ин ҷонрезҳо мустаҳлики ҷонона шуд.
Хомуш кунам, фармон кунам в-ин шамъро пинҳон ку-
нам,
Шамъе, ки андар нури ӯ хуршеду маҳ парвона шуд.

118.

Он кист он, он кист он, к-ӯ синаро ғамгин кунад?
Чун пеши ӯ зорӣ кунӣ, талхи туро ширин кунад.
Аввал намояд мори кар, охир бувад ганҷи гуҳар,
Ширин шаҳе, к-ин талхро дар дам накӯйин кунад.
Деве бувад, ҳураш кунад, мотам бувад, сураш кунад
В-он кӯри модарзодро донову оламбин кунад.
Торикро равшан кунад в-он хорро гулшан кунад,
Хор аз кафат берун кашад в-аз гул туро болин кунад.
Баҳри Халили хештан оташ диҳад афрӯхтан
В-он оташи Намрудро ишқуфаву насрин кунад.

Равшанкуни исторагон, чорагари бечорагон,
 Бар банда ў эҳсон кунад, ҳам бандаро таҳсин кунад.
 Ҷумла гуноҳи муҷримон чун барги дай резон кунад,
 Дар гӯши бадгӯени худ узри гунаҳ талқин кунад.
 Гӯяд, бигӯ: Ё залвафо, ағфир лизанби қадҳафо,
 Чун банда ояд дар дуъо, ў дар ниҳон омин кунад.
 Омини ў он аст, к-ў андар дуъо завқаш диҳад,
 Ўро буруну андарун ширину хуш чун тин кунад.
 Завқ аст, к-андар неку бад дар дасту по қувват диҳад,
 К-ин завқ зӯри рустамон ҷуфти тани мискин кунад.
 Бо завқ мискин Рустаме, бе завқ Рустам пурғаме,
 Гар завқ набвад, ёри ҷон, ҷонро чӣ ботамкин кунад?
 Дилро фиристодам багаҳ, к-ў тез донад рафт раҳ,
 То сӯи Табреси вафо авсофи Шамсуддин кунад.

119.

Имрӯз хандонему хуш, к-он бахти хандон мерасад,
 Султони султонони мо аз сӯйи майдон мерасад.
 Имрӯз тавба бишканам, парҳезро барҳам занам,
 К-он Юсуфи Канъони ман аз шаҳри Канъон мерасад.
 Масту хиромон меравам, пӯшида чун ҷон меравам,
 Пурсону ҷӯён меравам он сӯ, ки султон мерасад.
 Иқбол ободон шуда, дастори дил вайрон шуда,
 Афтон шуда, хезон шуда, к-аз базми мастон мерасад.
 Фармони мо кун, ай писар, бо мо вафо кун, ай писар,
 Нася раҳо кун, ай писар, к-имрӯз фармон мерасад.
 Пурнур шав чун осмон, сарсабз шав чун бўстон,
 Шав ошно чун моҳиён, к-он баҳри Уммон мерасад.
 Ҷон, ай писар, ҳон, ай писар, худро бибин, дар ман
 нигар,
 Зеро зи бўйи заъфарон гӯянда хандон мерасад.
 Боз омадӣ, каф мезанӣ, то хонаҳо вайрон кунӣ,
 Зеро ки дар вайронаҳо хуршеди рахшон мерасад.
 Ай хонаро гашта гарав, ту сояпарвардӣ, бирав,
 К-аз офтоб он сангро лаъли Бадахшон мерасад.
 Гаҳ хунию хунхорай, гаҳ хастагонро чорай,

Хоса, ки ин бечораро, к-аз сӯи эшон мерасад.
Имрӯз мастонро бичӯ, ғайбам бибин, айбам бигӯ,
Зеро зи мастихонӣ ӯ ҳарфам парешон мерасад.

120.

Рав, он рубобиро бигӯ: Мастон саломат мекунад,
В-он мурғи обиро бигӯ: Мастон саломат мекунад.
В-он мири соқиро бигӯ: Мастон саломат мекунад,
В-он умри боқиро бигӯ: Мастон саломат мекунад.
В-он мири ғавғоро бигӯ: Мастон саломат мекунад,
В-он шӯру савдоро бигӯ: Мастон саломат мекунад.
Ай маҳ зи рухсорат хиҷил, мастон саломат мекунад,
В-ай роҳату ороми дил, мастон саломат мекунад.
Ай ҷони ҷон, ай ҷони ҷон, мастон саломат мекунад,
Ай ту чунину сад чунон, мастон саломат мекунад.
Ин ҷо яке бо хеш нест, мастон саломат мекунад,
Як маст ин ҷо беш нест, мастон саломат мекунад.
Ай орзуи орзу, мастон саломат мекунад,
Он пардаро бардор з-ӯ, мастон саломат мекунад.

121.

Омад баҳори ошиқон, то хокдон бустон шавад,
Омад нидои осмон, то мурғи ҷон паррон шавад.
Ҳам баҳр пургавҳар шавад, ҳам шӯра чун Кавсар ша-
вад,
Ҳам санг лаъли кон шавад, ҳам ҷисм ҷумла ҷон шавад.
Гар чашму ҷони ошиқон чун абри тӯфонбор шуд,
Аммо дил андар абри тан чун барқҳо рахшон шавад,
Донӣ, чаро чун абр шуд дар ишқ чашми ошиқон?
Зеро ки он маҳ бештар дар абрҳо пинҳон шавад.
Ай шоду хандон соҳате, к-он абрҳо гириянда шуд,
Ё Раб, хуҷаста ҳолате, к-он барқҳо хандон шавад.
З-он сад ҳазорон қатраҳо як қатра н-ояд бар замин
В-ар з-он ки ояд бар замин, ҷумла ҷаҳон вайрон ша-

вад.

Ќумла ҷаҳон вайрон шавад в-аз ишқ ҳар вайронае
Бо Нӯҳ ҳамкиштӣ шавад, пас маҳрами тӯфон шавад.
Тӯфон агар сокин будӣ, гардон набудӣ осмон,
З-он мавҷи берун аз ҷиҳат ин шаш ҷиҳат ҷунбон ша-
вад.
Ай монда зери шаш ҷиҳат, ҳам ғам бихур, ҳам ғам ма-
хур,
К-он донаҳо зери замин як рӯз нахлистон шавад.
Аз хок рӯзе сар кунад, он бех шохи тар кунад,
Шоҳе ду-се гар хушк шуд, боқӣ-ш обистон шавад.
В-он хушк чун оташ шавад, оташ чу ҷон ҳам хуш ша-
вад,
Он ин набошад, ин шавад, ин он набошад, он шавад.
Ќизе даҳонамро бибастан, яъне канори бому маст,
Ҳар ҷӣ, ту з-он ҳайрон шавӣ, он чиз аз ӯ ҳайрон ша-
вад.

122.

Гар оташи дил барзанад, бар муъмину кофар занад,
Сурат ҳама паррон шавад, гар мурғи маънӣ пар занад.
Олам ҳама вайрон шавад, ҷон ғарқии тӯфон шавад,
Он гавҳаре, к-ӯ об шуд, он об бар гавҳар занад.
Пайдо шавад сирри ниҳон, вайрон шавад нақши
ҷаҳон,
Мавҷе барояд ногаҳон, бар гунбади ахзар занад.
Гоҳе қалам коғаз шавад, коғаз гаҳе беҳуд шавад,
Ҷон ҳасми неку бад шавад, ҳар лаҳзае ханҷар занад.
Ҳар ҷон, ки аллоҳӣ шавад, дар хилвати шоҳӣ шавад,
Море бувад, моҳӣ шавад, аз хок бар Кавсар занад.
Аз ҷо суи беҷо шавад, дар ломакон пайдо шавад,
Ҳар сӯ, ки афтад, баъд аз ин бар мушқу бар анбар за-
над.
Дар фақр дарवेशӣ кунад, бар ахтарон пешӣ кунад,
Ҳоки дараш Ҳоқон бувад, ҳалқай дараш Санҷар за-

над.

Аз офтоби муштабил ҳар дам нидо ояд ба дил,
Ту шамъи ин сарро биҳил, то боз шамъат сар занад.
Ту хидмати ҷонон кунӣ, сарро чаро пинҳон кунӣ?
Зар ҳар даме хуштар шавад аз захм, к-он заргар занад.
Дил беҳуд аз бодай азал меғуфт хуш-хуш ин ғазал,
Гар ме фуру гирад дамаш, ин дам аз ин хуштар занад.

123.

Масте саломат мекунад, пинҳон паёмат мекунад,
Он, к-ӯ дилашро бурдаӣ, ҷон ҳам ғуломат мекунад.
Ай нест карда ҳастро, бишнавад саломат мастро,
Масте, ки ҳар ду дастро побанди домат мекунад.
Ай осмони ошиқон, ай ҷони ҷони ошиқон,
Ҳуснат миёни ошиқон нак дӯсткомат мекунад.
Ай чошнии ҳар лабе, ай қиблаи ҳар мазҳабе,
Маҳ посбонӣ ҳар шабе бар гирди бомат мекунад.
Он, к-ӯ зи хок абдон кунад, мар дудро Кайвон кунад,
Ай хоки тан в-ай дуди дил, бингар кадомат мекунад.
Як лаҳзаат пар медиҳад, як лаҳза лангар медиҳад,
Як лаҳза субҳат мекунад, як лаҳза шомат мекунад.
Як лаҳза меларзонадат, як лаҳза механдонадат,
Як лаҳза муштат мекунад, як лаҳза ҷомат мекунад.
Чун муҳрай дар дасти ӯ, гаҳ бодаву гаҳ масти ӯ,
Ин муҳраатро бишканад, валлаҳ, тамомат мекунад.
Гаҳ он бувад, гаҳ ин бувад, поёни ту тамкин бувад,
Лекин бар ин талвинҳо мақбулу ромат мекунад.
Ту Нӯҳ будӣ муддате, будат қадам дар шиддате,
Монандаи киштӣ кунун бе пову гомат мекунад.
Хомуш куну ҳайрон нишин, ҳайрони ҳайратофарин,
Пухтасухан мардӣ, вале гуфторхомат мекунад.

124.

Бе ту ба сар менашавад, бо дигаре менашавад,
Ҳар чӣ кунам, ишқ баён бе ҷигаре менашавад.

Ашк давон ҳар саҳаре аз дилам орад хабаре,
Ҳеч касеро зи дилам худ хабаре менашавад.
Як сари мӯ аз ғами ту нест, ки андар тани ман
Оби ҳаёте надихад, ё гуҳаре менашавад.
Ай ғами ту роҳати ҷон, чистат ин ҷумла фиғон?
То назанам бонгу фиғон, худ ҳашаре менашавад.
Майли ту сӯи ҳашар аст, пешаи ту шӯру шар аст,
Бе раҳу рои ту, шаҳо, раҳгузаре менашавад.
Чист ҳашар? Аз худи худ рафтани ҷонҳо ба сафар,
Мурғ чу дар байзаи худ болу паре менашавад.
Бист чу хуршед агар тобад андар шаби ман,
То ту қадам дарнаниҳӣ, худ саҳаре менашавад.
Донаи дил коштай, зери ҷунин обу гиле,
То ба баҳорат нарасад, ӯ шаҷаре менашавад.
Дар ғазалам ҷабру қадар ҳаст, аз ин ду бигузар,
З-он ки аз ин баҳс ба ҷуз шӯру шаре менашавад.

125.

Ҳин, сухани тоза бигӯ, то ду ҷаҳон тоза шавад,
Вораҳад аз ҳадди ҷаҳон, бе ҳаду андоза шавад.
Хоки сияҳ бар сари ӯ, к-аз дами ту тоза нашуд,
Ё ҳамагӣ ранг шавад, ё ҳама овоза шавад.
Ҳар кӣ шудат ҳалқаи дар, зуд барад ҳуққаи зар,
Хоса, ки дар боз кунӣ, маҳраи дарвоза шавад.
Об чӣ донист, ки ӯ гавҳари гӯянда шавад,
Хок чӣ донист, ки ӯ ғамзаи ғаммоза шавад.
Рӯи касе сурх нашуд бе мадади лаъли лабат,
Бе ту агар сурх бувад, аз асари ғоза шавад.
Ноқои Солиҳ чу зи куҳ зод, яқин гашт маро,
Кӯҳ пайи муждаи ту уштури ҷаммоза шавад.
Роз ниҳон дору хамуш в-ар хамушӣ талх бувад,
Он чи ҷигарсӯз бувад, боз ҷигарсоза шавад.

126.

Об занед роҳро, ҳин, ки нигор мерасад,
Мужда диҳед боғро, бӯйи баҳор мерасад.

Роҳ диҳед ёрро, он маҳи даҳчаҳорро,
К-аз рухи нурбахши ӯ нур нисор мерасад.
Чок шудааст осмон, ғулғулаест дар ҷаҳон,
Анбару мушк медамад, санҷақи ёр мерасад.
Равнақи боғ мерасад, чашму чароғ мерасад,
Ғам ба канора меравад, маҳ ба канор мерасад.
Тир равона меравад, сӯйи нишона меравад,
Мо чӣ нишастаем? Ин шаҳ зи шикор мерасад.
Боғ салом мекунад, сарв қиём мекунад,
Сабза пиёда меравад, ғунча савор мерасад.
Хилватиёни осмон то чӣ шароб мехуранд,
Рӯҳ харобу маст шуд, ақл хумор мерасад.
Чун бирасӣ ба кӯйи мо, хомушӣ аст хӯйи мо,
З-он ки зи гуфтугӯйи мо гарду ғубор мерасад.

127.

Бе ҳамагон ба сар шавад, бе ту ба сар намешавад,
Доғи ту дорад ин дилам ҷои дигар намешавад.
Дидаи ақл масти ту, чархаи чарх пасти ту,
Гӯши тараб ба дасти ту, бе ту ба сар намешавад.
Ҷон зи ту ҷӯш мекунад, дил зи ту нӯш мекунад,
Ақл хурӯш мекунад, бе ту ба сар намешавад.
Хамри ману хумори ман, боғи ману баҳори ман,
Хоби ману қарори ман, бе ту ба сар намешавад.
Ҷоҳу ҷалоли ман туйӣ, мулкату моли ман туйӣ,
Оби зулоли ман туйӣ, бе ту ба сар намешавад.
Гоҳ суи вафо равӣ, гоҳ суи ҷафо равӣ,
Они манӣ, кучо равӣ? Бе ту ба сар намешавад.
Дил биниҳанд, барканӣ, тавба кунанд, бишканӣ,
Ин ҳама худ ту мекуни, бе ту ба сар намешавад.
Бе ту агар ба сар шудӣ, зери ҷаҳон забар шудӣ,
Боғи Ирам сақар шудӣ, бе ту ба сар намешавад.
Гар ту сарӣ, қадам шавам в-ар ту кафӣ, алам шавам,
В-ар биравӣ, адам шавам, бе ту ба сар намешавад.
Хоби маро бибастайӣ, нақши маро бишустайӣ,

В-аз ҳамаам гусастайӣ, бе ту ба сар намешавад.
Гар ту набошӣ ёри ман, гашт хароб кори ман,
Мӯнису ғамгусори ман, бе ту ба сар намешавад.
Бе ту на зиндагӣ хушам, бе ту на мурдагӣ хушам,
Сар зи ғами ту чун кашам? Бе ту ба сар намешавад.
Ҳар чӣ бигӯям, ай санад, нест ҷудо зи неку бад,
Ҳам ту бигӯ ба лутфи х(в)ад, бе ту ба сар намешавад.

128.

Чунки ҷамоли ҳусни ту асби шикор зин кунад,
Нест аҷаб, ки аз ҷунун сад чу маро ҷунин кунад.
Бол барорад ин дилам, чунки ғамат парак занад,
Бор Худо, ту ҳукм кун, то ба абад ҳамин кунад.
Чунки ситораи дилам бо маҳи ту қирон кунад,
Ваҳ ки фалак чи лутфҳо аз ту бар ин замин кунад.
Бода ба дасти соқият гирди ҷаҳон ҳамеравад,
Охири кор, оқибат ҷони маро гузин кунад.
Гарчи бисёварад, дар дили банда сар кунад,
Ғайрати ту бисӯзадаш, гар нафасе ҷуз ин кунад.
Аз дили ҳамчу оҳанам деу парӣ ҳазар кунад,
Чун дили ҳамчу обро ишқи ту оҳанин кунад.
Ҷони чу тир ростии ман дар кафи туст чун камон,
Чарх аз ин зи кини ман ҳар тарафе камин кунад.
Дидаи чарху чархиён нақш кунад нишони ман,
З-он ки маро ба ҳар нафас лутфи ту ҳамнишин кунад.
Сачда кунам ба ҳар нафас аз пайи шукри он, ки Ҳақ
Дар Табрез мар маро бандаи Шамсидин кунад.

129.

Дил чу бидид рӯи ту, чун назараш ба ҷон бувад?
Ҷон зи лабат чу мекашад, хираву лабгазон бувад.
Тан биравад ба пеши дил, к-ин ҳамаро чӣ мекунӣ?
Гӯяд дил, ки аз маҳе кай назарат ниҳон бувад?
Ҷуз руҳи дил назар макун, ҷуз суи дил гузар макун,

З-он ки ба нури дил ҳама шуълаи он ҷаҳон бувад.
Шайхи шуйҳи олам аст, он ки турост навмурид,
Он ки гирифт дасти ту, хосабаки замон бувад.
Дил ба миён чу пири дин, ҳалқаи тан ба гирди ӯ,
Шод тәне, ки пири дил шиста дар он миён бувад.
Рози дили ту, Шамсидин, дар Табрез бишнавад,
Дур зи гӯшу ҷони ӯ, к-аз суханат гарон бувад.

130.

Ёр маро чу уштурон боз миҳор мекашад,
Уштури маст хешро дар чи қатор мекашад?
Ҷону танам бихаст ӯ, шишаи ман шикаст ӯ,
Гардани ман бибаст ӯ, то ба чӣ кор мекашад.
Шасти вайам чу моҳиён ҷониби хушк мебарад,
Доми дилам ба ҷониби мири шикор мекашад.
Он ки қатори абрро зери фалак чу уштурон,
Соқии дашт мекунад, бар куҳу ғор мекашад.
Раъд ҳамезанад духул, зинда шудааст ҷузву кул,
Дар дили шоху мағзи гул бўи баҳор мекашад.
Он ки замири донаро иллоти мева мекунад,
Рози дили дарахтро бар сари дор мекашад.
Лутфи баҳор бишканад ранҷи хумори боғро,
Гарчи ҷафои дай кунун сӯи хумор мекашад.

131.

Зухраи ишқ ҳар саҳар бар дари мо чӣ мекунад?
Душмани ҷони сад қамар бар дари мо чӣ мекунад?
Ҳар кӣ бидид аз ӯ назар, бохабар асту бехабар,
Ӯ малак аст ё башар, бар дари мо чӣ мекунад?
Зери ҷаҳон забар шуда, об маро зи сар шуда,
Санг аз ӯ гуҳар шуда, бар дари мо чи мекунад?
Ай бути шанг, пардае гар ту на фитна кардай,
Ҳар нафасе чунин ҳашар, бар дари мо чӣ мекунад?
Гарна ки рӯзи равшане пеша гирифта раҳзанӣ,

Рӯз ба рӯз раҳгузар бар дари мо чӣ мекунад?
Варна ки дӯш маст ӯ омаду даршикаст ӯ,
Пас ба нишона ин камар бар дари мо чӣ мекунад?
Гар на ҷамоли ҳусни ӯ гард барорад аз адам,
Ин ҳама гарди шӯру шар бар дари мо чӣ мекунад?
Аз Табрез Шамсидин сӯи кӣ рой мекунад,
Баҳри чӣ мавҷ зад гуҳар, бар дари мо чӣ мекунад?

132.

Варои пардаи ҷонат, дило, халқони пинҳонанд,
Зи захми теғи фардият ҳама ҷонанду бечонанд.
Ту аз нуқсону аз бешӣ бигӯй чанд, андешӣ?
Даро дар дини бехешӣ, ки бас бехеш хешонанд.
Чӣ дарёҳо, ки менӯшанд, чу дарёҳо ҳамечӯшанд,
Агарчи худ ки хомӯшанд, доноанду медонанд.
Дар он дарёи пурмарҷон яке қавманд ҳамчун ҷон,
Варои гунбади гардон Буроқи ҷон ҳамеронанд.
Аё дарвешӣ ботамкин, сабукдил гард, зутар, ҳин,
Миёни базми мардон шин, ки эшон ҷумла риндо-
нанд.
Мулуқонанд дарвешон, зи мастӣ ҷумла бехешон,
Агарчи хокианд эшон, валекин шоҳу султонанд.
Зи ганҷи ишқ заррезанд, ғуломи Шамси Табрезанд,
Ва кони лаълу ёқутанду дар кон ҷони арқонанд.

133.

Баромад бар шаҷар тӯтӣ, ки то хутбай шакар гӯяд,
Ба булбул кард ишорат гул, ки то ашъор баргӯяд.
Ба сарви сабз ваҳй омад, ки то ҷонаш бувад дар тан,
Миён бандад ба хидмат рӯзу шабҳо ин самар гӯяд.
Ҳама тасбеҳгӯёнанд, агар моҳ аст, агар моҳӣ,
Валекин ақл истодаст, ӯ машрӯхтар гӯяд.
Дарояд санг дар гиря, дарояд чарх дар кудя,
Зи арш ояд дусад ҳадя, чу ӯ дарси назар гӯяд.
Ҳазорон симбар бинӣ, гушоида бару сина,
Чу он анбарфишон қиссай насими он саҳар гӯяд.

Киро монад дил он лаҳза, ки он ҷон шарҳи дил гӯяд,
Киро монад хабар аз худ дар он дам, к-ӯ хабар гӯяд.
Ҳадиси ишқи ҷон гӯяд, ҳадиси раҳравон гӯяд,
Ҳадиси суқр сар гӯяд, ҳадиси хун ҷигар гӯяд.

134.

Аё сар карда аз ҷонам, туро хона кучо бошад?
Ало, ай моҳи тобонам, туро хона кучо бошад?
Ало ай қодири қоҳир, зи тан пинҳон, ба дил зоҳир,
Зиҳй, пайдои пинҳонам, туро хона кучо бошад?
Ту гӯйӣ хонаи хоқон бувад дилҳои муштоқон,
Маро дил нест, ай ҷонам, туро хона кучо бошад?
Бувад маҳ сояро доя, ба маҳ чун мерасад соя?
Бигӯ, ай маҳ, намедонам, туро хона кучо бошад?
Нишони моҳ медидам, ба сад хона бигардидам,
Аз ин тафтиш бирҳонам, туро хона кучо бошад?

135.

Сало, ҷонҳои муштоқон, ки наққошони хуб омад,
Чу зарқӯб аст он дилбар, руҳи ман симқӯб омад.
Аз ӯ, к-ӯ ҳусни маҳ дорад, ҳар он к-ӯ дил ниғаҳ до-
рад,
Ба ҳоки пои он дилбар, ки он кас сангу чӯб омад.
Ҳар он-к аз ишқ бигрезад, ҳақиқат ҳуни худ резад,
Кучо хуршедро ҳаргиз зи мурғи шаб ғуруб омад.
Бирӯб аз хеш ин хона, бибин он ҳусни шоҳона,
Бирав, қорӯби «ло» бистон, ки «ло» бас хонарӯб
омад.
Тани ту ҳамчу хок омад, дами ту тухми пок омад,
Ҳавасҳо чун малаҳҳо шуд, нафасҳо чун ҳубуб омад.
Зи биной бигардидӣ, магар ҳобе дигар дидӣ?
Чӣ хурдӣ ту, ки қорура пур аз хилту русуб омад?
Ту чӣ-шнидӣ ту чӣ гуфтӣ, бигӯ, то шаб кучо хуфтӣ?
Ҳикоят мекунад рангат, ки ҷосусулқулуб омад.
Салоҳуддини яъқубон, ҷавохирбахши зарқӯбон,

Ки ӯ хуршеди асрор асту алломулғуюб омад.

136.

Бурун шав, ай ғам аз сина, ки лутфи ёр меояд,
Ту ҳам, ай дил, зи ман гум шав, ки он дилдор меояд.
Нагӯям ёрро: шодӣ, ки аз шодӣ гузаштаст ӯ,
Маро аз фарти ишқи ӯ зи шодӣ ор меояд.
Мусалмонон, мусалмонон, мусалмонӣ зи сар гиред,
Ки куфр аз шарми ёри ман мусалмонвор меояд.
Бирав, ай шукр, к-ин неъмат зи ҳадди шукр берун
шуд,
Нахоҳам сабр, гарчи ӯ гаҳе ҳам кор меояд.
Равед, ай ҷумла суратҳо, ки суратҳои нав омад,
Аламхотон нигун гардад, ки он бисёр меояд.
Дару девори ин сина ҳамедаррад зи анбӯҳӣ,
Ки андар дар намегунҷад, пас аз девор меояд.

137.

Имрӯз ҷамоли ту бар дида муборак бод,
Бар мо ҳаваси тоза печида муборак бод.
Гулҳо чу миён бандад, бар ҷумла ҷаҳон хандад,
Ай бар гулу сад чун гул хандида муборак бод.
Хубон чу рухат дида, афтодаву лағзида,
Дил бар дари ин хона лағзида муборак бод.
Наврӯзи рухат дидам, хушк ашк биборидам,
Наврӯзу чунин борон борида муборак бод.
Бе гуфти забони ту, бе ҳарфу баёни ту
Аз ботини ту гӯшат бишнида муборак бод.

138.

Он ишқ, ки аз покӣ аз рӯҳ ҳашам дорад,
Бишнава, ки чӣ мегӯяд, бингар, ки чӣ дам дорад.
Гар ҷисми тунук дорад, ҷони ту сабук дорад,
Ҳарчанд, ки сад лашкар дар катми адам дорад.
Гар мондай дар гил, рӯй ор ба соҳибдил,

К-ӯ мулки абад бахшад, к-ӯ тоҷи қидам дорад.
Ай дил, ки ҷаҳон дидӣ, бисёр бигардидӣ,
Бинмой, киро дидӣ, к-аз ишқ рақам дорад.
Ай маркаби худкушта в-ай гирди ҷаҳон гашта,
Боз ой ба хуршеде, к-аз сина карам дорад.
Он синаву чун сина сайқалдиҳи оина,
Он сина, ки андар худ сад боғи Ирам дорад.
Ин ишқ ҳамеғӯяд, к-он кас, ки маро чӯяд,
Шартест, ки ҳамчун зар дар кӯра қадам дорад.
Ман симтане хоҳам, ман ҳамчу мане хоҳам,
Безорам аз он зиште, к-ӯ симу заре дорад.
Алқоби Салоҳуддин бар лавҳ чу пайдо шуд,
Инсоф, басе миннат бар лавҳу қалам дорад.

139.

Бо талхии маъзулӣ мирӣ бинамеарзад
Як рӯз ҳама хандад, сад сол ҳамеларзад.
Харбандагию он гаҳ аз баҳри хари мурда,
Баҳри гули пажмурда бо хор ҳамесозад.
Зинҳор нахандӣ ту, то ӯ-т нахандонад,
Зеро ки ҳама ханда з-ин ханда ҳамехезад.
Ай рӯйтуруш, бингар, онро, ки туруш кардат,
То ӯ шакаре ширин дар сирка даромезад.
Ай хастаи афтода, бингар, ки кӣ афкандат?
Чун дарнигарӣ ӯро, ҳам ӯ-т барангезад.
Гар з-он, ки саге хусбад бар хоки сари кӯяш,
Шер аз ҳазари он саг бигзораду бигрезад.

140.

Имон бари куфри ту, ай шоҳ, чи кас бошад?
Симурғи фалакпаймо пеши ту магас бошад.
Оби ҳаявон имон, хоки сияҳе куфрон,
Бар оташи ту ҳарду монандаи хас бошад.
Ҷонро сақат имон шуд, ин ҷон ба нафас ҷон шуд,
Дил ғарқаи имон шуд, чӣ ҷои нафас бошад?
Шаб куфру чароғ имон, хуршед чу шуд рахшон,
Бо куфр бигуфт имон: Рафтем, ки бас бошад.

Имон фарасе динро, мар нафс чу фарзинро,
В-он шоҳи навоинро чи ҷои фарас бошад?
Имон гувадат: Пеш о. В-он куфр гувад: Пас рав!
Чун шамъи танат ҷон шуд, не пешу на пас бошад.
Шамсулҳақи Табрезӣ, ронӣ ту ҷунон боло,
То ҷуз мани побарҷо худ дастмарас бошад.

141.

Нонпора зи ман бистон, ҷон пора нахоҳад шуд,
Овораи ишқи мо овора нахоҳад шуд.
Онро, ки манам хирқа, урён нашавад ҳаргиз
В-онро, ки манам чора, бечора нахоҳад шуд.
Онро, ки манам мансаб, маъзул куҷо гардад?!
Он хора, ки шуд гавҳар, ӯ хора нахоҳад шуд.
Он қиблаи муштоқон вайрон нашавад ҳаргиз,
В-он мусҳафи хомӯшон сӣ пора нахоҳад шуд.
Аз ашк шавад соқӣ, ин дидаи ман, лекин
Бе наргиси махмураш хаммор нахоҳад шуд.
Бемор шавад ошиқ, аммо бинамемирад,
Моҳ ар чи ки лоғар шуд, истора нахоҳад шуд.
Хомӯш куну чандин ғамхора машав охир,
Он нафс, ки шуд ошиқ, аммора нахоҳад шуд.

142.

Ай хуфта шаби тира, ҳангоми дуо омад,
В-ай нафси ҷафопеша, ҳангоми вафо омад.
Бингар ба суи равзан, бигшой дари тавба,
Пардохта кун хона, ҳин, навбати мо омад.
Аз ҷурму ҷафочӯӣ чун даст намешӯӣ?
Бар рӯй бизан обе, миқоти сало омад?
З-ин қибла ба ёд орӣ, чун рӯ ба лаҳад орӣ,
Судат накунад ҳасрат, он гаҳ ки қазо омад.
З-ин қибла бичӯ нуре, то шамъи лаҳад бошад,
Он нур шавад гулшан, чун нури Худо омад.

143.

Бигзашт маҳи рӯза, ид омаду ид омад,
Бигзашт шаби ҳиҷрон, маъшуқ падида омад.
Он субҳ чу содиқ шуд, Азрои ту Вомиқ шуд,
Маъшуқи ту ошиқ шуд, шайхи ту мурид омад.
Шуд ҷангу назар омад, шуд заҳру шакар омад,
Шуд сангу гуҳар омад, шуд қуфлу калид омад.
Ҷон аз тани олуда ҳам пок ба покӣ рафт.
Ҳарчанд чу хуршеде бар поку палид омад.
Аз лаззати ҷоми ту дил монд ба доми ту,
Ҷон низ чу воқиф шуд, ӯ низ давид, омад.
Бас тавбаи шоиста бар санги ту бишкаста,
Бас зоҳиду бас обид, к-ӯ хирқа дарид, омад.
Боғ аз даии номаҳрам се моҳ намезад дам,
Бар бӯи баҳори ту аз ғайб дамид, омад.

144.

Он бандаи овора боз омаду боз омад,
Чун шамъ ба пеши ту дар сӯзу гудоз омад.
Чун абҳару қанд, ай ҷон, дар рӯ-ш биханд, ай ҷон,
Дарро бимабанд, ай ҷон, зеро ба ниёз омад.
В-ар з-он ки бибандӣ дар, бар ҳукми ту бинҳад сар,
Бар банда ниёз омад, шаҳро ҳама ноз омад.
Ҳар шамъи гудозида шуд равшании дида,
К-онро, ки гудоз омад, ӯ маҳрами роз омад.
Заҳроб зи дасти вай гар фарқ кунам аз май,
Пас, дар раҳи ҷон ҷонам, валлаҳ, ба маҷоз омад.
Оби ҳайавонашро ҳайвон зи куҷо нӯшад?
Кай бинад рӯяшро чашме, ки фароз омад?
Ман тарки сафар кардам, бо ёр шудам сокин,
В-аз марг шудам эмин, к-он умри дароз омад.
Ай дил, чу дар ин ҷӯйӣ, пас, об чӣ мечӯй?
То чанд сало гӯй, ҳангоми намоз омад.

145.

Он субҳи саодатҳо чун нурфишон ояд,
Он гоҳ хурӯши ҷон дар бонгу фиғон ояд.

Хур нур дурахшонад, пас нур барафшонад,
Тан гард чу биншонад, чонон бари чон ояд.
Мискин дили овора, он гумшуда якбора
Чун бишнавад ин чора, хуш рақскунон ояд.
Чони бақадамрафта, даркатмиадамрафта,
Бо қадди бахамрафта дар ҳин ба миён ояд.
Дил Марями обистан, як шева кунад бо ман,
Исии дурӯзай тан дар гуфти забон ояд.
Дил нури ҷаҳон бошад, чон дар ламаён бошад,
Ин рақскунон бошад, он дастзанон ояд.
Шамсулҳақи Табрeзӣ, ҳар ҷо ки кунӣ мақдам,
Он ҷову макон дар дам бе ҷову макон ояд.

146.

Гар деуу парӣ ҳорис бо теғу сипар бошад,
Чун ҳукми Худо ояд, он зеру забар бошад.
Бар ҳар чӣ умед астат, кай гирад ў дастат,
Бар шакли асо ояд в-он мори дусар бошад.
В-он ғусса, ки мегӯӣ, он чора накардам дӣ,
Ҳар чора, ки пиндорӣ, он низ ғурар бошад.
Худ карда шумур онро, чӣ хезад аз он савдо,
Андар паи сад чун он сад доми дигар бошад.
Он чора ҳамекардам он мот намеомад,
Он чораи лангатро охир чӣ асар бошад?
Аз мот ту қуте кун, ёқут шав ўро ту,
То ў ту шавӣ, ту ў, ин ҳисну мафар бошад.

147.

Навмед машав, чоно, к-ӯмед паидид омад,
Умеди ҳама чонҳо аз ғайб расид, омад.
Навмед машав, гарчи Марям бишуд аз дастат,
К-он нур, ки Исоро бар чарх кашид, омад.
Навмед машав, ай чон, дар зулмати ин зиндон,
К-он шоҳ, ки Юсуфро аз ҳабс харид, омад.
Яъқуб бурун омад аз пардаи мастурӣ,
Юсуф, ки Зулайхоро парда бидарид, омад.

Ай шаб ба саҳар бурда, дар ё рабу ё раб ту,
Он ё рабу ё рабро раҳмат бишунид, омад.
Ай дарди куҳангашта, бах-бах, ки шифо омад,
В-ай қуфли фурубаства, бигшо, ки калид омад.
Ай рӯзагирифта, ту аз моидаи боло
Рӯза бигушо хуш-хуш, к-он ғурраи ид омад.
Хомуш куну хомуш кун, зеро ки зи амри кун
Он сактаи ҳайронӣ бар гуфт мазид омад.

148.

Бимиред, бимиред, дар ин ишқ бимиред,
Дар ин ишқ чу мурдед, ҳама рӯҳ пазиред.
Бимиред, бимиред в-аз ин марг матарсед,
К-аз ин хок бароед, самовот бигиред.
Бимиред, бимиред в-аз ин нафс бибурред,
Ки ин нафс чу банд асту шумо ҳамчу асиред.
Яке теша бигиред паи ҳуфраи зиндон,
Чу зиндон бишикастед, ҳама шоҳу амирер.
Бимиред, бимиред ба пеши шаҳи зебо,
Бари шоҳ чу мурдед, ҳама шоҳу шаҳиред.
Бимиред, бимиред в-аз ин абр бароед,
Чу з-ин абр бароед, ҳама бадри муниред.
Хамӯшед, хамӯшед, хамӯшӣ дами марг аст,
Ҳам аз зиндагияст инки зи Хомӯш нафиред.

149.

Дар ҳалқаи ушшоқ баногаҳ хабар афтод,
К-аз бахт яке моҳрухе хуб дарафтод.
Чашму дили ушшоқ чунон пур шуд аз он ҳусн,
То қиссаи хубон, ки баноманд, барафтод.
Бас чашмаи ҳайвон, ки аз он ҳусн бичӯшид,
Бас бода, к-аз он нодира дар чашму сар афтод.
Маҳ бо сипару теғ шабе ҳамлаи ӯ дид,
Бифканд сипарро сабуку бар сипар афтод.
Мо бандаи он шаб, ки ба лашкарғаҳи васлаш,
Дар ғорати шукри ҳама моро ҳашар афтод.

Хунибаки ҳиҷрон ба ҳазимат алам андохт,
Бар лашкари ҳиҷрон дили моро зафар афтод.
Гуфтанд: Зи Шамсулҳақи Табреш чӣ дидед?
Гуфтем, к-аз он нур ба мо ин назар афтод.

150.

Дар кӯи харобот маро ишқ кашон кард,
Он дилбари айёр маро дид, нишон кард.
Ман дар паи он дилбари айёр бирафтам,
Ӯ рӯи худ он лаҳза зи ман боз ниҳон кард.
Ман дар аҷаб афтодам аз он қутби яғона,
К-аз як назараш ҷумла вучудам ҳама ҷон кард.
Ногоҳ як оҳу ба дусад ранг аён шуд,
К-аз тобиши ҳуснаш маҳу хуршед фиғон кард.
Он оҳуи хушноф ба Табреш равон гашт,
Бағдоди ҷаҳонро ба басират Ҳамадон кард.
Он кас, ки варо кард ба тақлид сучуде,
Фархундаву бигзидаву маҳбуби ҷаҳон кард.
Онҳо, ки бигуфтанд, ки мо комилу фардем,
Саргаштаву савдоию расвои ҷаҳон кард.
Султони арафнок будаш маҳрами асрор,
То сирри таҷаллии азал ҷумла баён кард.
Шамсулҳақи Табреш чу бигшод пари ишқ,
Ҷабрили аминро зи пайи хеш давон кард.

151.

Ай қавми баҳаҷрафта, кучод, кучод?
Маъшуқ ҳамин ҷост, биёед, биёед.
Маъшуқи ту ҳамсои деворбадевор,
Дар бодия саргашта шумо дар чӣ ҳавоед?
Гар сурати бесурати маъшуқ бибинед,
Ҳам хочаву ҳам хонаву ҳам Каъба шумоед.
Даҳ бор аз он роҳ бад-он хона бирафтед,
Як бор аз ин хона бар ин бом бароед.
Он хона латиф аст, нишонҳо-ш бигуфтед,
Аз хонаи он ҳоҷа нишоне бинамоед.

Як дастаи гул ку, агар он боғ бидидет?
Як гавҳари чон ку, агар аз баҳри Худоед?
Бо ин ҳама он ранчи шумо ганчи шумо бод,
Афсӯс, ки бар ганчи шумо парда шумоед.

152.

Он сурхқабое, ки чу маҳ пор баромад,
Имсол дар ин хирқаи зангор баромад.
Он турк, ки он сол ба яғмо-ш бидидӣ,
Он аст, ки имсол арабвор баромад.
Он ёр ҳамон аст, агар чома дигар шуд,
Он чома бадал карду дигар бор баромад.
Он бода ҳамон аст, агар шиша бадал шуд,
Бингар, ки чи хуш бар сари хаммор баромад.
Шаб рафт, ҳарифони сабӯҳӣ, ба кучоед?
К-ин машғала аз равзани асрор баромад.
Румӣ пинҳон гашт, чу даврони ҳабаш дид,
Имрӯз дар ин лашкари чаррор баромад.
Шамсулҳақи Табреш расидаст, бигӯед,
К-аз чархи сафо он маҳи анвор баромад.

153.

Чун бар руҳи мо акси ҷамоли ту барояд,
Бар чеҳраи мо хок чу гулгуна намояд.
Хоҳам, ки зи зуннор дусад хирқа намоям,
Тарсо обача гӯяд, ки напӯшон, ки нашояд.
Ашкам чу духул гаштаву дил ҳомили асрор,
Чун нуҳмаҳа гаштаст, надонӣ, ки бизояд.
Шоҳест дил андар тани монандаи гове,
В-ин гов бибинад шаҳ, агар жож нахояд.
В-он дона, ки уфтод дар ин ҳовани ушшоқ,
Ҳар сӯй чаҳад, лек баночор бисояд.
Аз хонаи ишқ он, ки бипаррад чу кабӯтар,
Ҳар ҷо, ки равад, оқибати кор биёяд.
Ойина, ки Шамсулҳақи Табреш бисозад,

Зангор кучо гираду сайқал ба чӣ бояд?

154.

Туй нақше, ки қонҳо барнатобад,
Ки қанди ту даҳонҳо барнатобад.
Ҷаҳон гарчи, ки сад рӯ дар ту дорад,
Ҷамолатро ҷаҳонҳо барнатобад.
Равон гаштанд қонҳо сӯи ишқат,
Ки бо ишқат равонҳо барнатобад.
Даруни дил ниҳон нақшест аз ту,
Ки лутфашро ниҳонҳо барнатобад.
Чу хилватгоҳи қон оӣ, хамуш кун,
Ки он хилват забонҳо барнатобад.
Баду нек ар бибинӣ, нек набвад,
Аз он бигзар, к-аз онҳо барнатобад,
Бигӯ ту номи Шамсуддини Табреш,
Ки номашро нишонҳо барнатобад.

155.

Чу шаб шуд, ҷумлагон дар хоб рафтанд,
Ҷама чун моҳиён дар об рафтанд.
Ду ҷашми ошиқон бедор то рӯз,
Ҷама шаб сӯи он меҳроб рафтанд.
Чу эшонро ҳариф аз андарун аст,
Чӣ ғам доранд, агар асҳоб рафтанд?
Ҷама дар ғуссаву дар тобу ушшоқ
Ба сӯи турраи пуртоб рафтанд.
Ҷама андар ғами исботу эшон
Қаландарвор бе исбот рафтанд.
Ки ёбад гарди эшонро, ки эшон
Чу барқу бод саҳтиштоб рафтанд?
Ту чун далвӣ, бар ин дӯлоб мегард,
Ки эшон бар ту аз дӯлоб рафтанд.
Бибин онҳо, ки банди сим буданд,

Даруни хок чун симоб рафтанд.
Бибин инҳо, ки симин баргузиданд,
Ба рӯи сурхи чун унноб рафтанд.

156.

Ҳар он дилҳо, ки бе ту шод бошад,
Чу хошоке миёни бод бошад.
Чу мурғи хонагӣ, к-аз авҷ паррад,
Чу шогирде, ки беустод бошад.
Чӣ монад сурате, к-аз худ тарошӣ,
Бад-он шоҳе, ки ҳуризод бошад?
Чӣ монад ҳайбати шамшери чӯбин,
Ба шамшере, ки аз пӯлод бошад?
Ту аҳде кардаӣ, чун рӯҳ будӣ,
Валекин кай туро он ёд бошад?
Агар мункир шавӣ, ман сабр дорам
Бад-он рӯзе, ки рӯзи дод бошад.

157.

Нигоро, мурдагон аз ҷон чӣ донанд,
Калоғон қадри тобистон чӣ донанд.
Бари бегонагон то чанд бошӣ,
Биё, ҷон, қадри ту эшон чӣ донанд.
Бипӯшон қадди хубатро зи эшон,
Ки кӯрон сарв дар бустон чӣ донанд.
Хиромон ҷониби майдони хеш о,
Мабош он ҷо, харон майдон чӣ донанд.
Бизан чавғони худро бар дари мо,
Ки хомон лутфи он чавгон чӣ донанд.
Бихил вайрона бар ҷуғдони мункир,
Ки ҷуғдон шаҳри ободон чӣ донанд.
Чӣ донанд мулки дилро танпарастон,
Гадоён табъи султонон чӣ донанд.
Яке муште аз ин бедасту бепо,
Ҳадиси Рустами дастон чӣ донанд.

158.

Дил бо дили дӯст дар ҳанин бошад,
Гӯёи хамӯш ҳамчунин бошад.
Гӯям сухану забон наҷунбонам,
Чун гӯши ҳасуд дар камин бошад.
Донам, ки забону гӯш ғаммозанд,
Бо дил гӯям, ки дил амин бошад.
Сад шуълаи оташ аст дар дида
Аз нуктаи дил, ки оташин бошад.
Худ турфатар ин, ки дар дили оташ
Чандин гулу сарву ёсмин бошад.
3-он оташ боғ сабзтар гардад,
То оташу об ҳамнишин бошад.
Ай рӯҳ, муқими марғзорӣ ту,
К-он ҷо дилу ақл доначин бошад.
Он сӯй, ки куфру дин намегунҷад,
Кай мову мани фалони дин бошад?

159.

Ай ишқ, ки ҷумла аз ту шоданд,
В-аз нури ту ошиқон бизоданд.
Ту подшаҳию ҷумла ушшоқ
Ҳамранги ту подшаҳнажоданд.
Ҳар кас, ки сарею дидае дошт,
Диданд туро, саре ниҳоданд.
Хуршед туию зарра аз туст,
В-он нур ба нур боз доданд.
Чун бўи инояти ту бошад,
Золон ҳама Рустами ҷаҳонанд.
Чун аз бари ту мадад набошад,
Гар Ҳамзаву Рустаманд, боданд.
Ай дил, барҷаҳ, ки моҳрӯён
Аз пардаи ғайб рӯ гушоданд.
Мастанду тариқи хона донанд,
Зеро ки на маст аз фасоданд.

То ишқ зияд, зиянд эшон,
То ёд бувад, ҳама ба ёданд.

160.

Ин қофила бори мо надорад,
Аз оташи ёри мо надорад.
Ҳарчанд дарахтҳои сабзанд,
Бӯе зи баҳори мо надорад.
Чони ту чу гулшан аст, лекин
Дил хаста ба хори мо надорад.
Баҳрест дили ту дар ҳақоиқ,
К-ӯ чӯшу канори мо надорад,
Ҳарчанд, ки кӯҳ барқарор аст,
Валлаҳ, ки қарори мо надорад.
Чоне, ки ба ҳар сабӯҳ маст аст,
Бӯе зи хумори мо надорад.
Он мутриби осмон, ки Зухраст,
Ҳам тоқати кори мо надорад.
Аз шері Худой пурс моро,
Ҳар шер қифори мо надорад.
Манмой ту нақд, Шамси Табрёз
Онро, ки иёри мо надорад.

161.

Бечора касе, ки май надорад,
Ғӯра ба салаф ҳамефишонад.
Бечора замин, ки шӯра бошад
В-ин абри қарам бар ӯ наборад.
Боре, дили ман сабӯҳи маст аст,
Воми шаби дӯш мегузорад.
Гуфтам ба сабӯҳ хуфтагонро:
Помузди вайам, ки сар барорад.
Имрӯз гурехт шарм аз ман,
Ӯ бар кафи маст кай нигорад?
Соқист гирифта гӯшам имрӯз,
Як лаҳза маро намегузорад.

Ҷоми чу асо-ш аждаҳо шуд,
Бар қибтии ақл мегуморад.
Хомӯшу бибин, ки хумми мастон
Чун ҷоми шариф месипорад.

162.

Он шуълаи нур меҳиромад,
В-он фитнаи ҳур меҳиромад.
Шаб ҷома сапед кард, зеро
К-он моҳ зи дур меҳиромад.
Мастони шабонаро башорат:
Соқӣ ба саҳур меҳиромад.
Ҷонро ба мисоли уд сӯзем,
К-ин кони булӯр меҳиромад.
Он фитна нигар, ки бори дигар
Бо сад шару шӯр меҳиромад.
Он душмани сабрҳои ошиқ,
Дар хуни сабур меҳиромад.
Ҷонам ба фидои он Сулаймон,
К-ӯ ҷониби мӯр меҳиромад.
Ҷуз чехраи ошиқон мабинед,
К-он шоҳи ғайур меҳиромад.
Дар қолаби халқ Шамси Табрез,
Чун нафхаи сур меҳиромад.

163.

Имрӯз нигори мо наёмад,
Он дилбару ёру мо наёмад.
Он гул, ки миёни боғи ҷон аст,
Имшаб ба канори мо наёмад.
Сахро гирем ҳамчу оҳу,
Чун мушки татори мо наёмад.
Ай равнақи мутрибон, ҳамин гӯ,
К-ин равнақи кори мо наёмад.
Ором мадеҳ ту ною дафро,
К-орому қарори мо наёмад.

Он соқии ҷон нагашт пайдо,
Дармони хумори мо наёмад.
Шамси Табреш, шарҳ фармо,
Чун фасли баҳори мо наёмад?

164.

Ҳар сина, ки симбар надорад,
Шахсе бошад, ки сар надорад.
В-он кас, ки зи доми ишқ дур аст,
Мурғе бошад, ки пар надорад.
Ўро чӣ хабар бувад зи олам,
К-аз бохабарон хабар надорад.
Ў сайд шавад ба тири ғамза,
К-аз ишқ сари сипар надорад.
Онро, ки далер нест дар роҳ,
Худ пиндорӣ чигар надорад.
Дар роҳ фикандааст дурре,
Ќуз ў, ки фиканд, барнадорад.
Он кас, ки нагашт гирди он дар,
Бас бегуҳар асту фар надорад.
Вақти саҳар аст, ҳин, бихусбед,
Зеро шаби мо саҳар надорад.

165.

Кас бо чу ту ёр роз гӯяд,
Ё қиссаи хеш боз гӯяд.
Оқил кардаст бо ту кӯтоҳ,
Лекин ошиқ дароз гӯяд.
Аз ишқи ту дар сучуд афтад,
Савдои ту дар намоз гӯяд.
Аз ноз ҳама дурӯғ гӯй,
Он-ч ин дилам аз ниёз гӯяд.
Ман ҳамчу Аёзаму ту Маҳмуд,
Бишнавад суҳане, к-Аёз гӯяд.
Пеши ту касе ҳадиси ман гуфт,
Гуфти ту, ки ў маҷоз гӯяд.

Чун зар суханони ман шунидӣ,
Гуфтӣ, ба тариқи гоз гӯяд.

166.

Қанд бигшой, ай санам, то айшро ширин кунад,
Ҳин, ки омад дуди ғам, то халқро ғамгин кунад.
Ай ту ранги офият, зеро ки моҳ аз хосият
Санғоро лаъл созад, меваро рангин кунад.
Парда бардор, ай қамар, пинҳон макун тунги ша-
кар,
То бари самини ту аҳволи мо заррин кунад.
Ишқи ту ҳайрон кунад, дидори ту хандон кунад,
З-он ки дарё он кунад, зеро ки гавҳар ин кунад.
Аз миёни дил сабуҳе, к-офтобат теғ зад,
Гардани ҷонро бизан, гар чархро тамкин кунад.
Чашми ту дар чашмҳо резад шаробе, к-аз сафо
З-он сӯи ҳафтад парда дидаро раҳбин кунад.
Гар шабе хилват кунӣ, гӯям ман андар гӯши ту
Лутфҳоеро, ки бо мо шаҳ Салоҳуддин кунад.

167.

Фаҳри ҷумла соқиёни, соғарат дар кор бод,
Чашми ту махмур боду ҷони мо хаммор бод.
Ай зи нӯшонӯши базмат ҳушҳо беҳуш бод,
В-ай зи ҷӯшочӯши ишқат ақл бедастор бод.
Чун занони Миср ҷонро дасту дил маҷрӯҳ бод,
Юсуфи мисрӣ ҳамеша шӯриши бозор бод.
Соқиё, аз дасти ту бас дастҳо аз даст шуд,
Масти ту аз дасти ту пайваста бархурдор бод.
Мағзи мо пурбод боду машки мо пуроб бод,
Боди моро в-оби моро ишқ пазруфтор бод.
Шоҳи хубон мири мову ишқи гирогии мо,
Ҷони давлат ёри мову бахту давлат ёр бод.
Саркашему сархушему якдигарро мекашем,
Ин вучуди мо ҳамеша ҷозибии асрор бод!

168.

Ҳам лабони майфурӯшат бодаро арзон кунад,
Ҳам ду чашми шӯҳи мастат ратлро гардон кунад.
Ҳам ҷаҳонро нур бахшад офтоби рӯи ту,
Заҳрро тарёқ созад, куфрро имон кунад.
Ҳар киро дар чашм орад, чашми ӯ равшан шавад,
Ҳар киро аз ҷон барорад, ғарқаи ҷонон шавад.
Чунки бар курсӣ барояд подшоҳи рӯи ӯ,
Чархро бар ҳам даронад, аршро ларзон кунад.
Он ки аз ҳоҷат назар дорад ба косай ҳар касе,
Лутфи ӯ баргираду ҳамкосаи султон кунад.

169.

Шоҳи мо аз ҷумла шоҳон пеш буду беш буд,
З-он ки шоҳаншоҳи мо ҳам шоҳу ҳам дарвеш буд.
Шоҳи мо аз пардае бар ҷон ҷу худро ҷилва кард,
Ҷони мо бехеш шуд, зеро ки шаҳ бехеш буд.
Шоҳи мо аз ҷони мо ҳам дур, ҳам наздик буд,
Ҷони мо бо шоҳи мо наздику дурандеш буд.
Софи ӯ бедурд буду роҳаташ бедард буд,
Гулшани бехор буду нӯши ӯ бенеш буд.
Як сифат аз лутфи шаҳ-он ҷо, ки парда баргирифт,
Обу оташ сулҳ карду гург дояй меш буд.
Ҷони мутлақ шуд зи нураш сурате, к-ӯ ҷон надошт,
Гашт қурбони раҳаш он кас, ки ӯ бадкеш буд.
Нест мегуфтем андар ҳаст, гуфт: оре, биё,
Ҳаст шуд олам аз ӯ, мавқуфи як оре-ш буд.

170.

Ҷу саҳаргоҳ зи гулшан маҳи айёри баромад,
Ҷи басте наъраи мастон, ки зи гулзор баромад.
Зи руҳи моҳисолаш, зи латифии висолаш
Ҳамаро бахт фузун шуд, ҳамаро кор баромад.
Зи дусад равзаи ризвон, зи дусад чашмаи ҳайвон

Ду ҳазорон гули хандон зи дили хор баромад.
Ғами чун дузд, ки дар дил ҳама шаб дорад манзил,
Ба кафи шаҳнаи васлаш ба сари дор баромад.
Зи паси зулм расида, ҳама умед бурида,
Масали давлати тобон дили бедор баромад.
Тану ҷон аз паси пире зи висолаш чу ҷавон шуд,
Ҳамаро баъди касодӣ чӣ харидор баромад.
Чу Салоҳи дилу динро ҳама дидет, бигӯед,
Ки чи хуршеди аҷоиб, ки зи асрор баромад.

171.

Чи таваққуф аст з-ин пас, ҳама корвон равон шуд,
Нигарад шутур ба уштур, ки биё, ки сорбон шуд.
Зи чапу зи рост, бингар, ба қаторҳои бемар,
Пайи рӯз ҳамчу соя ба тариқи осмон шуд.

На зи ломакон расидӣ, ҳама чиз аз он кашидӣ,
Дили ту чаро надонад ба хушӣ ба ломакон шуд.
Ҳама рӯз лаъб кардӣ, ғами хона худ нахурдӣ,
Суи хона бояд акнун, диҷаму кашон-кашон шуд.
Ту биханд, ханда авло, ки равон шавӣ ба мавло
Карамаш раво надорад ба карим бадгумон шуд.

172.

Ай Худое, ки чу ҳоҷот ба ту баргиранд,
Ҳар муроде, ки бувадшон, ҳама дар бар гиранд.
Ҷону дилро чу ба пайки дари ту биспоранд,
Ҷони боқии хуши шоди муъаттар гиранд.
Бандагонанд туро, к-аз ту туйишон мақсуд,
Пой дар роҳи ту бинҳанду ками сар гиранд.
Тарки ин шурб бигӯянд дар ин рӯзе чанд,
Ивази шурби фано шарбати Кавсар гиранд.
Чун ситора шаби торик пайи маҳ гиранд,
Чу маҳи чорда рухсор мунаввар гиранд.
Гар бимонанд ятим аз падару модари хок,
Падару модари рӯҳонии дигар гиранд.
Чун бибинанд, ки тан луқмаи кӯр аст яқин,

Чону дил зафт кунанду тани лоғар гиранд.
Бас кун, ин лаклаки гуфтор раҳо кун пас аз ин,
То суханҳо ҳама аз ҷони мутахҳар гиранд.

173.

Аз дилам сурати он хуби Хутан менаравад,
Чошни шакари ӯ зи даҳан менаравад.
Баллаҳ, ар шӯр кунам ҳар нафасе, айб магир,
Гар бирафт аз дили ту, аз дили ман менаравад.
Ҳама мурғон зи чаман ҳар тарафе мепарранд,
Булбули бедил як дам зи чаман менаравад.
Ҷони парвонаи мискин, ки муқими лаган аст,
Тани ӯ то бинасӯзад, зи лаган менаравад.
Булҳасан гуфт Ҳасанро, ки аз ин хона бирав,
Булҳасан низ дарафтоду Ҳасан менаравад.
Расани дӯст чу дар ҳалқу дилам афтодаст,
Лоҷарам чанбари дил ҷуз ба расан менаравад.
Мурғи ҷон аз қафаси қолаби ман сер шудааст,
В-аз умеди назари дӯст зи тан менаравад.

174.

Ҳала, пайваста сарат сабзу лабат хандон бод,
Ҳала, пайваста дили ишқ зи ту хандон бод.
Ғампарасте, ки туро бинаду шодӣ накунад,
Ҳама сарзеру сияҳкосаву саргардон бод.
Чунки сар зер шавад, тавба кунад, боз ояд,
Неку бад нек шавад, давлати ту султон бод.
Нури Аҳмад наҳилад габру ҷухуде ба ҷаҳон,
Соҷи давлати ӯ бар ҳамагон тобон бод.
Гумраҳонро зи биёбон ҳама дар роҳ орад,
Мустафо бар раҳи ҳақ то ба абад раҳбон бод.
Он ҳаёли хуши ӯ машъалаи дилҳо бод,
В-он намакдони хушам бар забари ин хон бод.
Камтарин соғари базми хуши ӯ шуд Кавсар,
Дили чун шишаи мо ҳамқадаҳи эшон бод.
Шамси Табрез, туй воқифи асрори расул,

Номи ширини ту ҳар гумшударо дармон бод!

175.

Ҳар кӣ аз ҳалқаи мо ҷои дигар бигрезад,
Ҳамчунон бошад, к-аз самъу басар бигрезад.
З-он хурад хуни ҷигар ошиқ, зеро шер аст,
Шердил кай бувад он, к-ӯ зи ҷигар бигрезад?
Дил чу тӯтӣ буваду ҷаври дилором шакар,
Тӯтиё дид касе, к-ӯ зи шакар бигрезад?
Пашша бошад, ки ба ҳар боди муҳолиф биравад,
Дузди шаб бошад, к-аз нури қамар бигрезад.
Ҳар сареро, ки Худо хираву колева кунад,
Садри ҷаннат биҳилад, суи сақар бигрезад.
В-он ки воқиф бувад аз марғ, суи марғ гурехт,
Сӯи мулки абаду тоҷу қамар бигрезад.
Чун қазо гуфт: фалонӣ ба сафар хоҳад рафт,
Он кас аз бими аҷал сӯи сафар бигрезад.
Бас куну сайд макун, он ки наярзад ба шикор,
Ки ҳаёли шабу шаб ҳам зи саҳар бигрезад.

176.

Нанги олам шудан аз баҳри ту нанге набувад,
Бо дили мурдадилон ҳоҷати ҷанге набувад.
Ишқ ширинии ҷон асту ҳама ҷошнӣ аст,
Ҷошнию мазаро сурату ранге набувад.
Ишқ шохест зи дарё, ки дарояд дар дил,
Ҷои дарёву гуҳар синаи танге набувад.
Соҳили нафс раҳо кун, ба таки дарё рав,
К-андар ин баҳр туро хавфи наҳанге набувад.
Сурати ҳар ду ҷаҳон ҷумла зи оинаи ишқ,
Бинамояд, чу ки бар оина занге набувад.
Кори рӯбаҳ набувад ишқ, ки ҳар рӯбаҳро
Ҳамлаи шери нару кибри паланге набувад.

177.

Бар сари кӯи ту ақл аз сари ҷон бархезад,
Хуштар аз ҷон ҷӣ бувад, аз сари он бархезад.
Бар ҳисори фалак ар хубии ту ҳамла барад,
Аз муқимони фалак бонги амон бархезад.
Бигзар аз боғи ҷаҳон як саҳар, ай рашки баҳор,
То зи гулзору чаман расми хазон бархезад.
Пушти афлок хамидаст аз ин бори гарон,
Ай сабукрӯҳ, зи ту бори гарон бархезад.
Ман чу аз тири туам, болу паре бахш маро,
Хуш парад тир замоне, ки камон бархезад.
Рама хуфтаст, ҳаме гардад гург аз чапу рост,
Саги мо бонг барорад, ки шубон бархезад.
Ман гумонам, ту аён, пеши ту ман маҳв беҳам,
Чун аён ҷилва кунад чехра, гумон бархезад.
Ҳин, Ҳамуш, дил пинҳон аст. Кучо? Зери забон,
Ошкоро шавад ин дил, чу забон бархезад.
Ин мучоботи Мучир аст дар он қитъа, ки гуфт:
«Бар сари кӯи ту ақл аз сари ҷон бархезад».

178.

Бори дигар ёри мо ҳанбоз кард,
Андак-андак ҳӯй аз мо боз кард.
Макрҳои душманон дар гӯш кард,
Чашми худ бар ёри дигар боз кард.
Ҳар дам аз ҷавраш дил орад нав хабар,
Ғам дили тарсандаро ғаммоз кард.
Рӯ туруш кардан бари мо пеша сохт,
Як баҳона ҷусту даст анғоз кард.
Ай дарего, рози мо бо ҳамдигар,
К-ӯ дигар касро чунин ҳамроз кард.
Ай дил, аз сар сабрро оғоз кун,
З-он ки дилбар ҷаврро оғоз кард.
Ақл гӯяд, к-ин бадандешӣ макун,
Ў аз он мост, бар мо ноз кард.
Медиҳад маҳ чун Салоҳуддин зиё,

К-арғунунро Зухраи ҷон соз кард.

179.

Андак-андак ҷамъи мастон мерасанд,
Андак-андак майпарастон мерасанд.
Дилнавозон ноз-нозон дар раҳанд,
Гулъизорон аз гулистон мерасанд.
Андак-андак з-ин ҷаҳони ҳасту нест
Нестон рафтанд, ҳастон мерасанд.
жумла доманҳои пурзар ҳамчу кон
Аз барои тангдастон мерасанд.
Лоғарони хаста аз маръои ишқ,
Фарбиҳону танпарастон мерасанд.
жони покони чун шуъои офтоб
Аз чунон боло ба пастон мерасанд.
Хуррам он боғе, ки баҳри марямон
Меваҳои нав зимистон мерасанд.
Аслашон лутф асту ҳам воғашти лутф,
Ҳам зи бустон сӯи бустон мерасанд.

180.

Ҳар замон лутфат ҳаме дар пай расад
В-арна касро ин тақозо кай расад?
Масти ишқам дор доим беҳумор,
Ман нахоҳам мастие, к-аз май расад.
Мо наистонему ишқаш оташест,
Мунтазир, к-он оташ андар най расад.
Ин найистон об з-оташ меҳурад,
Тоза гардад з-оташе, к-аз вай расад.
То абад аз дӯст сабзу тозаем,
Ъ баҳоре нест, к-ӯро дай расад.
Ло шавем аз куллу шайъин ҳолику,
Чун ҳалоку офат андар шай расад.
Ҳар кӣ ў ночиз шуд, ў чиз шуд,
Ҳар кӣ мурд аз кибр, ў дар ҳай расад.

181.

Шаб шуду ҳангоми хилватгоҳ шуд,
Ҷиблаи ушшоқ рӯи моҳ шуд.
Маҳпарастон, моҳ хандидан гирифт,
Шабравон, ҳезед, вақти роҳ шуд.
Хоб омад, мову манҳо ло шуданд,
Вақти он беҳоби иллаллоҳ шуд.
Мағзҳо омехта бо коҳи тан,
Тан бихуфту донаҳо бекоҳ шуд.
Ҳиндувон хиргоҳи танро рӯфтанд,
Турк хилват диду дар хиргоҳ шуд.
Гуфтугӯҳои ҷаҳонро об бурд,
Вақти гуфтанҳои шоҳаншоҳ шуд.
Шамси Табрешӣ чу омад дар миён,
Аҳли маъниро суҳан кӯтоҳ шуд.

182.

Аз дили рафта нишон меояд,
Бӯи он ҷону ҷаҳон меояд.
Наъраву ғулғулаи он мастон
Ошкорову ниҳон меояд.
Гавҳар аз ҳар тарафе метобад,
Пойкӯбон суи ҷон меояд.
Аз дари машъаладорони фалак
Оташи дил ба даҳон меояд.
Ҷони парвона миён мебандад,
Шамъи равшан ба миён меояд.
Офтобе, ки зи мо пинҳон буд,
Сӯи мо нурфишон меояд.
Тир аз ғайб агар паррон нест,
Пас, чаро бонги камон меояд?

183.

Гули хандон, ки нахандад, чӣ кунад?
Олам аз мушк набандад, чӣ кунад?
Нори хандон, ки даҳон бигшодаст,
Чунки дар пӯст нагунҷад, чӣ кунад?

Маҳи тобон ба ҷуз аз хубию ноз,
Чӣ намояд, чӣ писандад, чӣ кунад?
Офтоб ар надиҳад тобишу нур,
Пас, бад-ин нодира гунбад чӣ кунад?
Соя чун талъати хуршед бидид,
Накунад сачда, наханбад, чӣ кунад?
Ошиқ аз бўи хуши пираҳанат
Пираҳанро надаронад, чӣ кунад?
Тани мурда, ки бар ӯ баргузарӣ,
Нашавад зинда, наҷунбад, чӣ кунад?
Дилам аз чанги ғамат гашт чу чанг,
Нахурӯшад, натарангад, чӣ кунад?
Шери Ҳақ шоҳ Салоҳуддин аст,
Накунад сайду нағуррад, чӣ кунад?

184.

Аз чашми пурхуморат, дилро қарор монад,
В-аз рӯи ҳамчу моҳат дар маҳ шумор монад.
Чун мутриби ҳавоят чанги тараб навозад,
Мар Зухраи фалакро кай касбу кор монад?
Яғмобаки ҷамолат ҳар сӯ, ки лашкар орад,
Он сӯй шаҳр монад, он сӯ диёр монад.
Гулзори ҷонфизоят бар боғи ҷон бихонад,
Гулҳо ба ақл бошад, ё хор-хор монад.
Ҷосуси шоҳи ишқат чун дар диле дарояд,
Ҷуз ишқ ҳеч касро дар сина ёр монад?
Ай шод он замоне, к-аз бахти ногаҳонӣ,
Ҷонат канор гирад, тан барканор монад.
Чун з-ончунон нигоре дар сар фитад хуморе,
Дил тахту бахт ҷӯяд, ё нангу ор монад.
Меҳоҳам аз Худо ман, то Шамси Ҳаққи Табрес,
Дар ғори дил битобад, бо ёри ғор монад.

185.

Як хона пур зи мастон, мастони нав расиданд,

Девонагони бандӣ занҷирҳо дариданд.
Бас эҳтиёт кардем, то нашнаванд эшон,
Гӯй қазо духул зад, бонги духул шуниданд.
Ҷонҳои ҷумла мастон, дилҳои дилпарастон,
Ногаҳ қафас шикастанд, чун мурғ барпариданд.
Мастон сабӯ шикастанд, бар хунбӯ нишастанд,
Ман дӣ зи раҳ расидам, қавме чунин бидидам.
Ман хешро кашидам, эшон маро кашиданд.
Онро, ки ҷон гузинад, бар осмон нишинад,
Ўро дигар кӣ бинад, ҷуз дидаҳо, ки диданд?!
Як соқие аён шуд, ошӯби осмон шуд,
Май талх аз он замон шуд, хикаш аз он дариданд.

186.

Ай он, ки пеши ҳуснат хуре қадам дарояд,
Дар хонаи ҳаёлат шояд, ки ғам дарояд.
Ай он, ки ҳар вучуде з-оғоз аз ту хезад,
Шояд, ки бо вучудат дар мо адам дарояд.
Ай ғам, ту ҷамъ мешав, к-инак сипоҳи шодӣ
То Кайқубод шодон бо сад алам дарояд.
Ай дил, мабош ғамгин, к-инак зи шоҳи ширин,
Он ҷанги пурнавое холишикам дарояд.
Он соқии илоҳӣ ояд зи базми шоҳӣ
В-он мутриби маъонӣ акнун ба дам дарояд.
Ай ғам, ҷӣ хирарӯӣ, охир маро нагӯӣ,
Андар дарам дарафтӣ, чун ӯ дарам дарояд.
Охир шавам мусаллам аз оташи ту, ай ғам,
З-он кас, ки ҷонфизой ӯро салам дарояд.

187.

Гуфтӣ, ки дар ҷӣ корӣ, бо ту ҷӣ кор монад,
Коре, ки бе ту гирам, валлаҳ, ки зор монад.
Гар хамри хулд нӯшам бо ҷомҳои заррин,
Ҷумла судоъ гардад, ҷумла хумор монад.

Дар коргоҳи ишқат бе ту ҳар он чи бофам,
Валлаҳ на пуд монад, валлаҳ на тор монад.
Ту ҷӯи бекаронӣ, пешат ҷаҳон чу пуле,
Ҳошо, ки бо чунин ҷӯ бар пул гузор монад.
Олам ҷаҳор фасл аст, фасле хилофи фасле,
Бо ҷанги чор душман ҳаргиз қарор монад?
Пеш о, баҳори хубӣ ту асли фаслҳой,
То фаслҳо бисӯзад, ҷумла баҳор монад.

188.

Лутфе намонд, к-он санами хушлиқо накард,
Моро чӣ ҷурм, агар карамаш бо шумо накард?
Ташнеъ мезанӣ, ки ҷафо кард он нигор,
Хубе, кӣ дид дар ду ҷаҳон, к-ӯ ҷафо накард.
Ишқаш шакар бас аст, агар ӯ шакар надод,
Ҳуснаш ҳама вафост, агар ӯ вафо накард.
Бинмой хона, ай ки аз ӯ нест пур чароғ,
Бинмой сафҳае, ки рухаш пурсафо накард.
Ин чашму он чароғ ду нуранд, ҳар яке
Чун он ба ҳам расид, касешон ҷудо накард.
Чун рӯҳ дар назора фано гашт, ин бигуфт:
Наззора дар ҷамоли Худо ҷуз Худо накард.
Ҳар як аз ин мисол баён асту муғлата-ст,
Ҳақ ҷуз зи рашки номи рухаш ваззуҳо накард.
Хуршеди рӯи мафхари Табрез-Шамсидин,
Бар фоние натофт, ки онро бақо накард.

189.

Чандон ҳаловату мазаву мастию гушод
Дар чашмҳои масти ту наққош чун ниҳод?
Чашми ту баргушояд ҳар дам ҳазор чашм,
Зеро Масеҳвор Худо қудраташ бидод.
В-он ҷумла чашмҳо шуда ҳайрони чашми ӯ,
К-он чашмашон басорати нав аз чӣ роҳ дод?
Гуфтам ба осмон, ки чунин моҳ дидаӣ?

Савганд хӯрду гуфт: Маро нест ҳеч ёд.
Акнун бибанд ду лабу он чашм баркушо,
Дигар сухан мағӯй, агар ҳаст иттиҳод.

190.

Имсол булбулон чӣ хабарҳо ҳамедиҳанд?
Ё Раб, ба тӯтиён чи шакарҳо ҳамедиҳанд?
Дар боғҳо дарой ту имсолу дарнигар,
К-он шоҳаҳои хушк чи барҳо ҳамедиҳанд.
Микроз дар миёнаву хилват ҳамебаранд
В-онро, ки тоҷ рафт, камарҳо ҳамедиҳанд.
Бе миннати касе ҳама бар нуқра мезананд,
Бе заҳмати мусодира зарҳо ҳамедиҳанд.
Ҳар дил, ки ташна аст, ба дарё ҳамебаранд,
В-онро, ки гавҳар аст, гуҳарҳо ҳаме диҳанд.
Ин туҳфа дидаанд, ки ушшоқи рӯзгор
То бар шумори мӯи ту сарҳо ҳамедиҳанд.
Ин нури дидаанд, ки девонагони роҳ
Савдо ҳамехаранду ҳунарҳо ҳамедиҳанд.

191.

Сад Мисри мамлакат зи таъаддӣ хароб шуд,
Сад баҳри салтанант зи татовул сароб шуд.
Сад бурҷи ҳирсу бухл ба хандақ-дар уфтод,
Сад бахти нимхоб ба кулӣ ба хоб шуд.
Он шоҳроҳи ғайб бар он қавм баста буд
В-он моҳи занги зулм ба зери ҳиҷоб шуд.
В-он чашм, к-ӯ чу барқ ҳамесӯхт халқро,
Дар навҳа уфтоду ба гирия саҳоб шуд.
В-он дил, ки сад ҳазор дил аз вай кабоб шуд,
Дар оташи Худой кунун ӯ кабоб шуд.
Ай шод он касе, ки аз ин ибрате гирифт,
Ўро аз ин сиёсати шаҳ фатҳи боб шуд.
Чун бахти рӯсапед шаб андар дуё гузор,
Зеро дуёи Нӯҳ ба шаб мустақоб шуд.

192.

Ҷони ману ҷони ту буд яке 3-иттиҳод,
Ин ду, ки ҳар ду якест, ҷуз ки ҳамон як мабод!
Фард чаро шуд адад аз сабаби ҳӯи бад,
3-оташ боде бизод, дар сари мо рафт бод.
Гашт ҷудо мавҷҳо, гарчи буд аввал яке,
Аз сабаби бод буд, он ки ҷудойӣ бизод.
Ҷоми дӯй даршикан, бода мадеҳ бодро,
Чун ду шавад подшоҳ, шаҳр равад дар фасод.
Рӯз фазилат гирифт, 3-он ки яке шамъ дошт,
Ҳар тарафе шаб зи аҷз шамъу чароғе ниҳод.
Гарчи зи раббулғибод ҳар нафасе раҳмат аст,
Кай бувад он дам, ки раб монаду фонӣ ибод.

193.

Бори дигар омадем, то шавад иқбол шод,
Давлат бори дигар дар руҳи мо рӯ кушод.
Сурма кашид ин ҷаҳон боз зи дидори мо,
Гашт ҷаҳон тозарӯй, чашми бадаш дур бод!
Ишқ зи занҷири хеш ҷасту хирадро гирифт,
Ақл зи дастони ишқ нолақунон дод дод.
Марями ишқи қадим зод Масеҳо, аҷаб,
Дод наёбад хирад, чунки чунин фитна зод.
Боз дусад қурси моҳ бар сари он хон шикаст,
Дил чу чунин хон бидид, пой ба хун дарниҳод.
Давлат биштофтаст, чун назарат ёфтаст,
То ки бақо ёфтаст ошиқи кавну фасод.
Мафхари Табрезиён, Шамси ҳақ, ай хушнишон,
Олам, ай шоҳи ҷон, бе руҳи хубат мабод!

194.

Субҳдаме ҳамчу субҳ пардаи зулмат дарид,
Нимашабе ногаҳон субҳи қиёмат дамид.
Воситаҳоро бурид, дид ба худ хешро,
Он чи забоне нагуфт, бе сару гӯше шунид.

Пӯст бидаррад зи завқ, ишқ чу пайдо шавад,
Лек куҷо завқи он, к-ӯ кунадат нопадид.
Фақр бибурда сабақ, рафта табақ бар табақ,
Боз кунад қуфлро фақри мубораккалид.
Киштаи шаҳват палид, киштаи ақл аст пок,
Фақр зада хаймае з-он суи поку палид.
жумла дили ошиқон ҳалқа зада гирди фақр,
Фақр чу шайхушшуюх, ҷумлаи дилҳо мурид.
Чунки ба Табрeз чашм Шамси Ҳақамро бидид,
Гуфт Ҳақаш: Пур шудӣ? Гуфт ки: Ҳал ман мазид?

195.

Зи сар бигирам айше, чу по ба ганҷ фуру шуд,
Зи рӯи пушту паноҳе, ки пуштҳо ҳама рӯ шуд.
Дигар нашинам ҳаргиз барои дил, ки барояд,
Куҷо барояд он дил, ки кӯйи ишқ фуру шуд.
Муваккилони чу оташ зи ишқ сӯи ман оянд,
Ба сӯи ишқ гурезам, ки ҷумла фитна аз ӯ шуд.
Ки дар сарам зи шаробаш на чашм монд, на хо-
баш,
Ба дасти соқии нобаш магар сарам чу каду шуд.
Ба хони ишқ нишастам, чашидам аз намаки ӯ,
Чу луқма кардам худро, маро чу ишқ гулу шуд.
Сабӯ ба даст давидам ба ҷӯйбори маъонӣ,
Ки об гашт сабӯям, чу оби ҷон ба сабӯ шуд.
Намози шом бирафтам ба сӯи турфаи румӣ,
Чу дид бар дари хешам зи бом зуд фуру шуд.
Сар аз дариҷа бурун кард чу шуълаҳои мунаввар,
Ки бому хонаву банда ба ҷумлагӣ ҳама ӯ шуд.
Ниҳем даст даҳон-бар, ки нозук аст маъонӣ,
Зи Шамси мафҳари Табрeз сӯхт ҷону ҳамӯ шуд.

196.

Бар остонаи асрор осмон нарасад,
Ба боми фақру яқин ҳеҷ нардбон нарасад.
Гумони ориф дар маърифат чу сайр кунад,

Ҳазор ахтару маҳ андар он гумон нарасад.
Касе, ки чуғдсифат шуд дар ин ҷаҳони хароб,
Зи булбулон бибуриду ба гулситон нарасад.
Ҳар он диле, ки ба як донги ҷав ҷав аст зи ҳирс,
Бидон, ки баста шавад ҷони ӯ, ба кон нарасад.
Алаф мадеҳ ҳиси худро дар ин макон зи бутон,
Ки ҳис чу гашт маконӣ, ба ломакон нарасад.
Ки оҳуи мутааннис бимонд аз ёрон,
Ба лолазору ба маръои арғавон нарасад.
Ба сӯи Акка равӣ, то ба Макка пайвандӣ,
Бирав, муҳол маҷӯ, к-ат ҳамин ҳамон нарасад.
Пиёзу сир ба бинӣ барию мебӯй,
Аз он пиёз дами нофи оҳувон нарасад.
Хамӯш, агар сари ганҷинаи замир астат,
Ки дар замири ҳудо дил расад, забон нарасад.

197.

Ба рӯзи марг чу тобути ман равон бошад,
Гумон мабар, ки маро дарди ин ҷаҳон бошад.
Барои ман магирию мағӯ: Дареғ-дареғ,
Ба доми дев дарафтӣ, дареғ он бошад.
Ҷанозаам чу бибинӣ, мағӯ: Фироқ-фироқ,
Маро висолу мулоқот он замон бошад.
Маро ба гӯр супорӣ, мағӯ: Видоъ-видоъ,
Ки гӯр пардаи ҷамъияти ҷинон бошад.
Фуру шудан чу бидидӣ, баромадан бинигар,
Ғуруби шамсу қамарро чаро зиён бошад?
Туро ғуруб намояд, вале шуруқ бувад,
Лаҳад чу ҳабс намояд, халоси ҷон бошад.
Қадам дона фуру рафт дар замин, ки наруст?
Чаро ба донаи инсонат ин гумон бошад?
Қадам далв фуру рафту пур бурун н-омад,
Зи чоҳ Юсуфи ҷонро чаро фиғон бошад?
Даҳон чу бастӣ аз ин сӯй, он тараф бигшо,

Ки ҳой-ҳӯйи ту дар ҷавви ломакон бошад.

198.

Дарахту барг барояд зи хоку ин гӯяд,
Ки, хоҷа, ҳар чӣ бикорӣ, туро ҳамон рӯяд.
Туро агар нафасе монд, ҷуз ки ишқ макор,
Ки чист ҳиммати мардум? Ҳар он чи меҷӯяд.
Бишӯ ду даст зи хешу биё, ба хон бинишин,
Ки об баҳри вай омад, ки дасту рӯ шӯяд.
Зиҳӣ салим, ки маъшуқи ӯ ба хонаи ӯст,
Ба сӯи хона наёяд, газоф мепояд.
Ба сӯи Марям ояд давона гар, Исост,
В-агар хар аст, биҳил, то гимези хар бўяд.
Касе, ки ҳамраҳи соқист, чун бувад хушёр?
Чаро набошад ламтур, чаро наяфзуяд?
Касе, ки кони асал шуд, туруш чаро бошад?
Касе, ки мурда надорад, бигӯ, чаро мӯяд?
Туро бигӯям пинҳон, ки гул чаро хандад,
Ки гулрухеш ба каф гираду бианбӯяд.
Бигӯ ғазал, ки ба сад қарн халқ ин хонанд,
Насичро, ки Худо ёфт, он нафарсуяд.

199.

Ба ёракони сафо ҷуз майи сафо мадиҳед,
Чу медиҳед, бад-эшон чудо-чудо мадиҳед.
Дар ин чунин қадаҳ омехтан ҳаром бувад,
Ба ошиқони Худо ҷуз майи Худо мадиҳед.
Бараҳнағони раҳ, аз офтоб чома кунед,
Бараҳнағони раҳи ишқро қабо мадиҳед.
Ба бӯи васл агар ошиқе қарор гирифт,
Баҳонаро напазирам, баҳонаҳо мадиҳед.
Шароб ҳозир маъшуқ масту ман ошиқ,
Маро қарор набошад, ба бӯ маро мадиҳед.
Шароб оташу мо зодаем аз оташ,

Агар ҳариф шиносед, чуз ба мо мадиҳед.
Чу тоҷи мафхари Табреш Шамсидин омад,
Лиқои ҳар ду ҷаҳон чуз бад-он лиқо мадиҳед.

200.

Касе, ки ошиқи он равнақи чаман бошад,
Аҷаб мадор, ки дар бедилӣ чу ман бошад.
Ҳадиси сабр мағӯед, сабрро раҳ нест
Дар он диле, ки бад-он ёр мумтаҳан бошад.
Чу ишқ силсилаи хешро бичунбонад,
Чунуни ақл Фалотуну Булҳасан бошад.
Ба ҷони ишқ, ки ҷоне зи ишқ ҷон набарад,
В-агар дарунаи сад бурҷу сад бадан бошад.
Агар чу шер шавӣ, ишқ шергири қавист,
В-агарчи пил шавӣ, ишқ каркадан бошад.
В-агар ба қаъри чаҳе дарравӣ барои гурез,
Чу далв гардан аз ӯ бастаи расан бошад.
В-агар чи мӯй шавӣ, мӯй мешикофад ишқ,
В-агар кабоб шавӣ, ишқ бобзан бошад.
Амони олами ишқ асту маъдалат ҳам аз ӯст,
В-агарчи роҳзани ақли марду зан бошад.
Хамӯш кун, ки суханро ватан Димишқи дил аст,
Мағӯ ғариб варо, к-аш чунин ватан бошад.

МУНДАРИЧА

<i>Асрори Раҳмонфар.</i> Таронаҳои туғённафири чакомасарои тўфонзамир.....	3
<i>Мунтахаби Ғазалиёт</i>	28

Ҷалолуддини Румӣ

МУНТАХАБИ ҒАЗАЛИЁТ

Муҳаррири ороиш *Ромиш Шералӣ*
Муҳаррири саҳифабандӣ *Меҳрӣ Саидова*

Ба матбаа 30.05.2013 супурда шуд.
Барои чопаш 10.06.2013 иҷозат дода шуд.
Андоза 60x84 1/16. Ҷузъи чопӣ 40,0.
Адади нашр 1000 нусха.

Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон
Муассисаи нашриявии «Адиб»
734018. Душанбе, кӯчаи Н.Қарабоев, 17а.

Дар матбааи КММII «Аршан» ба табъ расид.
ш.Душанбе, кӯчаи Ҷаббор Расулов, 73/1

www.ravshanfikr.tj